

DUIZEND-EN-EEN NACHTMERRIES

RODAAN AL GALIDI

Duizend-en-een nachtmerries

UITGEVERIJ JURGEN MAAS

AMSTERDAM, 2017

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek
een projectbeurs van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2017 Rodaan Al Galidi

Omslagontwerp Irwan Droog; credits beeldmateriaal:
Freepik/omelapics en 123rf/Valeriy Deev, slalomp en Nachai Sorasee.

Bewerking: Irwan Droog

Catoon auteur privécollectie auteur

Vormgeving binnenwerk Michiel Niesen | ZetProducties

Drukwerkbegeleiding PrintSupport4u

ISBN 978 94 9192 140 7

NUR 303

Verspreiding in België EPO | www.epo.be

Uitgeverij Jurgen Maas | www.uitgeverijjurgemaas.nl

INHOUD

Mededeling ter geruststelling	7
Andrea krijgt geen bezoek	9
De eerste werkdag van de zeer gemotiveerde Edith	16
Zij woont boven in haar kamer	20
De moord op het lied van de putter	25
Romantische Sara	30
Mona Lisa en de technicus	34
Stille sauna	40
De terroristische aanslag op Kim van Dijk	44
Op die mooie dag	54
Onverwachte vriendschap	58
Groene appel	64
De alleschemist	69
Duizend-en-een nachtmerries	76
Ik liep terug	82
Uurtje chi kung	85
De roem van Targan	92
Unieke Oliver	95
Serge ontdekt wie hij is	100
De god van Saffa	103
Hij hield van haar	107
Esmée	113
Niets meer dan een spiegel	116
De witte angst	120

De nagel	125
Misschien	131
Arabische thriller	134
De migrant	138
Sietske en de zeven Mohammeds	143
De gruwelijke dood van een oude, onschuldige, eenzame Nederlandse vrouw	147
De zomerdag van Jelle	151
Twee reizigers in de tweede klas	154
Het wonder van Amsterdam	159
Trauma van een Nederlandse kip	165
Slaap lekker	171

MEDEDELING TER GERUSTSTELLING

Beste lezer,

Wees gerust. De personages in dit boek zijn in het echt niet gestorven of gedood. Ze leven nog en de schrijver heeft hun allen een exemplaar van dit boek geschonken als bedankje, omdat hij hen mocht gebruiken ter inspiratie voor zijn verhalen. Hij heeft hen niet laten sterven aan het einde van de verhalen omdat hun levens te saai waren en alleen hun dood die van de nodige spanning voorzag, maar omdat de schrijver – misschien moet ik vermelden dat ik dat ben – niet over het talent beschikt om hun levens spannender voor te stellen zónder hun dood. Dus wees gerust.

Rodaan

ANDREA KRIJGT GEEN BEZOEK

Die winterdag voelde ik me niet lekker. Waarom, dat weet ik niet meer. Ik was somber en triest, maar toen zag ik Andrea in het park. Onmiddellijk voelde ik me beter. We waren de enigen in het park zonder hond. Ze was bedekt van top tot teen, haar hoofd zat verstopt onder een muts, dus ik kon alleen maar haar gezicht zien. Ze had een warm gezicht. De gedachte overviel me dat alleen een gezicht genoeg kon zijn om van iemand te houden.

Vaak hebben mooie gezichten iets arrogants, maar niet dat van Andrea. Ze passeerde mij en ik begon langzaam achter haar aan te wandelen. De hele tijd dacht ik na over een manier om een gesprek met haar te beginnen, maar ze had geen hond, en ik wist: op een station is het moeilijk om met een Hollander te praten als de trein geen vertraging heeft, in de speeltuin is een gesprek aanknopen met een Hollander onmogelijk als je geen kinderen hebt, en in een park is een hond een absolute voorwaarde voor een babbel. Bovendien was het hartje winter. 'Koud hè?' klonk totaal overbodig. Ik brak mijn hoofd over hoe ik een gesprek met haar kon beginnen, toen ik me ineens, en ik weet echt niet meer hoe dat zomaar gebeurde, naast haar bevond.

We wandelden en spraken. Ze was makkelijk te benaderen, makkelijker dan ik ooit met een ander had ervaren.

‘Ik krijg nooit bezoek,’ zei ze, meteen al in de eerste minuut van ons gesprek. Zomaar, plompverloren. Zelfs nog voor ik wist hoe ze heette. Het verbaasde mij dat een meisje zo iets zei tegen een wildvreemde.

Net als haar gezicht en glimlach was ook haar stem zacht. Ik voelde dat ik met haar niet op de deuren van alle onderwerpen hoefde te kloppen om te ontdekken waarin ze geïnteresseerd was. Het was duidelijk dat het haar maar om één ding ging: bezoek krijgen. Dicht bij de uitgang van het park was een theehuis, en daar gingen we zitten, alsof het vanzelfsprekend was, zonder elkaar uit te nodigen. Met Andrea leken dingen automatisch te gebeuren. Ik was automatisch met haar in gesprek geraakt, we wandelden automatisch samen op, ik kwam automatisch te weten dat ze geen bezoek kreeg en nu zat ik automatisch met haar in een theehuis. Ik dacht: misschien hoef ik niets te doen. Misschien staan we straks automatisch te zoenen achter het theehuis, of beland ik automatisch in haar bed. Ze was ongelooflijk mooi, en bij haar ging alles nog ongelooflijker vanzelf.

Volgens Andrea bestond de wereld uit twee delen: het ene was prachtig om er geboren te worden en te wonen, het andere was heerlijk om ernaartoe te gaan op vakantie. Alle mensen in beide delen waren volgens Andrea altijd aardig en vriendelijk, zelfs de dieren waren allemaal aardig en vriendelijk, stuk voor stuk konden ze huisdieren zijn. Als de huizen groot genoeg waren, konden zelfs beren dat zijn, of olifanten, giraffen, tijgers en krokodillen. Als jij niets onaardigs tegen hen deed, zouden zij nooit iets onaardigs tegen jou doen. Zo dacht Andrea.

Na het derde kopje thee keek ze op haar telefoon en zei ze dat ze verder moest. Drie uren met Andrea waren voorbijgevlogen en ik dacht: als praten met Andrea over giraffen en olifanten, ratten en hamsters, schrijvers, konijnen en zangers zo prettig verloopt, dan zouden de gesprekken later zeker intiemer zijn, over andere onderwerpen, zoals de zee, reizen en de liefde. Voor ze ging, herhaalde ze nog een paar keer dat ze behoefte had aan bezoek. Ze gaf me haar telefoonnummer zonder dat ik ernaar vroeg, en ze vroeg zelfs mij mijn telefoonnummer. Onvoorstelbaar. Wat voor vrouw was dit? Ze versierde zichzelf voor mij. Als een rijpe vrucht die vanzelf van een tak valt, zodra je je hand eromheen legt. Zo rijp en zo zoet dat ze als je haar in een potje stopt meteen een lekkere jam is. En nu wilde ze me heel snel bij haar in huis hebben. Ik kon alleen maar dromen over wat er dan kon gebeuren.

Nog voor ik thuis was, besloot ik twee dagen te wachten voor ik haar zou bellen, zodat ze niet zou denken dat ik al te gretig was, maar nog diezelfde avond belde zij mij. Of ik morgenavond wilde langskomen. De volgende dag nam ik twee douches, smeerde mijn haar in met twee soorten olie, ik schoor mijn gezicht zorgvuldig zodat geen haartje haar zachte gezicht kon beschadigen als we onverhoopt zouden zoenen, en met een pincet verwijderde ik de haren uit mijn neusgaten en oren. In de supermarkt keek ik, omdat ik geen alcohol dronk en niets wist over de kwaliteit van de flessen, naar de prijzen van de wijn. Ze begonnen bij twee euro vijftig, tot wel vijftachtig euro. Ik besloot dat een fles wijn van eenentwintig euro erg duur was voor mij, maar vast erg lekker voor haar.

Glimmend en geurend liep ik naar haar huis, en hoe dicht-ter ik het naderde, hoe sneller ik wilde lopen. Ik dacht: wat moet ik doen als ze opendoet? Moet ik haar meteen zoenen en uitkleden? Of glimlachen, haar de wijn geven en afwach-ten? Ik was er honderd procent zeker van dat ze de mijne zou zijn.

De wijn in mijn linkerhand. Met rechts klopte ik aan. Ik hoorde gerommel achter de deur. Meteen zette ik mijn wijds-te glimlach op, om haar mooie gezicht te ontvangen.

De deur ging open. Er stond een reus voor me. Hij was minstens tweeënhalve keer zo groot als ik, en zeker drie en een kwart keer groter dan Andrea. Hij vulde de gehele deur-opening met vuur, boosheid en spieren. Onder zijn korte haar schemerden een paar getatoeëerde draken en slangen door. In zijn oor zat een ring die zo groot was dat je er een sleutelbos aan kon hangen. Over de dieren in zijn nek zal ik verder maar niets vertellen. Zijn blik was leeg en koud. Boven mij uittorend keek hij naar mij, met een vijandige blik, die uitdrukte: 'Jij daar, klootzak. Wat doe jij hier?' Mijn stemming sloeg meteen om.

En dat was het moeilijkste, mijn fantasie en mijn hormo-nen waren actief maar ik moest nu in een mum van tijd omschakelen. Ik was plots bang omdat ik wijn had meege-bracht, olie in mijn haar had gedaan, glimlachte, mijn kleren zo zorgvuldig had uitgekozen. Het was heel wat veiliger ge-weest als ik ruikend naar een riool hier met een mes in mijn hand had gestaan. Ik was bang dat hij zou beseffen dat ik de wijn had meegebracht om Andrea gunstiger te stemmen.

Die gedachte deed me trillen en ik kreeg overal jeuk, vooral omdat ik niet wist wat hij ging doen.

In plaats van mijn hand uit te steken om me voor te stellen, overhandigde ik hem de wijn, en vreesde onmiddellijk dat hij de fles op mijn hoofd kapot zou slaan.

‘Die heb ik cadeau gekregen, maar ik drink zelf geen alcohol,’ zei ik snel.

Hij pakte de fles aan, terwijl hij me een stevige handdruk gaf. Zijn hand was een bankschroef, mijn hand een vogel, nog in het nest en zonder veren.

‘Rudy,’ klonk zijn afschuwelijke stem. ‘Kom binnen.’

Hij trok me het huis in, zo hard dat ik bang was dat mijn arm uit de kom zou schieten.

Waar ben ik in hemelsnaam terechtgekomen? dacht ik. Was dit wel het goede adres? Hij lijkt me wel te verwachten, maar waar is Andrea dan? Ik hoop dat ze niet hier is... Dat ik haar nooit meer hoeft te zien, als ze bij die man hoort.

Opeens verscheen ze in de gang.

‘Wat leuk om je weer te zien!’ zei ze enthousiast, en ze wees naar de pilaar van vlees en ijzer. ‘Dit is Rudy, mijn schatje.’ En ze voegde eraan toe, op een toon die ik gewend ben te horen van mensen die over enge honden praten: ‘Hij is wel lief, hoor. Hij heeft een gouden hart.’

Ze gaf hem een knuffel. Haar hoofd kwam tot net boven zijn navel.

Rudy zat tegenover mij op de bank, Andrea naast hem. Ze vroeg wat ik wilde drinken.

‘Thee, graag.’

Ze wendde zich tot Rudy. ‘Ik wil ook thee,’ zei Andrea.

Hij stond op en liep langs mij naar de keuken. Omdat ik zat, leek hij nog groter.

‘Bedankt voor de wijn,’ zei Andrea.

‘Je hebt een sterke man,’ zei ik zacht, want ik moest ten-slotte toch iets zeggen.

‘Hij is vooral lief,’ zei ze. ‘En zo zorgzaam.’

Rudy kwam terug en zette de thee op het tafeltje voor mij. Zijn blikje bier verdween volledig in zijn hand.

Alsof hij voelde dat ik het steeds warmer kreeg, deed hij zijn trui uit. Daaronder droeg hij alleen een hemd, waarop stond: ‘*Don’t fuck with me, I am a motherfucker*’. De woorden die op zijn armen zichtbaar werden, waren, naast de schedels en de draken en slangen die zich op zijn lijf leken te vermeerderen, mogelijk nog angstaanjagender. Ik durfde Andrea niet meer aan te kijken, want dan leek hij boos, maar als ik naar hem keek, leek hij onzeker.

‘Toen ik Rudy ontmoette was ik zeventien en hij twintig. Acht jaar geleden al...’ zei Andrea. ‘Eigenlijk was hij totaal niet mijn type. Te hard, te groot en te boos. Maar toen ik met hem aan de praat raakte, zag ik hoe lief hij eigenlijk was. Het is zo’n schatje. Al na ons derde afspraakje hield ik van hem. Hij lijkt eng, maar hij heeft een klein hartje. Soms huilt hij als een kindje van zes.’

Ik slikte van angst nu ik al die zaken over hem hoorde terwijl hij erbij zat, en nu wist dat ik ze wist.

‘Toen ik hem aan mijn familie voorstelde, was mijn zusje als de dood. Maar ik zei dat ze niet bang hoefde te zijn. Hij doet geen vlieg kwaad.’

De spieren van Rudy leken steeds meer op te spannen, de

woorden van Andrea pompten zijn lijf op. Ze vertelde hoe hij lachte en huilde en vrijde. Hoe hij vocht tegen zijn vrienden en tegen zijn vijanden. Hoe hij vocht als hij dronken was en vervolgens spijt kreeg, en hoe hij vocht als hij niet gedronken had en vervolgens spijt kreeg. Met elke zin zwollen zijn spieren verder op en werd mijn buikpijn erger.

Er hing een klok aan de muur. Stiekem keek ik naar de tijd, die steeds langzamer voorbij leek te gaan, alsof die ook bang was. Ik kon niet al na een kwartiertje weggaan, maar ik was op. Rudy wist dat ik Andrea leuk vond, maar het ergste was dat ik Andrea nu enger vond dan hem. Andrea vulde de stiltes en ik dronk mijn thee. Hoe anders was deze dan de thee in het park.

Na vijf kwartier vond ik dat ik eindelijk kon gaan. Een week later belde Andrea me op. Ze klonk vrolijk, en zei dat ze zo blij was dat Rudy mijn bezoek ook gezellig vond. Of ik tijd en zin had om weer eens langs te komen.

Die nacht kon ik niet goed slapen, want het drong tot me door dat er niets angstaanjagenders bestaat dan een mooi meisje dat zichzelf voor jou versiert. Ik begreep ook waarom Andrea nooit bezoek kreeg.

DE EERSTE WERKDAG VAN DE ZEER GEMOTIVEERDE EDITH

Kamel was de ideale asielzoeker. Van toen hij in het asielzoekerscentrum was terechtgekomen tot hij een verblijfsvergunning en flatje had gekregen, was hij nooit in aanraking gekomen met de vreemdelingenpolitie of sociale dienst. Vier jaar lang had hij nooit ruzie gehad met al die asielzoekers om hem heen en nu had hij het erg naar zijn zin in zijn eigen flatje. Maar na vier maanden voelde Kamel dat iets irritants hem dwarszat. Hij had jeuk in zijn kont. Hij probeerde alle crèmes, oliën en zalfjes die hij kon kopen zonder doktersrecept. De crèmes verdwenen, de jeuk niet. Voor een man uit het Midden-Oosten is het onmogelijk om de woorden ‘mijn kont’ uit te spreken, en dan ook nog jeuk, daar, op die plek, in dat gevoelige woord dreef hem tot waanzin. Toen hij niet meer kon lopen zonder geplaagd te worden door jeuk, besloot hij de huisarts te bellen. Dagenlang dacht hij na over wat hij moest zeggen als de doktersassistente zou vragen waarom hij belde. Op een dag om kwart over acht had hij voldoende moed verzameld om het nummer te durven draaien, en hij hoorde de stem van de assistente.

‘U bent verbonden met huisartsenpraktijk De Grote. Wat kan ik voor u doen?’ Aan haar toon hoorde hij dat hij minder dan een minuut de tijd zou krijgen om het uit te leggen

en dat hem slechts seconden gegund waren.

‘Eh... Eh... Heel mijn lichaam jeukt niet, behalve in...’ zei hij, en hij zweeg. Terwijl hij zocht naar een paar grammetjes lef, leek de assistente zijn stilte te interpreteren.

‘Wanneer had u die jeuk voor het eerst?’

‘Vier maanden geleden,’ zei hij opgelucht.

‘Hebt u crèmes geprobeerd?’

‘Zes soorten.’

‘Morgen vijf voor tien, oké? Fijne dag verder.’

Kamel was opgelucht. Dit was een miljoen keer makkelijker geweest dan hij had gedacht. Stom dat hij niet eerder had gebeld. De volgende dag zat hij tegenover de huisarts, die naar het computerscherm tuurde.

‘Ik begreep dat u jeuk heeft aan uw...’ zei ze, en ze zweeg en keek hem aan.

‘Ja, al vier maanden lang, mevrouw Van Dam.’

‘Ik zal u een crème voorschrijven.’

Tien minuutjes later liep hij de praktijk uit en hij voelde zich erg gelukkig omdat het zo makkelijk was gegaan. Hij fietste snel naar de apotheek en had geen last van het slechte weer dat iedereen humeurig maakte. Bij de overvolle apotheek nam hij een nummertje en ging zitten. Even later gaf hij het recept aan een jong meisje met een bril, die de eerste achttien jaar van haar leven in een christelijk dorp had gewoond. Het meisje heette Edith en dit was haar eerste werkdag. Toen ze die ochtend was opgestaan, had ze blij in de spiegel gekeken. Ze zou aan haar droombaan beginnen en had tegen zichzelf gezegd dat ze haar plicht als apothekersassistente serieus zou nemen, en de mensen vriendelijk

en op correcte wijze zou helpen aan de juiste medicatie. Ze wilde graag haar behulpzaamheid en nauwkeurigheid inzetten om mensen zo goed en zo snel mogelijk beter te maken.

Kamel ging weer zitten terwijl Edith zijn recept in orde maakte. Hij keek naar de hoestende en kuchende mensen om hem heen. Opeens riep het meisje zijn naam van achter uit de apotheek, terwijl ze langzaam naar de balie liep. Hij stond meteen op en haastte zich naar haar toe.

‘Ik begreep dat u jeuk heeft in uw anus,’ zei ze hardop, nog een stukje van de balie verwijderd.

‘Ja,’ fluisterde Kamel. Hij probeerde zo dicht mogelijk bij haar te zijn zodat ze heel zacht zou praten. Hij ademde snel en begon te trillen toen hij wist dat iedereen in de ruimte had gehoord dat hij jeuk had in zijn kont. Hij voelde de ogen van de andere wachtenden in zijn rug branden.

‘Klopt het dat u al vier maanden lang jeuk heeft in uw anus?’ vroeg ze, even hard als eerder, terwijl ze nu wel vlak bij hem stond.

‘Klopt,’ zei Kamel in een uitademing. Het koude zweet gutste over zijn gezicht.

‘Hebt u de laatste tijd vaak anale seks gehad?’

‘Nee,’ zei Kamel schor, en hij maakte zich zo klein als hij kon.

‘U krijgt deze crème. De gebruiksaanwijzing staat erop, maar ik zal het even uitleggen.’ Ze opende het doosje en haalde er een tube uit die in een pijpje eindigde. ‘Kijk, hieruit komt de crème. Het pijpje is drie centimeter lang, u stopt het tweeënhalve centimeter diep in uw anus en dan duwt u

zacht op de tube. Twee keer per dag. Duidelijk? Of wilt u meer uitleg?’

Het meisje zei het met de zelfverzekerdheid van iemand die het gevoel heeft dat ze haar werk perfect doet. Ze knikte tevreden. Deze arme man die de gebruiksaanwijzing in het Nederlands waarschijnlijk niet helemaal goed zou begrijpen, zou nu snel van zijn kwaal verlost zijn. Kamel zei vlug dat het duidelijk was voor ze opnieuw begon en nam de tube met trillende handen aan. Verward draaide hij zich om. In plaats van door de automatische glazen deur te lopen, botste hij tegen het raam. Hij liep naar buiten, stapte op zijn fiets en viel prompt flauw. Twee mannen die op een dak aan het klussen waren, renden op hem af, pakten hem aan zijn handen en voeten vast en droegen hem de apotheek in.

‘Een hartaanval!’ riepen ze bezorgd.

‘Nee hoor, hij heeft alleen maar jeuk in zijn anus,’ klonk het geruststellende stemmetje van Edith. Kamel opende zijn ogen met alle kracht die hij nog in zich had.

‘Hartaanval,’ zuchtte hij, en hij sloot zijn ogen.

ZIJ WOONT BOVEN IN HAAR KAMER

Sommige mensen behoren niet tot deze wereld. Ze zijn serene, zuiverder, zachter. Engelen, van vlees en bloed. Wat een eer dat ik de kans kreeg een van hen te ontmoeten. Laura. Ik mocht haar zelfs uitnodigen voor een etentje. In mijn leven heb ik veel gezien, gehoord, gelezen en meegemaakt, maar nooit was ik zo onder de indruk van iets als van die korte tijd met Laura.

Ik was lang geleden in Nederland aangekomen en naar een gebouw gestuurd om er te wachten. Toen dat maar duurde en duurde, zocht ik zwart werk zodat ik geld kon sturen naar mijn familie. Het maakte me niet uit wat ik deed, en ik hoefde er niet de hoofdprijs voor. Ik hing een briefje op in de supermarkt, en zo werd ik gebeld door mevrouw Van der Berg.

De volgende dag stond ik voor een huis zoals je er honderden ziet in Nederland. Ik klopte aan op precies de afgesproken tijd. Mevrouw Van der Berg leek achter de deur te staan wachten om precies op tijd de deur te kunnen openen. Binnen zag ik overal tekeningen van vlinders hangen. In de gang, langs de trap naar boven, aan de muren in de woonkamer; waar je maar keek hingen kindertekeningen en volwassen schilderijen, allemaal van vlinders in alle maten en kleuren. Toen mevrouw Van der Berg zag dat ik naar de

tekeningen keek, zei ze: 'Ze zijn allemaal van Laura. Die tekent altijd vlinders, al vanaf haar vierde.' Bij een kop thee vertelde ze mij welke klus ze voor me had in de tuin, en ze gaf me toen ik klaar was een envelop met geld erin. Voor ik het huis verliet, werd mijn aandacht getrokken door een foto van een meisje in de gang.

'Wat een schoonheid,' zei ik. Het meisje was in het zwart gekleed en stond in een weiland vol zonnebloemen. In de ene hand hield ze een zwart tasje, met de andere raakte ze een zonnebloem aan. Het was het soort schoonheid dat verlangen en aantrekkelijkheid overstijgt.

'Ach, mijn arme Laura,' zei mevrouw Van der Berg met een droevige stem. Op dat moment lette ik niet zo op haar reactie, maar waren mijn gedachten bij het geld in de envelop. Ik had twintig euro nodig, maar zag buiten dat er honderdvijftig inzat. Ik weet niet wat er met me gebeurde toen ik dat geld zag. Had mevrouw Van der Berg mijn gevoelens gekocht? Want in plaats van aan al dat geld, dacht ik nu aan wat ze in de gang had gezegd. Waarom zei ze eigenlijk 'arme Laura'? Was ze omgekomen bij een ongeluk?

Anderhalve maand later belde mevrouw Van der Berg voor een andere klus. Ik zei dat ik de vorige keer meer had gekregen dan ik verdiende en dat ze er dit keer niet voor hoefde te betalen. Ze zei dat ik er de vorige keer hard voor had gewerkt, dat ik het wel verdiende, en ze gaf mij na het werk een nieuwe envelop, die ik in mijn zak stak. Ze nodigde mij uit voor een kopje thee. Weer zag ik de foto van Laura in de gang en ik vroeg haar moeder naar het meisje.

'Wat aardig dat je naar haar vraagt,' zei ze en ze riep naar

boven. ‘Laura, Laura, wil je misschien even hier komen?’ Ik hoorde voetstappen op de trap.

Een jongedame verscheen. Ik overdrijf niet als ik zeg dat ze een van de mooiste wezens was die ik in mijn leven ooit zag. Ze droeg comfortabele kleren. Met een warme blik keek mevrouw Van der Berg me aan. Ik dacht: misschien wil ze dat ik een praatje maak, maar een gesprek beginnen met Laura lukte me niet. Stilte was het beste gesprek in aanwezigheid van deze schoonheid.

De keer daarop kwam Laura uit zichzelf bij ons zitten toen haar moeder mij uitnodigde voor thee na de klus. Aarzelend vertelde ik Laura dat ik telkens te veel geld had gekregen voor het werk, daarom wilde ik haar uitnodigen voor een etentje. Ik durfde dat te vragen omdat haar moeder me, voor ze naar beneden was gekomen, had verteld dat ze de hele tijd boven in haar kamer zat, niets anders deed dan dat, en dat het misschien wel goed voor haar was om af en toe eens naar buiten te gaan.

Dus nam ik Laura mee naar het Turkse restaurant De hemelse grill. Het lag aan de gracht en je kon er drie of vier soorten gegrild vlees bestellen. Al bij de deur van het restaurant begon mijn adamsappel op en neer te gaan door de heerlijke geur, maar Laura schrok toen ze de foto’s op de deur zag.

‘Die arme dieren...’ fluisterde ze en ze draaide zich behoedzaam weg. Ik zag dat de grilgeur haar benauwde en schaamde me een beetje voor mijn keuze. Misschien had ik haar moeten vragen of ze alleen vegetarisch at. Ik besloot haar mee te nemen naar een restaurant met seafood, want

de enige andere vegetariër die ik kende at wel vis, maar bij de ingang zei ze opnieuw met een brok in haar keel: 'Ach, die arme diertjes.'

Daarna nam ik haar mee naar het eerste restaurant dat we tegenkwamen waar geen foto's van beesten of vlees op de deur hingen. Laura bekeek het menu en zei teleurgesteld: 'Hier eten ze ook dieren.' Een vegetarisch restaurant kon ik niet vinden, en dus liepen we even later door het park met twee bakjes yoghurt uit de supermarkt. Laura at de yoghurt met kleine hapjes en ik was blij dat ze er niet aan dacht dat iemand een koe gemolken had om die yoghurt te maken zonder de koe daar toestemming voor te vragen.

Een man en een vrouw passeerden ons, beiden met een hond. Ze groetten elkaar en gingen elk hun eigen kant weer op. Laura streek met haar hand langs haar hals.

'Wat is er?' vroeg ik.

'Zag je die twee honden? Ze wilden bij elkaar zijn, maar de vrouw en man trokken ze hard mee. Zo pijnlijk.' Een merel trok een worm uit de grond. Vervolgens begon hij hem in stukken te pikken en op te eten. Laura wendde haar hoofd af om het niet te hoeven zien.

'Heb je genoeg aan de yoghurt?' vroeg ik.

'Zeker,' fluisterde ze, 'maar wat een wrede vogel.'

'Hij zal die worm veranderen in mooi gezang,' zei ik glimlachend. Met droeve ogen keek ze mij aan en schonk me een glimlach, de mooiste die ik ooit zag, een glimlach die mij deed beseffen dat de stilte mooier was dan gezang dat ooit vreselijke pijn was geweest voor een levend wezen.

Laura haalde een flesje water uit haar tas en nam wat klei-

ne slokjes. Boven ons in de takken kraste een kraai, wellicht omdat hij dacht dat we iets te eten voor hem hadden. Laura stopte haar vingers in haar oren, alsof de kraai zo hard klonk als een zaag. Toen er een scooter voorbijkwam met een jongen en een meisje erop, drukte ze haar handpalmen tegen haar oren.

‘Zullen we ergens iets gaan drinken?’ vroeg ik haar.

‘Ja, graag, als het er niet te luid is,’ antwoordde ze zacht. We liepen van bar naar bar, van café naar café, maar geen plek was rustig genoeg voor haar. ‘Misschien kunnen we bij mij thuis iets drinken,’ opperde ze.

Even later zat ze op de stoel naast het raam in haar huis thee te drinken. Haar moeder sliep al. Na de thee zei ze heel beleefd: ‘Sorry, maar ik ben zo moe. Misschien kan ik beter naar bed gaan.’ Ik excuseerde me en ging. Onderweg at ik een broodje want ik had honger, en op mijn kamer merkte ik dat ik eigenlijk ook behoorlijk moe was, een soort vermoeidheid die ik niet eerder had gevoeld. Dagenlang bleef ik op bed liggen. Hoe ondraaglijk om te ervaren dat deze wereld te hard is voor schoonheid en zachtheid.

DE MOORD OP HET LIED VAN DE PUTTER

De markt was tot twee uur 's middags. Daarom had jihadist Aboesumeya er om twaalf uur willen zijn, het drukste moment van de dag, maar hij kwam pas aan toen het al kwart voor drie was. Hij baalde dat hij te laat was.

Het marktplein was zo goed als uitgestorven, er lagen wat hopen afval, rottend fruit en platgetrapte blikjes, en er waren nog een paar mensen. Een vrouw met de baby van haar burens – de buurvrouw was naar het ziekenhuis gegaan voor een probleem aan haar linkerknie en had het kind bij haar buurvrouw op de markt gelaten, die nu wachtte tot ze terugkwam. Een andere vrouw kwam net aan met haar zoon in een rolstoel. Ze had hem beloofd een zingende putter te kopen van een koopman die één keer per maand op de markt stond en er vandaag zou zijn. Ze had een afspraak met hem. Hij had alle putters verkocht behalve die ene, die die het mooiste zong, en hij wachtte nu op haar want hij wilde niet met de putter terug naar zijn dorp. Er was ook een boer met een schaap en drie lammeren, die te laat was aangekomen en zijn vee niet meer kon verkopen. Op de hoek van het plein stond een meisje dat verliefd was op een jongen, hij had haar een plastic bloem met een lampje erin gegeven, dus nu wilde zij hem een lichtgevende ster cadeau doen. Ze had hem nog niet gezien en bleef wachten in de hoop dat hij nog zou

komen. Een andere jongen had een afspraak met een meisje om haar op de markt te ontmoeten, zodat het meisje de smoes kon gebruiken dat ze boodschappen ging doen, maar ook hij was te laat gearriveerd. Er liep verder nog een zwervhond en er stond een sapverkoper die had besloten nog niet weg te gaan toen de markt was afgelopen, maar te wachten op mensen die te laat waren en dorst hadden op deze hete dag. Het was zevenenveertig graden en nu stonden ze allemaal bij de kraam van de sapverkoper. De hond liep hijgend om de mensen heen.

Aboesumeya greep een steen en smeede die naar de hond om hem te verjagen. Hij vond het onrein dat zijn ziel straks samen met de ziel van een hond naar de hemel zou gaan. Maar de hond had dorst en wilde niet weg. Hij keek smekend naar Aboesumeya en naar het sap.

‘Stomme hond,’ siste Aboesumeya. ‘Rotbeest.’

De moeder excuseerde zich bij de verkoper van de putters omdat ze te laat was. Ze kocht de vogel, en ook sap voor de koopman en haar zoon. De putter zong in de kooi en de man dronk glimlachend terwijl hij vertelde dat hij speciaal voor de jongen de beste zanger had uitgezocht. De zoon was blij met de putter.

Aboesumeya zocht nog een steentje om naar de hond te gooien, maar vond alleen een verrotte komkommer. De komkommer spatte uiteen tegen de hond, die desondanks nog steeds bleef staan. Op dat moment riep Aboesumeya luid over het plein: ‘Allahoe akbar!’ en hij blies zichzelf op.

Aboesumeya keek om zich heen. Hij zag dat de mensen die net sap stonden te drinken er nog steeds stonden. Op dezelfde plek, maar zonder sap in hun handen. Ze keken nu naar hem en niet naar elkaar. Hij zag ook het schaap, de drie lammeren en de hond naar hem kijken. De putter vloog rond, zat niet langer in zijn kooi. Hij vloog om Aboesumeya heen en zong nog luider dan net.

Mislukt, verdorie, dacht Aboesumeya. Ik probeer het nog een keer.

‘Allahoe akbar!’ riep hij. Hij drukte op de ontsteking. Een ontploffing volgde.

Toen de rook optrok, zag Aboesumeya dat de mensen er nog steeds stonden, precies zoals net. De vrouw met de baby van haar buurvrouw op de arm, de moeder met de zoon in de rolstoel en de putterverkoper, de boer, de sapverkoper, het verliefde meisje. Ze stonden als bevroren. En de putter vloog om hem heen en zong.

Wat is dit? Waarom blijven ze staan en zijn ze niet dood? vroeg Aboesumeya zich af. Met de explosieven aan deze bomgordel kan ik minstens honderdvijftig mensen doden, waarom dit groepje niet? Weer mislukt!

Aboesumeya drukte opnieuw en opnieuw op de knop, keer op keer probeerde hij zichzelf op te blazen maar telkens als de rook optrok, zag hij hetzelfde tafereel. Hij werd steeds woedender. Hij begon op de ontsteking te drukken zonder ‘Allahoe akbar’ te roepen, hij hoorde de knal, zag de rook en rook verbrand vlees, maar daarna zag hij de ogen die hem aanstaarden. Aboesumeya vroeg zich af hoe het kon dat hij alleen zichzelf leek op te blazen en de anderen onge-

deerd bleven. Hij zag de hond nog dichterbij komen en wilde een steen oprapen, maar er was niets onder zijn voeten, zelfs geen grond. Hij zag de putter nog steeds om zich heen vliegen, en toen plots ook iemand die hij niet eerder had opgemerkt.

‘Jij, wie ben jij?’ riep hij boos. ‘Wat doe je hier?’

‘Ik ben God.’

‘God? Onmogelijk! Ik ken jou helemaal niet!’ schreeuwde Aboesumeya. Hij keek naar de andere mensen en zag de blikken in hun ogen. Ze waren vol verdriet en vraagtekens.

‘Waarom gaan jullie niet dood?’ riep Aboesumeya hardop. ‘Jullie moeten sterven. En waarom vliegt dat vervloekte vogeltje nog rond?’ Aboesumeya grabbelde naar de knop van de ontsteking en keek om zich heen. Nu schreeuwde hij tegen de mensen: ‘Ik blaas jullie op, smerige geesten. Nu!’

Hij blies alleen zichzelf op, er veranderde verder niets. Aboesumeya liep naar de vogelverkoper en wilde hem vastgrijpen, maar dat lukte niet. De man leek van lucht gemaakt. Hij wilde de sapverkoper slaan, maar ook dat was hopeloos. Hij schopte een lam, maar zijn voet ging dwars door het dier heen en hij viel op de grond. De hond keek hem dorstig aan. Aboesumeya beseftte dat hij alleen zichzelf kon aanraken, hij was de enige hier van vlees en bloed. Hij blies zichzelf nog een keer op, niet langer met de bedoeling om de mensen om hem heen te doden, maar om zijn lichaam achter zich te kunnen laten, dat steeds zwaarder leek te worden. Het was tevergeefs: iedere keer dat hij op de knop drukte, bleef zijn lichaam onberoerd overeind.

God zag alles. Hij draaide zich om en verliet het marktplein zonder nog iets te zeggen. Iedereen volgde Hem, behalve de putter, die zingend om Aboesumeya bleef rondfladderen. Zijn zang sloeg in op Aboesumeya als donderslagen, en hij probeerde de vogel uit de lucht te grijpen, maar dat bleek onmogelijk.

Hij begon de angst te ervaren dat hij opgeblazen zou worden, en de pijn van dat afschuwelijke moment, zoals anderen die moeten hebben ervaren, en hij wilde niet meer, maar zijn hand ging als vanzelf naar de ontsteking, hij kon haar niet tegenhouden, alsof het niet zijn hand was.

Er liepen twee duivels langs.

‘Wat doet die gek daar? Probeert hij die vogel te doden door zichzelf op te blazen?’ zei de een tegen de ander.

‘Het gaat niet om die vogel zelf,’ zei de ander. ‘Kijk, dit is zijn hel.’

‘Wat? De bomgordel?’

‘Nee,’ zei de ander, terwijl ze bleven staan om te kijken naar die bebaarde man die zichzelf keer op keer opblies en het kleine gekleurde vogeltje dat om hem heen vloog en zong. ‘Zijn hel is het lied van de putter.’

ROMANTISCHE SARA

Ik zoende Sara om halftwee en de volgende ochtend hadden wij een relatie. Wat ik toen nog niet wist, was dat Sara haar eigen manier had van romantiek beleven, nog romantischer dan de romantiek zelf. Dat merkte ik eigenlijk pas op tijdens onze eerste vakantie naar Zuid-Afrika. In de laatste week wilde Sara mij verrassen. Nadat we de cel van Nelson Mandela hadden bezocht, reden we naar een huis waar hij ooit als jongeman een kopje thee had gedronken. Ik heb geen idee hoe Sara dat adresje had gevonden, maar zij was opgewonden, want ze had ‘zoiets speciaals’ voor ons geboekt. Volgens de eigenaar was het huis nog precies in dezelfde staat als toen Nelson Mandela het bezocht. Het stond in een arme wijk en we deelden onze slaapkamer met ratten en kakkerlakken.

‘Moet je nagaan...’ zei Sara ontroerd. ‘Hier is Nelson Mandela ooit geweest.’

Gelukkig sliepen we er maar één nacht, die ons overigens meer dan de helft van ons vakantiebudget kostte. Eenmaal terug thuis had Sara het alleen maar over die cel en onze overnachting. Op een romantische wijze, waar geen muis of kakkerlak in voorkwam.

Een jaar later wilde Sara vier dagen naar Parijs. We sliepen twee nachten in een gewoon hostel, maar de derde nacht

nam ze mij mee naar een plek die volgens haar heel bijzonder was. Het was een cel met vijfenzeventig centimeter dikke muren, er stond enkel een ijzeren bed. Hier had Lodewijk xvi zijn laatste nacht doorgebracht. Het rook er naar verbrande visolie, omdat de cel werd verlicht zoals in die tijd.

Sara lag op het ijzeren bed en staarde door de dikke, verroeste tralies van het raampje. ‘Voel je ook hoe speciaal dit is?’ verzuchtte ze. ‘Lodewijk heeft hier de hele nacht heen en weer gelopen, voor hij de volgende dag naar de guillotine werd gevoerd.’ Voordat ze in slaap viel mompelde ze. ‘Wat heerlijk historisch.’

Het was inderdaad heel speciaal; ik zal die nacht nooit vergeten en krijg nog steeds als ik eraan terugdenk jeuk aan mijn nek.

Precies een jaar later gingen we naar Rusland. Ik had Sara vooraf duidelijk gevraagd naar de plannen om niet weer voor verrassingen te komen staan, en haar laten zweren dat we in een gewoon hotel zouden verblijven. Op de vijfde dag van onze vakantie vertelde Sara dat ze een speciale verrassing voor me had, omdat we twee jaar bij elkaar waren. We gingen een museum in waar het kunstgebit van Hitler onder een glazen bak lag.

‘Kijk dan,’ zei Sara. ‘De tanden van Hitler...’ Ze knuffelde mij. Ik zei niets. Terug thuis praatte Sara niet over de bergen, de rivieren en de mooie gebouwen die we hadden gezien, maar alleen over die tanden.

‘Sara, die verrassingen van jou kosten ons veel geld. Onze relatie is na Nelson Mandela, Lodewijk xvi en de tanden van Hitler wel historisch genoeg,’ zei ik.

‘Je hebt groot gelijk,’ zei ze. ‘Je weet niet hoeveel ik van je hou en hoe gelukkig ik met je ben.’

Toen we naar Polen gingen, benadrukte ik dat ik deze keer een vakantie wilde zonder speciale verrassingen. Maar al in de eerste week stonden we in de gaskamers van Auschwitz en brachten veel te veel tijd door in de ruimte waar ooit zeep van menselijk weefsel was gemaakt. Drie dagen later bezochten we een kerk in Warschau, waar Sara zoekend rondliep tot we bij een urn aankwamen.

‘Kijk, lief. Hierin zit het hart van Chopin,’ fluisterde ze, terwijl ze zich tegen me aandrukte. ‘Ze hebben zijn borst opengesneden en zijn hart eruitgehaald. En nu ligt het hier!’ Ik werd misselijk van het idee, en bovendien vroeg ik me af waarom ze van een pianist zijn hart en niet zijn vingers hadden bewaard, maar Sara vond het geweldig.

Ze zag dat ik me niet zo lekker voelde en vroeg mij waarom. Ik had het helemaal gehad met haar gruwelijke verrassingen en verliet de kerk. Toen ik die stap over de drempel nam was het me duidelijk: ik moest ook uit het leven van Sara stappen, ze was te romantisch voor mij. En zo geschiedde.

Ongeveer een jaar later zag ik haar met haar nieuwe vlam. Hij had over mij gehoord en was nieuwsgierig, dus kwam hij even een praatje maken. Toen Sara even naar de wc ging, vroeg hij me over haar.

‘Ze heeft een heel bijzonder gevoel voor romantiek. Maar dat zul je zelf wel ontdekken op jullie eerste vakantie.’

Later hoorde ik dat ze met hem naar Berlijn was gegaan, waar ze in een bus hadden geslapen die uit Bagdad kwam, waarin een jihadist zichzelf ooit had opgeblazen en zo alle reizigers had vermoord. Toen Sara wakker werd, was haar vriend gek genoeg verdwenen.

MONA LISA EN DE TECHNICUS

François was een geniale technicus en wiskundige die alles kon repareren en handiger was dan wie dan ook. Toen hij een keer hoorde dat Napoleon Bonaparte ooit de Mona Lisa in zijn slaapkamer had gehangen, vond hij dat interessant. Toen hij hoorde dat een Italiaan het schilderij ooit stal, vond hij dat nog interessanter. Hij raakte meer en meer geïntrigeerd door deze verhalen, tot hij op een dag een besluit nam waarvan hij dacht dat het zijn leven voor altijd zou veranderen: hij besloot zelf de Mona Lisa te stelen. En dan zou hij haar ophangen in zijn woonkamer. Want Napoleon Bonaparte was zo dom geweest zo'n schilderij in een kamer te hangen waar hij alleen maar sliep, waardoor hij er amper naar kon kijken.

François ging naar het Louvre. Hij liep meteen op de Mona Lisa af en maakte een uitgebreide studie van de plek waar ze hing. Een gevoel van opwinding overviel hem. Hij bleef niet lang en ging onderweg naar huis langs een Chinese gadgetwinkel, waar hij een drone kocht, een camera en een robot. Thuis in zijn werkruimte knutselde hij urenlang en stelde die drie met elkaar in verbinding.

Toen het af was, liet hij enkele dagen later de drone op zeshonderd meter afstand van het Louvre de lucht in. Op zijn telefoon, die verbonden was met de camera, kon hij zien

waar de drone heen vloog en die besturen. Zo vloog hij het apparaat het Louvre binnen. Zacht liet hij hem tot vlak bij de Mona Lisa komen. De robotarmen pakten vervolgens het schilderij vast en daarna liet hij de drone het Louvre uitvliegen. Toeristen flitsten met hun camera's en voorbijgangers filmde hoe de drone in het luchtruim boven de drukke stad verdween. Het gemak waarmee dit alles verliep verbaasde ook François zelf.

Hij opende zijn oude leren tas en liet de Mona Lisa er voorzichtig in glijden, liet daarna de drone vliegen tot-ie buiten zijn bereik was en ergens neerstortte, en gooide de robotarmen en camera in een prullenbak. Nog voor hij thuis was, wist de hele wereld dat de Mona Lisa gestolen was.

Thuis sloeg hij een spijker in de muur van de woonkamer bij de tafel waar hij altijd at, hing de Mona Lisa op en glimlachte naar haar.

'Bonjour, madame,' zei hij, en hij proostte met een glas wijn.

De dagen daarna genoot François van de Mona Lisa en haar mysterieuze glimlach, maar hij genoot vooral van de lange reportages die over de diefstal van het beroemde schilderij verschenen en de eindeloze stroom artikelen in de kranten en tijdschriften. Er werd gesproken over de Chinese maffia, die jarenlang moest hebben bestudeerd hoe ze het schilderij konden ontvreemden. Of over de extreem-nationalistische Italiaanse maffia, die wilde dat de Mona Lisa naar haar land van oorsprong terugkeerde, en er was ook een theorie dat het schilderij inmiddels al onderweg

was op een schip naar een Russische miljardair, die het had besteld bij een professionele kunstdief.

Een paar dagen later werd François gebeld door zijn vriend Chris. Hij had veel vrienden, maar de meeste zag hij niet vaak. Alleen Chris, een kunstenaar, kwam minstens een keer per week bij hem op bezoek.

‘Hé, François. Ben je alleen thuis?’ vroeg Chris.

‘Nee, ik ben niet alleen, een beroemde dame is bij mij op bezoek: Mona Lisa. Maar ze vindt het vast niet erg als jij langskomt.’

‘Afschuwelijk,’ zei Chris bij binnenkomst boos. ‘De Mona Lisa is gestolen zonder dat ik haar dit jaar heb kunnen zien. Ik wilde al langer gaan, maar elke keer dacht ik: een andere keer, het komt wel. Stom! En nu is het te laat!’

‘Maak je niet druk, Chris,’ zei François, terwijl hij een glas rode wijn inschonk. ‘Je kan de Mona Lisa zien wanneer je maar wil, en helemaal gratis.’

‘Ze hebben haar nog niet teruggevonden. En ik denk niet dat de dief het schilderij zomaar ergens op straat zet. Dus hoe bedoel je, ik kan haar zien wanneer ik maar wil, François?’

‘Kijk maar, daar hangt ze.’ Trots wees hij naar het schilderijtje aan de muur. Chris keek er even naar, voor hij zich weer afwendde.

‘Zeg, François, ik bedoel de echte Mona Lisa. De originele. Die aan de vingers van Da Vinci ontsproten is. Niet uit een printer of een of andere fletse reproductie.’

‘Dit is wel het origineel, hoor,’ zei François, terwijl hij zijn

voeten op tafel legde en vrolijk naar het schilderij keek, om de magie in haar te ontdekken die de hele wereld in haar greep hield.

‘Ik meen het,’ zei Chris.

‘Ik ook.’

‘De Mona Lisa is gestolen uit het Louvre!’ zei Chris met een brok in zijn keel.

‘Dat zei je al, maar ik zeg nogmaals: daar hangt ze. De Mona Lisa van Da Vinci.’

Weer keek Chris een seconde naar het schilderij aan de muur, en opnieuw reageerde hij geïrriteerd dat ’t gewoon een reproductie was.

Een paar dagen later kwam Aurora op bezoek, een vriendin uit zijn kinderjaren. Aurora had geen interesse in kunst, maar was nu wel geobsedeerd door de diefstal van de Mona Lisa, net zoals de rest van de wereld.

‘Kun je je voorstellen, François, dat de Chinezen het doek ondanks alle beveiliging konden stelen uit het Louvre? Op klaarlichte dag!’ Ze zag dat François niet luisterde naar wat ze zei, maar naar het schilderij aan de muur keek. ‘Ik zie dat jij ook onder de indruk bent van de diefstal. Je hebt een reproductie gekocht!’

‘Het is geen reproductie,’ zei François. ‘Dit is de originele Mona Lisa.’

Aurora keek even naar het schilderij en daarna naar François. ‘Ach, François, doe normaal. Je maakt er een grap van. Misschien moeten kunstliefhebbers nog wel tweehonderd jaar wachten om de echte Mona Lisa ooit weer te kunnen zien.’

Drie weken na de diefstal gaf François een feest, met het thema ‘Kennismaking met Mona L.’ Hij nodigde al zijn kunstminnende vrienden uit, en zei ze vooral hun vrienden mee te nemen. Dresscode: schilderskledij. Toen het feest begon waren er zevenenveertig mensen, meer dan hij had verwacht. Te midden van de drukte ging François op de tafel staan en riep: ‘Welkom en graag even jullie aandacht. Ik wil jullie voorstellen aan een bijzondere gaste!’ Vervolgens trok hij het laken van het schilderij af en iedereen applaudisseerde en juichte enthousiast.

‘Proost! Op de Mona Lisa!’ riep iemand, iedereen hief het glas richting het kleine schilderij en daarna ging het feest door, zonder dat iemand er verder nog naar keek. Terwijl alle gesprekken gingen over de manier waarop ze gestolen was, en of het de Italianen of de Chinezen waren geweest, of toch, zo opperde iemand, de Noord-Koreanen, liep François van gesprek naar gesprek. Het verbaasde hem dat al die kunstliefhebbers met zekerheid spraken over wie de dief moest zijn, alsof ze wisten wie het was, terwijl niemand beseftte dat het schilderij op nog geen drie meter tien van hen vandaan hing.

Een paar dagen na het feest haalde François de Mona Lisa van de muur.

‘Sorry, madame, uw privédagen zijn voorbij,’ zei hij.

Hij ging vlak bij het Louvre staan, zette het schilderij neer en schreef op een papiertje: *5 euro voor een foto met de Mona Lisa*, maar werd aangesproken door een politieagent, die zei dat hij daarvoor toch echt een vergunning nodig had.

Thuisgekomen wikkelde hij het schilderij voorzichtig in bubbelplastic, deed het in een doos en schreef een brief.

Geacht Louvre,

Deze mademoiselle heeft u nodig om zichzelf te kunnen zijn.

Daarna schreef hij het adres van het Louvre op de doos en verstuurde het pakket per post.

De volgende dag sprak de hele wereld over de terugkeer van de Mona Lisa. François was verbaasd over de enorme rijen die voor het Louvre ontstonden, allemaal voor de Mona Lisa, en over de uitgesproken vermoedens dat het Louvre de diefstal wellicht zelf in scène had gezet om meer bezoekers te trekken.

Een paar maanden later bezocht hij zelf de Mona Lisa. Hij was de enige die niet naar haar keek, maar naar de gezichten die naar haar keken. ‘Dat is nou de kunst,’ fluisterde hij voor zich uit, en hij draaide zich om en liep fluitend het Louvre uit.

STILLE SAUNA

Op een dag in januari zaten Janneke en Boris, twee dertigers, in de sauna. Er waren twee sauna's. Eén waarin je kon praten, de andere was de stille sauna. Het stond in grote letters op de deur: STILLE SAUNA. Naast de klink stond: Ssssst, met een tekeningetje van een vinger op de lippen.

Boris en Janneke namen na het douchen plaats in de stille sauna, die helemaal leeg was. Ze deden hun handdoeken af, legden die op de houten banken, gingen erop liggen en gebruikten een houtblok als kussen.

‘Hoe laat moeten we Nele en Floor ophalen bij je ouders?’ vroeg Boris.

‘Vijf uur.’

Boris keek op zijn horloge, dat al snel warmer begon te worden.

‘Dan hebben we nog vier uurtjes.’

‘Drie,’ zei ze. ‘Want we moeten ons ook nog omkleden en ernaartoe rijden. En we moeten om halfzes thuis zijn om het eten op te warmen.’ Ze hoorde een fluisterende stem van achter.

‘Ssssst!’

Janneke keek om en zag in de hoek op de bovenste bank een vrouw zitten, die haar boos aankeek met haar vinger tegen haar lippen.

‘Sorry,’ fluisterde Janneke. Het woord stakte half in haar keel. Onhoorbaar. Alleen de schaamte die de sorry vergezelde kwam over haar lippen.

Janneke had vijftien minuten in de sauna willen blijven zitten om flink te zweten, maar nu voelde het alsof ze was betrapt op iets wat niet mocht. De sauna leek veel heter dan tachtig graden. Janneke wachtte nog twee lange minuten, zodat de vrouw in de hoek niet zou denken dat ze wegging door haar geïrriteerde reactie. Daarna stond ze op en ging. Boris dacht dat de vijftien minuten om waren en volgde haar.

‘Onbegrijpelijk,’ fluisterde de boze vrouw nadat Boris en Janneke weg waren, terwijl ze op de bank ging liggen. ‘Het is toch duidelijk dat dit een stille sauna is, niet? Het staat toch twee keer op de deur. Maar ja, er zijn altijd van die mensen die hun mond zelfs niet even kunnen houden.’ Ze was daar net aan het relaxen, maar nu zat er woede in haar stem.

‘Misschien dacht ze dat ze alleen waren,’ zei haar vriend Sjef.

‘Maar ze heeft toch ogen in d’r kop?’

‘Hoe laat moeten wij Barbara en Roel eigenlijk bij oma ophalen?’ vroeg Sjef om haar af te leiden.

‘Als het maar voor zeven uur is, want ze eten daar,’ antwoordde Els. Haar stem klonk niet zachter, maar harder. Door haar woede vergat ze dat ze in de stille sauna zat.

‘Ssssst!’

Els keek op en zag in de andere hoek van de sauna een vrouw zitten die haar vinger op de lippen had gelegd, ten teken dat er niet mocht worden gepraat.

‘Sorry,’ zei ze, opeens heel zacht en liefjes, en ze was haar

woede compleet vergeten. Terwijl Els eigenlijk vijftien minuten in de sauna had willen blijven, voelde ze zich nu betrappt en de sauna leek veel heter dan tachtig graden. Ze wachtte twee lange minuten, zodat de andere vrouw niet in de gaten zou hebben dat ze de sauna verliet door haar geïrriteerde reactie. Sjef volgde haar, want hij dacht dat het kwartier al om was.

‘Sjongejonge, hoe is het mogelijk,’ fluisterde Marleen. ‘Het staat er zo duidelijk. In zwart én in rood. Hier mag niet gepraat worden. Er staat nota bene zelfs een tekeningetje bij, voor analfabeten. En dan nog zijn er mensen die hun mond niet kunnen houden!’

‘Ze dacht misschien dat ze hier alleen met haar man zat,’ zei Gerard, Marleens man.

‘Dan moet ze beter uit haar doppen kijken,’ siste Marleen.

‘Hoe laat moeten we Lieve en Jordi ophalen bij je broer?’

‘Ik heb om zeven uur afgesproken, we kunnen hier nog eten.’

‘Ssssst.’

Janneke legde haar wijsvinger op haar lippen. Marleen keek op en zag aan de andere kant van de sauna een vrouw zitten die ongemerkt was binnengekomen en die nu haar vinger op haar lippen legde en haar geïrriteerd aankeek.

‘Sorry,’ zei Marleen, en ze wachtte nog twee lange minuten, terwijl het opeens voelde alsof ze verbrandde, ook al was de sauna met tachtig graden gewoon lekker warm. Pas daarna sloop ze de sauna uit, zodat de andere vrouw niet zou denken dat ze wegging door haar geïrriteerde reactie. Gerard volgde haar omdat hij dacht dat het kwartier al om was.

‘En weer zitten er mensen in de stille sauna te praten, terwijl hiernaast een sauna is waar je zoveel kan babbelen als je wilt,’ zei Janneke.

‘Geniet toch nog even tot we de kinderen ophalen en maak je niet zo druk. Misschien dachten ze wel dat ze alleen waren,’ zei Boris.

‘Ssst,’ fluisterde Janneke. ‘Praat niet zo hard.’

‘Misschien dachten ze dat ze alleen waren,’ fluisterde Boris.

‘Wat zeg je?’ fluisterde ze terug.

‘Ik zei: misschien dachten ze dat ze alleen waren.’ Hij keek op zijn horloge. ‘We hebben nog twee uur.’

‘Hoe laat is het nu?’

‘Halfdrie.’

‘Dan hebben we geen twee uur meer, maar anderhalf.’

‘Ssst,’ hoorde ze. Ze keek op en zocht in alle hoeken van de sauna, maar zag niemand. Ze legde haar hoofd op het houten blok, draaide vijfenveertig graden naar links en vijfenveertig graden naar rechts – niemand.

‘We zijn alleen in de sauna, toch?’ zei ze.

Het was voor Boris duidelijk dat ze het tegen zichzelf had en dat hij niet hoefde te reageren, maar hij fluisterde: ‘Ssst, we zitten in de stille sauna.’

Janneke hield haar mond. Dit keer woog de stilte zwaar, alsof het de sauna zelf was die zich aan Janneke stoorde. Ze stond op, nam haar handdoek en ging. In haar badjas bestelde ze aan de bar een espresso. In de min twee graden-kou buiten koelde ze af, terwijl ze zich ergerde aan de stem in haarzelf, die zei dat ze in een stille sauna zat.

DE TERRORISTISCHE AANSLAG OP KIM VAN DIJK

Voor de aanslag op haar, was Kim van Dijk een nette, zacht-aardige, beschaafde jongedame. Ze genoot erg van klassieke muziek en luisterde er het liefst naar met gesloten ogen. Als ze een sonate van Mozart beluisterde die eerst werd uitgevoerd door een Oostenrijkse pianist en daarna door een Egyptische, kon ze, ondanks dat beide pianisten aan het conservatorium hadden gestudeerd, precies horen welke uit Oostenrijk kwam en welke niet. ‘De Oostenrijker speelt dichter bij Mozart en dichter bij mijn hart,’ zei ze dan.

Als Kim iets mooi vond, hoefde ze iets anders niet per se lelijk te vinden. De wereld was voor haar niet goed of kwaad, en niet mooi of lelijk, nee, de wereld was voor haar goed en beter, mooi en mooier. Kim hield van zachtheid, schoonheid en warmte. Als Kim van Dijk een bloem was geweest, had ze zich niet alleen aan de ogen en neuzen om haar heen gegeven, maar aan het universum. Kim van Dijk was een engel, ook aan de buitenkant, want ze was bijzonder mooi. Haar schoonheid was ook Kim van Dijk.

Ze was eenendertig en al twee jaar single. En daar was ze blij mee, want ze had sinds haar vijftiende verstrikt gezeten in relaties, liefde en andere lastigheden. Nu besloot ze even op zichzelf te blijven om te genieten van het leven.

Kim van Dijk woonde in een rijtjeshuis van de gemeente. De wijk waarin ze woonde was een witte wijk. Ze was blij met de twee slaapkamers, maar het meest genoot ze van haar achtertuin, tenminste, als het mooi weer was. Dat had ze zo gemist toen ze op kamers woonde, en later in een appartement in de stad met een balkonnetje – een tuin om makkelijk even naar buiten te kunnen als de zon scheen.

Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi kreeg op drie november een rijtjeshuis toegewezen van de gemeente. Hij maakte met alle burens een praatje ter kennismaking. De enige die hij nog niet had gezien, was zijn naaste buurvrouw Kim van Dijk. Hij was nieuwsgierig naar haar, en toen hij haar een keer zag lopen door zijn raam, werd hij nog nieuwsgieriger. Zijn pogingen om met haar een praatje te maken mislukten echter keer op keer. Soms hoorde hij in zijn woonkamer aan de deuren die open- en dichtgingen dat ze naar buiten stapte. Meteen trok hij dan zijn schoenen en jas aan en ging ook naar buiten, maar dan bleek ze als een klontje suiker in zwarte koffie opgelost te zijn, of ze moest ineens onzichtbaar zijn geworden. Hij klopte twee keer bij haar aan, maar de deur ging niet open, terwijl hij zeker wist dat ze thuis was.

Zo kwam het dat hij haar van drie november tot zeventien mei steeds niet te pakken kreeg, maar op die zeventiende mei was het, na een kille aprilmaand en een koude eerste helft van mei, eindelijk zomers weer. Vanuit zijn slaapkamerraam keek Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi naar het tuintje van zijn buurvrouw en hij kon zijn ogen niet geloven. Zijn buurvrouw had een handdoek op

het grasveldje gelegd en nu lag ze in haar roze met wit gestreepte bikini te zonnen. Hij trok meteen een badjas aan en rende van zijn slaapkamer naar de tuin. Hij dacht dat de badjas het ideale kledingstuk was om in deze omstandigheden te dragen, want dan kon de buurvrouw zien hoeveel borsthaar hij had. Uit de Egyptische films die beroemd waren in de Arabische wereld en vaak werden gedraaid op de Iraakse televisie, had hij geleerd dat mannen in badjassen met een bos zwart borsthaar het meest aantrekkelijk waren voor een vrouw.

Voor hij de tuin inging, ging hij naar de keuken. Hij dacht dat hij met een koffietje de tuin in moest, zodat het leek dat hij buiten wilde genieten van zijn koffie. Dat leek hem natuurlijker. Zo ging hij bij de schutting staan. Vanuit zijn ooghoeken keek hij naar haar.

Daar lag ze. Het ringetje in haar navel glinsterde in de zon en op haar enkel zag hij een tatoeage van een veertje. Haar haren waren niet blond, maar licht en donker door elkaar.

‘Mooi weertje, hè,’ zei hij hardop. Hij verwachtte een reactie van de buurvrouw, maar hoorde niets. ‘Eindelijk mooi weertje,’ zei hij nog harder, maar weer volgde alleen stilte.

Op de inburgeringscursus had hij geleerd dat je altijd kon beginnen over het weer om een babbeltje te maken met een Nederlander. Nou, dat werkt dus niet, dacht hij even, maar misschien had ze oortjes in.

Hij keek vanuit zijn ooghoeken nog iets beter, maar er zat niets in haar oren. Hij draaide een beetje verder in haar richting en zag dat haar lichaam glom van de zonnebrandolie waarmee ze zich had ingesmeerd. Kim van Dijk was voor

Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi niet zomaar een buurvrouw, maar een vlam op een witte handdoek in het groene gras. En die vlam verteerde hem vanbinnen.

Hij richtte zijn aandacht weer op het gras en zijn buurvrouw. ‘In Irak, mijn vaderland, de zon schijnt altijd. Maar heel erg hard. Veel smeren zonnecrème. Vooral buik en benen,’ zei Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi, terwijl hij tegen de schutting ging staan zodat zijn gezicht er precies bovenuit kwam. Maar de buurvrouw bleef beweegloos en met de ogen dicht op het gras liggen.

Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi zweeg en besepte dat zijn eerste poging was mislukt. Hij liep naar binnen en dacht: Die vrouw ligt daar in bikini op het gras... Ze heeft geen idee hoe pijnlijk dat is voor anderen! Als ik dat tegen een Hollander zeg, dan zegt die: Man, de zee is te ver van hier, en ze wilde na al die maanden even een beetje zon vangen. Ze ligt in haar eigen tuin, niet op de schutting of op de stoep. Oioioi, ze maken je hongerig en je mag geen hapje nemen. Het beeld van de buurvrouw in bikini ontnam hem al zijn rust.

Toen Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi zich niet meer kon inhouden, maakte hij een tweede kopje koffie en liep rechtstreeks naar de schutting. Hij gluurde eerst vanuit zijn ooghoeken en zag dat Kim van Dijk nu een zonnebril droeg en oortjes in haar oren had. Ze hield een tijdschrift omhoog. Hij dacht: wat een trut. Ze draagt een zonnebril om te zeggen: Sorry, ik zie je niet. En ze heeft oortjes in om te zeggen: Sorry, ik hoor je niet.

‘Goedemiddag, mevrouw buurvrouw,’ zei hij luid.

Kim draaide haar hoofd en ze zag een bebaard, glimlachend gezicht boven de schutting uitsteken. Ze legde het tijdschrift weg en deed de oortjes uit. Ze voelde een mengeling van irritatie, verveling en twee soorten verlegenheid: a) dat ze in bikini was, en b) dat iemand haar zomaar over de schutting heen bekeek.

‘We hebben nog geen kennisgemaakt,’ zei Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi.

‘Inderdaad,’ zei ze en ze veerde op, sloeg haar handdoek om en liep naar de schutting. Ze gaf hem een hand, waarvoor ze haar arm vrij hoog moest tillen. ‘Kim van Dijk,’ zei ze met zachte stem, en ze glimlachte beleefd.

‘Erg erg erg bijzonder mooie naam.’

‘Dank je. Volgens mij is het een heel gewone naam, maar bedankt.’ Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi bleef haar hand maar schudden. De schutting deed haar onderarm pijn, want Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi drukte haar hand een beetje naar beneden, maar ze wilde beleefd blijven, omdat de man het ongetwijfeld aardig bedoelde.

‘Hoe heet u?’

‘Ach, Kim, je hoeft geen u te zeggen. Wij buren, toch?’ zei hij en hij trok nog wat harder aan haar hand. Ze bleef glimlachen, omdat ze niet wilde laten zien dat hij haar pijn deed.

‘Oké, hoe heet jij?’

‘Mijn naam heet Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi.’

‘Aangenaam,’ zei ze en ze trok haar hand terug, niet te hard, omdat ze niet wilde laten merken dat ze het vervelend vond, maar zijn hand kwam met haar hand mee over de schutting.

Ze kreeg vochtige handen van zijn zweet, wat haar rillingen bezorgde. Ze wilde eigenlijk terug naar het gras, maar hij vroeg haar of ze nu wist hoe hij heette.

‘Ehhh... Abbu, Abdul?’

‘Abdulrahman... Bedr... Abdulrahman... Al... Baghdadi.’

‘Oké, Abdul...’

‘Ja, Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi.’

‘Abdulrahman...’ zei Kim langzaam.

‘Ja, Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi. Abd betekent slaaf. Rahman is een van de namen van Allah. Het betekent genadegever. Bedr betekent vollemaan. Al is net als de of het en Baghdadi is uit Bagdad. Duidelijk?’

‘Jazeker, jaja,’ stamelde Kim.

‘En pas op, Kim! Mijn achternaam is al-Baghdadi, net als de kalief van is, maar niet dezelfde familie. Nee. Alleen uit dezelfde stad Bagdad. Ken je Bagdad?’

‘Jawel.’

‘Grote stad, Bagdad. Tien miljoen mensen. Meer. Ik zal straks checken op internet en dan vertel ik jou precies hoeveel. Er is ook een rivier. Tigris, ken jij?’

‘Jazeker.’

‘Die splitst Bagdad. Twee delen: Kerg en Roesafa. Sjiitisch en soennitisch. Sjiieten houden van Iran. Soennieten houden van Saoedi-Arabië. Aan einde ramadan kijken Irakezen in Irak niet naar maan om te weten dat de ramadan voorbij. Sjiieten kijken naar Iraanse tv, soennieten naar Saoedische tv. Wij multicultureel. Open.’

Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi praatte verder over sjiieten, soennieten, Abu Bakr al-Baghdadi,

Bagdad, Saddam Hoessein, oorlog, terreur, aanslagen en jihad. Kim, die net naar *De vier jaargetijden* van Vivaldi had geluisterd, kreeg het benauwd van al die ellende die over de schutting heen kwam. Hoe ze het gesprek met die man moest beëindigen, wist ze niet.

‘Sorry, ik moet echt nodig plassen,’ zei Kim uiteindelijk.

‘Geen probleem, ik wacht hier op jou.’

Kim draaide zich om om te gaan, met haar benen strak tegen elkaar begon ze richting het toilet te strompelen toen hij haar nariiep: ‘Hoe heet je nog?’

‘Kim,’ riep ze en ze deed een pas achterwaarts.

‘En achternaam?’

‘Van Dijk.’ Nog een stapje.

‘En weet je nog hoe mijn naam heet?’

‘Abdul.’

‘Nee! Abdulllll rahmaaaaaan Bedr Abdulllll rahmaaaaaan al-Baghdadi.’

‘Ja, ik weet het,’ zei ze haastig. ‘Abu Bakr al-Baghdadi.’ En ze rende naar de wc.

Nog voor ze het licht aandeed, plaste ze en ze was opgelucht dat ze op tijd de wc had bereikt. Ze liep de tuin weer in.

‘Sorry, Kim, ik niet heet helemaal niet Abu Bakr al-Baghdadi! Ja, mijn achternaam al-Baghdadi, maar hij van is en ik niet dezelfde familie. Alleen dezelfde stad. Bagdad. Daar wonen meer dan vijftien miljoen mensen.’

‘Goh, ja,’ zei Kim. Ze had het gesprek hierbij willen laten, maar wilde haar nieuwe buurman niet beledigd achterlaten, dus bleef ze staan.

‘Ik bedoelde ook niet dat jij Abu Bakr al-Baghdadi bent...’

Voor Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi was Kims opmerking weer een ingang voor een lange uitleg over is, Saddam Hoessein en de Golfoorlog. Kim stond daar maar te luisteren. Omdat het gesprek beëindigen onmogelijk was, trachtte ze de koers ervan te veranderen.

‘Hoelang woon je al hier?’ vroeg ze.

Dit was voor Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi juist een teken dat Kim verder wilde praten en dat ze wat hij allemaal te vertellen had heel interessant vond.

‘Vier jaren,’ zei hij.

Voor hij kon beginnen over de eerste dagen van die vier jaren, zei Kim: ‘Nee, ik bedoel, hoelang woon je hier, in dit huis?’

‘Vanaf november. Of misschien oktober? Nee, nee, ik denken juli. Nee, nee, hoe heet maand nummer acht in het Nederlands? In Irak noemen we de maanden als de nummers.’

‘Augustus?’

‘Ja, die ja, misschien... Nee... Het was 3 november. En tot vandaag 17 mei kon ik geen kennis met jou maken, Kim. Heel moeilijk, hoor, voor mij, want wij burenen. Een keer ik hoorde jou naar buiten gaan. Meteen ik ook, maar ik zie een man uit je deur. Met grijze jas en zwarte broek. Wie was dat?’

‘Ik weet het niet meer.’

‘Hij had baard. Rood. En heel kort haar, bijna kaal.’

‘O, mijn broer Maarten.’

‘Ja, jouw broer. Ik zag alleen jouw broer en niet jou. En ik zag een andere keer die andere man. Ietsje dikker dan Maarten. Met Rolex-horloge. Wie was dat?’

‘Ik weet het niet,’ zei Kim ongemakkelijk.

‘Je vroeg toen hoe met de hond was. En je zei nog dat de hond twee keer uitgelaten moest per dag.’

‘O, mijn ex.’

‘Ja, jouw ex. Hoe heet hij?’

‘Stef.’

‘Ja, die ja. Stef. En ik hoorde een keer jou tegen iemand zeggen dat jij op het station hem ophalen. Ik zei tegen mezelf: nu kan ik haar zien, en ik naar de deur, maar ik zie alleen je fiets. Jij niet. Door het raam zie ik jij kwam met man met Adidas-tas en een pet op zijn hoofd. Wie was hij?’

‘Ik denk... Wouter?’

‘En een andere keer...’

Kim slikte en bedacht snel een oplossing. ‘Sorry, buurman, ik moet weer plassen.’

‘Ik wacht hier.’

‘Maar daarna moet ik meteen weg,’ zei ze.

‘Naar wie?’

‘Boodschappen doen.’

‘Aha, ik ook!’

De eerste mooie zomerse dag van het jaar was op de helft, en Kim was op. Vanaf dat moment zag en hoorde Abdulrahman Bedr Abdulrahman al-Baghdadi haar niet meer. Soms zag hij dat het licht in haar woonkamer brandde en kon hij haar zien zitten als ze de gordijnen nog niet dicht had, maar nooit keek ze naar buiten. Soms hoorde hij de douche, maar hij zag haar niet meer. Hij wilde haar vragen waarom het gras in haar tuintje zo hoog stond, waarom ze het niet maai-
de. Hij wilde dat best voor haar doen, want ze waren ten-

slotte buren, maar de kans haar dat te vragen kreeg hij niet.
Want zelfs het mooiste weer kon Kim niet meer verleiden
om haar tuintje in te gaan.

OP DIE MOOIE DAG

Het was mooi weer in Istanbul. Overal waren er mensen buiten, zowel inwoners als toeristen. Op een van de terrassen zat een Irakese familie: Amaan met zijn vrouw Nesme, hun drie kinderen, en Amaans broer Hisam. Niet ver van hen zat een Nederlandse familie met twee kinderen. De twee Nederlandse kinderen vroegen hun ouders of ze met de andere kinderen mochten spelen.

‘Jawel,’ zei de moeder, terwijl de vader met zijn neus in een toeristische gids zat, die voor hem op de tafel lag.

Ze spreken Nederlands, dacht Hisam. Het was lang geleden dat hij die taal had gehoord. Hij keek op. De kinderen zochten toenadering tot elkaar en begonnen te spelen, twee blonde koppies en drie donkere. Ze communiceerden in gebarentaal. Allemaal hadden ze er behoefte aan om te spelen met andere kinderen, de Irakese kinderen door hun vlucht voor IS, de Nederlandse kinderen door de verveling die voortkwam uit vakantie in een stad. Allemaal waren ze ver weg van hun eigen vrienden, maar voor even vonden ze speelplezier bij elkaar.

De vader bleef in zijn reisgids bladeren, de moeder keek naar de spelende kinderen en dronk van haar koffie. Hisam keek naar hen en herkende de Nederlandse moeder – zij was Margot Kloppe, ze werkte voor de IND en had hem zijn

tweede gehoor afgenomen, toen hij jaren daarvoor asiel had aangevraagd in Nederland. Zij was degene die had bewezen dat Irak geen gevaar vormde voor zijn leven en dat hij gerust kon terugkeren. Zijn gedwongen terugkeer vond pas dertienhalf jaar later plaats, jaren waarin zijn leven had stilgestaan, en waarin uiteindelijk het sprankje hoop toch te mogen blijven langzaam verdween.

Hisam staaarde naar de vrouw, terwijl zijn gedachten teruggingen naar die tijd. Ze had al haar werkervaring gebruikt om te bewijzen dat zijn angst en de oorlogen in Irak onvolgende reden waren om hem in Nederland te laten blijven.

Hij werd opgeschrikt door het belletje van een ijscokar.

‘Mam, mogen we een ijsje?’ vroegen de Nederlandse kinderen aan hun moeder.

‘Dat is goed,’ zei Margot. Ze vroeg Amaan in het Engels of ze ook voor zijn kinderen een ijsje mocht kopen. Hij knikte vriendelijk. Margot vroeg eerst de drie Irakese kinderen welke smaak ze wilden en hoeveel bolletjes, en daarna volgden haar eigen kinderen. De kinderen gingen naast elkaar zitten op een bankje en smulden van de ijsjes.

‘*Thank you so much,*’ zei Amaan tegen Margot.

‘Geen dank,’ zei Margot.

‘Zijn jullie hier op vakantie?’ vroeg Amaan.

‘Ja. En jullie?’

‘Nee, nooit vakantie. We zijn uit Irak gevlucht voor is. Dit is mijn vrouw Nesme, en dat is mijn broer Hisam. Hij was al eerder gevlucht, voor Saddam Hoessein. En nu voor is.’ Margot knikte vriendelijk naar Hisam. Ze herkende hem niet.

‘*Hello,*’ zei ze.

‘Hello,’ zei Hisam.

‘Hello,’ zei Margot tegen Nesme.

‘Hello,’ zei Nesme.

‘Hoelang zijn jullie hier?’ vroeg Amaan.

‘Nu een week. En jullie?’

‘Wij zijn al meer dan anderhalf jaar in Turkije, maar we zijn bang om met een plastic bootje naar Griekenland te gaan. We kunnen niet zwemmen, en straks verdrinken de kinderen. Smokkelen met een vrachtwagen is te duur. Terug kunnen we niet.’

‘Ja, Irak is een gevaarlijk land,’ zei Margot. Haar man keek op uit de reisgids, glimlachte en knikte, om te bevestigen dat zijn vrouw wist waarover ze het had.

‘Van mijn broer hebben ze zijn hand afgehakt. Hij is psychisch ziek, maar zal zeker genezen. Vroeger was hij grappig, maar nu niet meer zo. Hij heeft niet veel geluk,’ zei Amaan. Hisam luisterde zwijgend.

‘Ja, het regime van Saddam Hoessein hakte oren en handen af. Ik weet het. Afschuwelijk.’

‘Nee, dit was niet Saddam Hoessein. Het was is. Hij was kapper, maar dat mocht niet. Mijn broer knipte mensen stiekem in hun huizen en toen ze daarachter kwamen, hakten ze zijn hand af als straf.’

‘Ah, is heeft dat gedaan. Wie dan ook, het is en blijft afschuwelijk,’ zei Margot.

Hisam zag dat ze hem aankeek, met een vriendelijke blik waarin een klein beetje medelijden doorschemerde.

De kinderen hadden hun ijsjes op. De man van Margot stond op, hield de kaart van Istanbul open en begon met

Margot in het Nederlands te praten over waar ze nu het beste heen konden. Daarna namen ze afscheid en gingen. Amaan ging weer zitten.

‘Wat een aardige vrouw,’ zei hij en hij vertelde Nesme wat ze allemaal had gezegd, omdat zij naast ‘hello,’ ‘good’ en ‘bad’ geen Engels sprak.

‘Ze is ook erg intellectueel, ze weet zoveel over Irak. Dingen die anderen niet weten, zoals dat Saddam Hoessein ook handen afhakte. Dat zou je van zo’n blonde vrouw niet denken.’

‘Ik hoop dat je haar vakantie niet hebt verpest met je gepraat over afgehakte handen,’ zei Nesme. ‘Die mensen zijn op vakantie, niet zoals wij op de vlucht.’

‘Je hebt groot gelijk,’ zei Amaan. ‘Ik hoop van niet.’

ONVERWACHTE VRIENDSCHAP

Beste vrienden,

Dit berichtje om jullie te laten weten dat Vera een ongeluk heeft gehad op de A1 tussen Naarden en Muiderberg om kwart over vier vanmiddag. Ze ligt nu in het ziekenhuis.

Groeten, Nico.

Thomas Tichelaar las het bericht en moest even goed nadenken voor hij zich herinnerde wie Nico was, namelijk een van de medewerkers in het bedrijf waar hij een tijdje terug drie maanden had gewerkt. Maar wie was Vera? Vast zijn vriendin, of zijn vrouw, dacht Thomas.

Thomas Tichelaar was iemand die nog nooit langer dan zes maanden dezelfde baan had volgehouden. Daarna had hij geen energie meer, niet voor het werk, ook al vond hij dat bij tijd en wijle best leuk, maar ook niet om te investeren in zijn collega's. Bijgevolg had hij, op zijn kindertijd en studiejaren na, nooit echt vrienden gemaakt.

De e-mail die Thomas net van Nico kreeg, verraste hem. En ondanks dat die niet persoonlijk aan hem was gericht, deed het hem iets. In het bedrijf waar hij met Nico had samengewerkt, waren er nog twaalf andere collega's geweest, maar Thomas had hen nauwelijks gesproken. Hij was immers de contactpersoon tussen het magazijn en de klanten

geweest, en met de klanten had hij meer contact gehad dan met zijn collega's. Nu echter kreeg Thomas het gevoel dat hij een vriend had gemaakt bij dat bedrijf, zonder dat hij het had doorgehad.

'Je ziet er wat somber uit, wat is er aan de hand?' vroeg zijn vrouw.

'Vera, de vrouw van Nico, heeft een ongeluk gehad op de A1 tussen Naarden en Muiderberg, en nu ligt ze in het ziekenhuis,' zei Thomas.

'Vera? Wie is dat? En wie is Nico?'

'Nico is een vriend van mij,' zei Thomas. Het woord 'vriend' deed een frisse wind in zijn geest opsteken en gaf hem een goed gevoel. Het was niet eens vreemd het hardop uit te spreken, want Nico, dat wás een vriend.

'Vriend? Heb je vrienden die ik niet ken?' vroeg zijn vrouw verbaasd, want sinds ze samenwoonden deelden ze niet alleen de twee katten, de hond en het huishouden, maar ook hun vrienden.

'Ja, hij is een vriend van mij. Ik ontmoette hem toen ik voor Hansen&co werkte.' Zijn vrouw luisterde stilletjes naar de e-mail die hij voorlas, terwijl ze meekeek over zijn schouder.

'Ah, ik begrijp het al. Hij is helemaal geen vriend van je. Kijk, hij heeft die mail naar iedereen gestuurd. Het is een algemeen bericht. Als je niet toevallig in zijn mailinglijst had gestaan, had je dat bericht niet eens gekregen.'

Zoals altijd overtuigden de woorden van zijn vrouw Thomas, en hij voelde misschien een nauwelijks op te merken teleurstelling, maar een week later kreeg hij opnieuw een e-mail van Nico.

Beste vrienden,

Vera ligt nog steeds in het ziekenhuis, haar situatie is niet stabiel. Ze heeft een breuk in haar onderkaak en meerdere schedelfracturen. Verder is haar linkerbeen verbrijzeld en de drie onderste wervels van haar rug zijn gebroken. Ze lijkt van onderen verlamd te zijn, maar de artsen zeggen dat er misschien nog hoop is dat ze gevoel in haar benen terug zal krijgen, als ze uit de kunstmatige coma waarin ze wordt gehouden kan ontwaken.

Groeten, Nico.

Thomas werd droevig door de e-mail. Hij dacht na over de stille boerderij waar hij met zijn vrouw woonde en over hoe het leven opeens vanuit het niets kan veranderen van routineus naar dramatisch. Toen zijn vrouw hem vroeg waarom hij zo stil was, vertelde hij dat Nico net een nieuwe e-mail had gestuurd en dat het niet goed ging met Vera. Omdat Thomas en zijn vrouw al lang dezelfde inbox deelden, las zij het bericht ook.

‘Hij stuurde die mail niet naar jou, maar naar iedereen. Als ik jou was, zou ik zijn e-mailadres blokkeren. Dan krijgen we ook geen onnodige ellende meer over ons heen. Wij hoeven toch niets te weten van die Nico, en hij niets van ons.’

Thomas vond haar woorden te kil. Het drama van Nico en Vera bleef hem de hele dag bezighouden, en uiteindelijk stuurde hij een e-mail terug naar Nico, waarin hij hem veel sterkte wenste en Vera alle gezondheid. Er kwam geen antwoord maar dat had Thomas ook niet verwacht, want Nico

had nu even genoeg aan zijn hoofd en zeker geen tijd om persoonlijk mailtjes te beantwoorden.

De wekelijkse berichtjes van Nico kwamen niet lang daarna dagelijks – hij beschreef tot in detail hoe het ervoor stond met Vera. Dat ze weer wakker was maar amper reageerde en veel sliep, hoeveel botten er gebroken waren en gespalkt, hoeveel hechtingen ze had en wanneer die eruit gingen, van hoe vaak ze met haar ogen knipperde tot waar het gevoel in haar onderlichaam terugkeerde, hoeveel morfine ze kreeg tegen de pijn. De details gingen niet alleen over Vera, maar ook over hemzelf. Hoe hij minder moest gaan werken, wat weer tot financiële problemen leidde, hoelang de tochten naar het ziekenhuis duurden, zeker wanneer er file was en dat het soms moeilijk parkeren was tijdens de bezoeken. Met name de details over Vera waren gevoelig en persoonlijk, waardoor Thomas soms zelfs in verlegenheid werd gebracht. Het leken van die zaken die Nico alleen zijn allerbeste vrienden zou toevertrouwen.

Na een tijdje begonnen de e-mails van Nico niet meer dagelijks te komen maar meerdere keren per dag. Hij vroeg iedereen z'n telefoonnummer, zodat hij hun direct kon laten weten hoe het ging, ook als ze niet achter de computer zaten of hij in het ziekenhuis was. Daarna volgden regelmatig sms'jes met liveverslagen over Vera's toestand. Thomas werd steeds droeviger, ondanks dat hij Vera nooit had ontmoet of gekend. Hij had het gevoel dat hij haar nu wel kende, en had diep medelijden met haar.

Zijn vrouw vond het allemaal onzin. Ja, ze vond het sneu voor iemand zo'n lot te moeten ondergaan, maar zij hoefde

er toch niets over te weten? Ze begon Thomas voorzichtiger te behandelen, want ze merkte dat hij door het verdriet sneller boos werd. Soms als ze bij vrienden waren vertelde Thomas over het drama van Vera en Nico en noemde hij Nico 'mijn vriend'. Dan raakte ze geïrriteerd, keek degene die naast haar stond aan en zei: 'Dat is helemaal geen vriend van hem, ik ken hem niet eens.'

Vierenhalve maand later overleed Vera na complicaties. Thomas stuurde op verzoek zijn postadres naar Nico, hij kreeg een rouwkaart. Samen met zijn vrouw ging hij naar de begrafenis. Om halfvijf 's middags op een zonnige winterdag werd Vera begraven. Na de koffie en cake nam Oscar Mulder, Nico's beste vriend die de begrafenis had georganiseerd, een blad papier in zijn handen en sprak iedereen toe.

'Beste mensen, ik wil jullie namens Nico bedanken voor de steun van de afgelopen maanden. Het was een heftige tijd en Nico is gesloopt. Hij wil graag vanavond met zijn vrienden eten bij restaurant De zwarte zwaan.'

Daarna begon hij de namen van de genodigden op te sommen.

Toen ze even later in de auto de begraafplaats en de sfeer van Vera's tragische dood achter zich lieten, kon Thomas' vrouw zich niet meer inhouden.

'Je stond niet op de lijst,' zei ze zacht. Hij hoorde haar boosheid. Niet omdat ze niet op de lijst stonden, maar vanwege de droefheid die de e-mails en sms'jes van Nico maandenlang op de boerderij hadden verspreid.

'Dat is niet belangrijk,' zei Thomas, die zijn teleurstelling al snel aan de kant had gezet. 'Het is belangrijk dat Nico men-

sen om zich heen heeft die hem steunen in deze zware tijd.’

‘Nou, er waren genoeg mensen om hem te steunen. Wij waren eigenlijk overbodig.’ Daarna zweeg ze even, maar dat hield ze niet lang vol. ‘We waren gewoon een extraatje. Vulling. Zó níét nodig.’

Thomas was niet geërgerd door haar woorden, maar merkte dat hij zich juist opgelucht voelde, en hoewel hij het e-mailadres van Nico niet blokkeerde, kreeg hij na de begrafenis nooit meer een mailtje.

GROENE APPEL

Elly was een licht ontvlambare vrouw, en wat haar woest maakte, was dat er totaal geen reden was voor haar agressieve aard. Haar ouders waren aardige mensen die haar met zorg en liefde hadden omringd. Ze kon zich niets uit haar kindertijd herinneren wat haar agressie had veroorzaakt. Uiterlijk leek Elly heel kalm, maar het was het soort rust als bij een poel waarin onder het wateroppervlak hongerige krokodillen op de loer liggen. Je kon nooit weten op welk moment het water zou veranderen in scherpe tanden en woedende golven. Wat Elly nog gevaarlijker maakte, was dat ze er heel netjes en aardig uitzag, maar zodra ze een reden had gevonden om haar boosheid te uiten, hoe klein of simpel ook, ontstak ze in razernij. Op haar achtentwintigste had Elly nog nooit een relatie gehad, en dat leek ze niet erg te vinden. Ook geen van haar familieleden of vrienden vond het erg dat ze alleen was. Elly had genoeg aan Elly.

Op een keer zat ze stilletjes in een hoekje op een feestje. Ze leek geen gesprek te hoeven voeren met iemand om deel te zijn van dat feest, je zag immers meteen dat ze in haar eentje was gekomen en het was duidelijk dat ze zo alleen op haar gemak was.

Ze werd opgemerkt door Sep, en hij vroeg aan een vriend wie zij was.

‘Vraag niet naar haar en blij ver bij haar uit de buurt! En dat zeg ik niet om je nieuwsgierig te maken, maar als vriend, om je te waarschuwen. Ze is echt levensgevaarlijk,’ zei hij. Hij kende Elly al vanaf haar twaalfde.

‘Waarom dan?’

‘Ze is vreselijk aardig, maar ook gewoon... vreselijk.’

Enkele decennia later zou Sep jammeren dat die woorden toch als een uitdaging hadden geklonken, en niet als gouden raad.

Sep woonde met veel plezier in het centrum van de stad en Elly was blij dat ze een huis had aan de rand. Hij hield van gezelligheid, reuring en feestjes. Daarom vond hij in het begin de stilte die om Elly heen hing niet zo prettig, maar hij vond dat geen reden om niet bij haar te zijn. Elly geloofde wel dat de drukte rond Sep genoeg reden was om een relatie te beëindigen. Dus Sep werd steeds stiller.

Lawaai was de oorzaak van het vroegtijdige einde van Elly's eerste keer seks ooit, en van Seps eerste keer met haar. Op die avond begon hij haar te zoenen en aan te raken op gevoelige plekjes. Ze maakte geile geluidjes, maar heel zachtjes. Zelfs niet binnensmonds, maar achter in haar keel. Toen zij zijn gevoeligste lichaamsdeel aanraakte, schreeuwde hij het uit van genot.

Meteen hield ze op. ‘Wat doe je nou? Stop met dat lawaai. Je hoeft niet zo te overdrijven, hoor, om mij het gevoel te geven dat ik heel goed ben. Joh, dit is mijn eerste keer en ik heb nog niets gedaan, behalve je piemel aanraken. Stel je niet zo aan.’

Vanaf toen ging Sep naar Elly toe als hij seks wilde, en als zij niet wilde dat hij bij haar rondhing, ging zij bij hem langs en vertrok wanneer zij daar zin in had. Voor Elly was alleen zijn belangrijk, voor Sep tijd met anderen doorbrengen.

Toen ze al jaren samen waren, besloot Elly samen met Sep een vrijstaand huis te kopen op het platteland. Hun oudste dochter was inmiddels verhuisd naar Alaska en hun jongste zoon naar Nieuw-Zeeland. Elly wilde verhuizen omdat ze zich niet meer wilde ergeren aan lawaai, en ze wilde niet meer zo boos worden op alles en iedereen. Daarom leek het grote huis aan de rand van een bos de ideale oplossing.

Het huis had een ruime tuin, vanuit alle kamers kon je honderden meters ver alle kanten op kijken en alleen maar groen zien. Daarachter begon het bos. Het enige wat je hoorde, waren zingende vogels, en soms de wind en de regen.

Op een mooie zomerdag zat Elly onder de walnotenboom een boek te lezen. Daar zat ze graag, in de stilte. Plots zag ze iets bewegen tussen de bomen van het bos, te ver om te kunnen zien wat het was.

‘Sep, Sep!’ riep ze.

Sep verscheen meteen.

‘Kijk, daar tussen de takken. Wat is dat?’ vroeg ze geïrriteerd.

Sep tuurde en tuurde, maar zag niets.

‘Dáár tussen de takken. Daar beweegt iets.’

‘Ik zie echt niets.’

‘Ik wel. Toe, haal de verrekijker.’

Sep haalde gehoorzaam de verrekijker.

‘Ja, ik zie het! Het is een hert. Daar staat een hert en het kijkt naar ons.’

Elly legde de verrekijker op het tafeltje onder de notenboom. Elly bewoog haar handen heftig heen en weer, alsof het hert een vervelende vlieg om haar hoofd was die ze kon weggagen.

‘Ga weg!’ riep ze hard, maar in plaats van weg te rennen, zette het hert een stap naar voren. Toen haar geschreeuw niet hielp, haalde ze de grootste pan en soeplepel uit de keuken en sloeg erop. Maar het hert bleef staan tot ze dichterbij snelde, haar gezicht rood en bezweet. Het verdween met een sierlijke sprong het bos in.

Na die vreemde gebeurtenis zat Elly niet langer rustig onder de walnotenboom. De verrekijker lag vanaf nu steevast op het tafeltje en bij elke verdachte beweging greep ze hem en keek naar de bosrand. Het hert verscheen regelmatig, en Elly’s ergernis werd groter en groter. De pan en soeplepel lagen ook al weken onder de stoel, maar het hert liet zich niet afschrikken. Elly schreeuwde zich schor.

‘Verdwij! Klotebeest! Wat doe je hier elke keer!’

Ze liet schrikdraad aanleggen, waarna het hert verdwenen leek. Anderhalve week lang was het rustig. Net toen Elly weer rustig haar boeken begon te lezen, stond daar plots het hert weer, dat haar aankeek vanaf de bosrand.

‘Sep!’ schreeuwde Elly woedend.

Sep verscheen onmiddellijk.

‘Het schrikdraad werkt niet! Wat doet dat beest daar!’

Sep had willen zeggen dat hij het dier niet had uitgeno-

digd, en dus niet kon weten waarom het daar stond, maar hij zweeg en liep erop af. Het hert stond bewegingloos. Sep kwam zo dichtbij dat hij het hert recht in de ogen kon kijken. Wanhopig keek hij in die vragende ogen. De man en het beest begrepen elkaar niet, maar hun ogen spraken dezelfde taal. Langzaam kwam het hert nog dichterbij.

‘Sorry, ze is altijd al zo geweest,’ zei Sep zacht.

Het hert keek naar Seps handen. Hij had daarnet juist een groene appel gepakt en er een hap van genomen toen Elly hem had geroepen. Hij reikte het hert de appel aan, die in één hap werd verorberd.

Elly wachtte steeds op de komst van het hert om boos te kunnen zijn. Sep wachtte steeds op het hert om even te kunnen ontsnappen aan Elly. Het hert werd voor Elly een uitlaatklep van haar woede, en voor Sep een pauze van Elly. En Sep kwam gelijk te staan aan een groene appel voor het hert.

Elly kwam nooit te weten dat Sep het hert niet verjaagde als ze hem riep, maar ermee ging wandelen. Toen Sep eens lang wegbleef, zei ze: ‘Je hebt het hert echt ver weggejaagd dit keer. Ik hoop dat het nooit meer terugkomt.’

Ze wist niet dat niet het hert, maar Sep ver weg van haar was gegaan.

DE ALLESCHEMIST

De dag waarop Martin kennismaakte met Paulo Coelho was een belangrijke dag in zijn leven. In een winkelatalage zag hij een 'Paulo Coelho-bikini' hangen. Daarnaast stonden Paulo Coelho-mokken, er lag een agenda waarop 'Paulo Coelho-agenda' stond, met een geopend exemplaar ernaast, waardoor Martin kon zien dat er bij elke dag een Paulo Coelho-uitspraak stond geschreven die zei wat je moest doen om blij te worden in de eerste maanden van het jaar en wat je moest doen in de volgende maanden om de blijheid niet kwijt te raken.

Martin ging de winkel in en ontdekte dat alles daar iets te maken had met Paulo Coelho. Hij vond zelfs een kompas, waarop in plaats van 'het noorden', 'Paulo Coelho' stond en hij zag verschillende standbeeldjes van Boeddha met het hoofd van Paulo Coelho. Wie is Paulo Coelho? vroeg Martin zich onmiddellijk af. Hij vroeg het aan de vrouw die in de winkel werkte, en ze antwoordde hem met een wedervraag, met een wel heel duidelijk vraagteken aan het einde.

'Jij weet niet wie Paulo Coelho is?'

Zo kreeg hij het advies om *De alchemist* te kopen. Dat was volgens de winkelbediende een goed begin om Paulo Coelho te leren kennen. Hij kocht het boek en begon te lezen, in de bus al, en daarna zelfs lopend van de bushalte naar

huis. Om twee uur 's nachts had hij het boek uit.

Hij wist nog steeds niet wie Paulo Coelho was, maar hij wist nu wel wie hij zelf was. Hij voelde dat zijn hele leven tot op die dag, toen Paulo Coelho in zijn leven kwam, eerst via de Paulo Coelho-bikini en daarna door *De alchemist*, leeg en nietszeggend was geweest. Hij had geen problemen, niet met zichzelf en niet met de wereld. Maar gelukkig kon Paulo Coelho hem wel een paar problemen schenken, die Paulo Coelho ook zelf kon oplossen. Zo besloot Martin om herder te worden. Net als de hoofdpersoon in *De alchemist*.

Hij stopte met zijn studie, verkocht tot grote verbazing van zijn vrienden, klasgenoten en familie alles wat hij bezat en begon te reizen, net als Santiago in *De alchemist*.

In Zuid-Spanje kwam hij bij een vervallen kerk, zo'n typische, net zo een als die waar Santiago met zijn schapen had overnacht. Martin wist dat dit het moment was om herder te worden en schapen te kopen. Hij ging op zoek naar schapen in de omgeving. Hij vond ze in de vorm van soep, koteletjes en shoarma, in gehaktvorm en ook verwerkt tot mutsen en sjaals, maar echte, levende schapen leken onvindbaar. Hij vroeg her en der wel rond, maar kreeg verbaasde reacties van mensen, omdat een jonge jongen van tweeëntwintig niet op zoek was naar het adres van een meisje, een internet-café of een goedkoop hostel, maar naar schapen om herder te worden.

Bij een cafeetje zocht hij met zijn iPad naar schapen die te koop waren en hij vond er acht. Hij kocht ze meteen, en daarnaast ook een Paulo Coelho-wandelstok en Paulo Coelho-bergschoenen. Hij baalde dat hij geen geld meer had om

Paulo Coelho-zonnebrandcrème, een Paulo Coelho-waterfles en het kompas dat hij eerder in de winkel had gezien te kopen. Martin haalde de acht schapen op en rekende af.

Toen hij de schapen eenmaal bezat, ontdekte hij iets wat niet aan bod kwam in het boek van Paulo Coelho: de schapen bleken hém te bezitten. Alsof zij hem hadden gekocht, en niet andersom. Hij wist niet hoe hij de schapen onder controle kon krijgen, zodat ze niet naar alle kanten ontsnapten of de verkeerde kant op renden. Hij pakte zijn telefoon, keek op de website van Paulo Coelho en vond het advies te vast te binden met touw. Hij kreeg touw van een boer, die hem verbaasd nakeek.

Al vanaf zijn eerste minuten als herder ontdekte hij niet de wereld, zoals Santiago in *De alchemist*, maar irriteerde hij de schapen en de schapen hem. De touwen waarmee hij de schapen vasthield, deden pijn aan zijn handen en hij wist niet goed wat hij moest doen. Overal vroeg hij of hij even de wifi kon gebruiken, omdat hij geen internet meer had op zijn telefoon. Hij wilde vragen sturen naar mensen die zichzelf hadden gevonden door herder te worden. Het lukte niet, want hoe meer hij naar wifi zocht, hoe vervelender de schapen werden. Die hadden liever dat hij op zoek ging naar gras.

In plaats van wifi of gras, vond hij uiteindelijk een mooi meisje. Ze leek op het meisje dat Santiago had gevonden. Zonder nadenken liep hij op haar af, zoals Santiago dat in het boek had gedaan, maar het meisje was niet zo vriendelijk als het Paulo Coelho-meisje. Wellicht dacht ze dat hij al jaren herder was, want ze trok haar neus op en hield die dicht.

‘Sorry, maar je stinkt naar schaap. Misschien moet je eens een lange douche nemen.’

Die nacht vulden de schapen de vervallen kerk met hun geblaas en daar ergerde Martin zich meer aan dan aan acht dominees en priesters die in acht microfoons tegelijk door elkaar praatten. Maar Martin wist dat hij moest doorzetten. Hij geloofde in Paulo Coelho en wist dat hij de weg kon vinden die hij had beschreven. Hij trok de volgende dag verder met de schapen, maar na een lange, hongerige dag ramde een van de schapen hem met zijn hoorns. Gelukkig ving zijn rugzak de klap op, maar zijn iPad was wel gebroken. De schapen begonnen steeds harder te blaten, maar Martin begreep niet dat ze honger of dorst hadden, en dat ze door het touw waarmee hij ze vasthield zelf geen gras en water konden zoeken. Omdat hij bang was dat meer schapen hem wilden aanvallen, liet Martin de touwen los. De schapen renden alle kanten op. Daar stond hij dan: zonder iPad, zonder wifi, zonder geld en zonder schapen, maar wel nog steeds met een diep geloof in Paulo Coelho in zijn hart. Hij liep en liep tot hij bij een snelweg aankwam. Het maakte hem niet uit in welke richting hij zou gaan, want hij was niet op zoek naar een plek of een land, maar naar Paulo Coelho-geluk. Een vrachtwagen stopte en de chauffeur wenkte hem in te stappen.

‘Waar wil je heen?’

‘Naar Paulo Coelho.’

De chauffeur lachte en gaf gas. In een grote stad stopten ze en Martin zwierf verder, moe en vies. Hij had geen cent meer en liep doelloos rond. Na een tijdje moest hij nodig

naar de wc, en net toen hij het niet meer uithield, zag hij een restaurant. Hij haastte zich naar binnen, hij moest echt heel nodig. Dat het restaurant drie Michelinsterren had en dit geen plek was om zomaar naar binnen te lopen, en al helemaal niet in de vervuilde staat waarin hij zich nu bevond, kwam niet bij hem op.

Binnen zag hij een man die de krant las aan een tafel zitten. Voor hem stonden een kop koffie en een glas water.

‘Sorry, meneer, weet u waar de wc is?’ vroeg Martin.

‘Geen idee,’ klonk het vanachter de krant. Hij vroeg een dame van de bediening naar de wc, maar die sommeerde hem zacht het restaurant meteen te verlaten. Hij zei dat hij echt erg dringend moest, maar dat kon haar niet schelen. Toen alles hopeloos leek was daar dan opeens, zoals in de boeken en agenda’s van Paulo Coelho, de openbaring, het beroemde Paulo Coelho-moment. Martin draaide zich om om toch dat chique restaurant uit te rennen en ergens verderop een wc te zoeken, en net voor hij de ruimte verliet drong het tot hem door wie de man aan de tafel achter de krant was.

‘Paulo! Paulo Coelho!’ riep Martin. Als door een Paulo Coelho-wonder had hij alle gedachten aan wc’s plots laten varen, en hij voelde zich alsof hij van Paulo Coelho-lucht en Paulo Coelho-licht was gemaakt. Paulo Coelho wierp een blik op Martin en zag een zwerver, een stinkende jongen met dreadlocks en een bestoft gezicht. Hij glimlachte meewarig en keerde terug naar zijn krant.

‘Het spijt me heel erg, maar u kunt hier niet zomaar naar de klanten staan roepen. U moet nu echt gaan, anders bel ik de politie,’ zei de vrouw van de bediening.

‘Maar mevrouw, dat is niet zomaar een klánt. Dat is Paulo Coelho!’ riep Martin uit.

‘Meneer, ook als de klant Paulo heet, mag u hem niet zomaar roepen. En nu eruit. Of ik bel de politie.’ Ze pakte de telefoon.

Martin wilde Paulo Coelho vertellen dat hij hem van vele dingen had gered; van zijn studie bijvoorbeeld, van de kamer die hij bezette, van het geld dat hij van zijn ouders had gekregen voor zijn studententijd, van zijn iPad en nu zelfs van de wc, maar Paulo Coelho leek veranderd in een krant. Al snel werd Martin door de koks het restaurant uitgewerkt. Hij bleef de schrijver naroeven, tot de krant langzaam naar beneden ging. Martin zag nog net dat Paulo Coelho geïrriteerd was.

‘Ik ben het, Martin. Ken je mij?’

Eenmaal buiten en nadat hij ergens anders van een wc had kunnen gebruikmaken, overdacht Martin wat hem net was overkomen. Was dat echt Paulo Coelho? En zo ja, waarom sprak hij dan niet met hem? Martin wachtte op een afstandje van het restaurant tot de man die achter de krant was verdwenen het verliet. Toen volgde hij hem stiekem. Een telefoon in zijn colbertjasje ging af, de man nam op.

‘*Yes, this is Paulo... Oh, really...* De zevenendertigste druk van *De alchemist* in Frankrijk? Prachtig! ... Nee, ik begrijp ook niet waarom het in Duitsland niet zoveel verkoopt. De vertaling is goed, hoorde ik. Misschien houden de Duitsers niet van wonderen... Ja, dat is waar... Ja, in Spanje is de vijfentachtigste druk net uit.’

Na een paar minuten in het kielzog van Paulo Coelho kwam Martin erachter dat het enige wat je met zekerheid over Paulo Coelho kon zeggen, was dat hij een bestsellerauteur was. Hij stopte met lopen en keek Paulo Coelho na, die verder liep, en het alleen maar over de herdrukken van *De alchemist* in allerlei talen had.

Een halfjaar later, toen Martin terugkeerde naar zijn leven in het studentenhuis en zijn Paulo Coelho-periode iets was wat hij liever zo snel mogelijk vergat, ging hij eens na een date met een meisje mee naar haar huis. In haar kamer zag hij de boeken van Paulo Coelho staan, er lag een Paulo Coelho-agenda op het bureau en aan de muur hingen zijn spreuken. Toen het meisje zag dat hij naar een van de spreuken staaarde, zei ze teder glimlachend: 'Ik kan me mijn leven niet voorstellen zonder Paulo Coelho. Hij heeft me zoveel geleerd.' Ze keek naar Martin, die acuut geen zin meer in haar had.

'Ken je Paulo Coelho?' vroeg ze.

'Ja, ik ken hem heel goed.'

'Wat bracht hij jouw leven?'

'Heel veel luizen,' zei hij na een kort stilzwijgen, en toen hij haar vragende blik zag, ging hij verder. 'In zijn boeken kan Paulo Coelho heel goed wijzen naar waar je het geluk kunt vinden, maar in een driesterrenrestaurant niet eens naar waar de wc zich bevindt.'

DUIZEND-EN-EEN NACHTMERRIES

Het gebeurde twee jaar geleden en ik herinner het me nog als de dag van gister. Als ik eraan denk, bevries ik nog steeds van angst. Dat moment veranderde me in totaal iemand anders en ik weet zeker dat ik nooit meer dezelfde zal zijn. Ik lag naast mijn grote liefde Lotte te slapen. We hadden die dag een feest gehouden omdat we tien jaar bij elkaar waren en waren pas om halfvijf naar bed gegaan. Ik had een heldere droom. Ik bevond me in een ronde kamer, waarvan de muren spiegels waren, evenals het plafond en de vloer. Overal waar ik keek, zag ik mezelf.

Toen ik wakker werd, het was al bijna middag, keek ik naar Lotte, maar in plaats van haar zag ik iemand die precies op mij leek. Ik dacht: misschien ben ik Lotte geworden. Ik ging naar de badkamer en keek in de spiegel, maar ik zag gewoon mezelf. Ik betastte mijn lichaam, misschien sliep ik nog, maar ik was wakker.

In de slaapkamer zag ik mezelf liggen op de helft waar Lotte altijd lag. Ik deed het gordijn open, keek naar buiten en zag iets wat ik nooit zal vergeten. Iedereen leek op mij; mannen, vrouwen, kinderen. Angstig sloot ik de gordijnen en ging weer naar bed. Ik wilde terug in slaap vallen om te ontsnappen aan wat ik zag, vertelde mezelf dat ik vast nog steeds droomde. Ik weet niet hoe vaak ik die woorden her-

haalde voor Lotte mij door elkaar schudde, omdat ze dacht dat ik een nachtmerrie had. Ik opende mijn ogen en zag mezelf, in de pyjama van Lotte.

‘Gaat het?’ vroeg ze.

‘Jawel,’ zei ik. Ik was in de war. Ik wist niet hoe ik haar kon zeggen dat ik niet haar zag, maar iemand die als twee druppels water op mij leek. Ik nam een koude douche, misschien dat ik dan goed wakker werd en alles weer normaal zou zijn, maar toen ik de keuken inkwam, leek Lotte nog steeds op mij.

Ik ging naar buiten. Wim, de buurman van nummer 201, groette me. Hij leek op mij. Regina, zijn vrouw die mij altijd irriteerde, leek ook op mij.

Mijn God, wat is er gebeurd? dacht ik geschrokken.

Snel fietste ik naar het park. Daar zat een alcoholist op een bankje. Ik was opgelucht, want hij leek niet op mij. Ik omhelsde hem, en gaf hem de 25 euro die in mijn portemonnee zat. Het voelde alsof mijn hoofd weer deel van mij werd toen er nog een zwerver die niet op mij leek naast hem kwam zitten. Ik ging tussen hen op de bank zitten om bij te komen.

Net ontwaakt uit de raarste nachtmerrie van mijn leven, dacht ik. Maar even later kwam een vrouw met een hond voorbij en tot mijn schrik zag ik dat zij op mij leek, en de hond ook. Een andere man met mijn hoofd liep langs met twee honden. De hond aan de riem leek op mij, de hond zonder riem niet. Ik greep met beide handen naar mijn hoofd, bang dat het van mijn lichaam zou vallen en over de grond zou rollen. Toen de duizeligheid verdwenen was,

fietste ik naar het centrum. Iedereen leek er op mij. Ik ging de coffeeshop binnen, want als de alcoholisten in het park niet op mij leken, dan wellicht de hasjrokers ook niet, en die aanname klopte, want het meisje achter de bar leek wel op mij, maar degenen die zaten te roken en drinken niet. Ik nam plaats aan de bar.

‘Hé man, alles in orde?’ vroeg een van de jongens naast mij.
‘Eigenlijk niet,’ zei ik.

‘Wat is er dan?’

‘Ik werd vanmorgen wakker en iedereen lijkt op mij. Mannen, vrouwen, honden. Alleen de verslaafden in het park en de mensen hier niet.’

De jongen begon hard te lachen en nam een hijs van zijn joint.

‘Wij lijken niet op jou omdat we te speciaal zijn. Die anderen niet. Die zijn als schapen in een kudde, één pot nat.’

Binnen de kortste tijd kletste de hele coffeeshop over mij. ‘Misschien lijken de anderen niet op jou, maar jij op hen,’ zei een meisje. Anderen zeiden dat ze onzin sprak en dat ik me geen zorgen moest maken, want straks zag de wereld er vast anders uit. Ik fietste terug naar huis, en een beangstigend idee vulde mijn hoofd: dat de Lotte van wie ik hield niet meer Lotte was, maar iemand die op mij leek.

Thuis keek ik nieuwsgierig naar haar, maar het verlamde me dat ze nog steeds heel erg op mij leek. Voor het eerst merkte ik dat ze mijn muziek draaide.

‘Toen ik jou net ontmoette, luisterde je naar andere muziek,’ zei ik.

‘Klopt, maar jij hield er niet van,’ zei ze. ‘En ach, nu ben ik gewend aan de jouwe.’

Ik ging naar de zolder en vond haar cd’s in een doos. Ik zette er beneden een op en dacht na. Lotte was veranderd sinds ik haar kende. Zelfs haar parfum was veranderd, net als haar kledingstijl, de meubels in ons huis, de televisieprogramma’s waarnaar ze keek, haar hobby’s, haar babbels, de bars die ze bezocht, het eten dat ze lekker vond, de vakantieplekken die ze boekte, zelfs haar kapsel en bedtijd waren veranderd. Het enige wat hetzelfde was gebleven, was de thee die ze dronk, anders kreeg ze maagproblemen.

Die nacht kon ik niet naast haar liggen en bleef in de woonkamer. Ik bekeek haar foto’s van voor ze mij kende. Waar was dat meisje gebleven? Haar ontmoeten was het mooiste wat me was overkomen, en nu dreigde het te eindigen in de grootste verschrikking: ze leek op mij.

Ook de volgende nachten kon ik niet naast haar liggen, en na een week kwam ze op een avond naar beneden en vroeg of er soms iemand anders in mijn leven was.

‘Ja,’ zei ik.

‘Wie dan?’ vroeg ze.

‘Die daar,’ zei ik, en ik wees naar een foto van haar van voor ze mij kende.

‘Maar ik ben toch nog steeds met jou samen?’

‘Nee, je bent iemand geworden die op mij lijkt.’ Lotte begreep niet dat ik dat letterlijk bedoelde.

Na drie maanden relatietherapie gingen we uit elkaar, want ik kon niet de hele tijd met mezelf samen zijn. Ik was in de hel. Ik kon niet meer op de bank in de woonkamer lig-

gen terwijl ik mezelf onder de douche hoorde staan. Ik kon niet meer tegelijkertijd met hoofdpijn achter de computer zitten en in de hangmat liggen. Ik stapte uit Lottes leven en nam alleen de foto's mee van voor ze mij kende.

Ik ging in een caravan wonen, zo'n zeven kilometer buiten de stad, en bracht de tijd door met wandelen tussen de bomen, die niet op mij leken. Ik zag niemand meer. 's Avonds brandde ik een kaars en keek naar de foto van Lotte. Het kaarslicht liet haar golven. Zo verstreek de tijd. Eens per maand ging ik heel vroeg in de ochtend naar de stad, om zo weinig mogelijk mensen te zien die op mij leken, om wat boodschappen te doen. Soms, als ik me eenzaam voelde, ging ik bij slecht weer naar het park om alcoholisten te ontmoeten, die niet op mij leken, of sloop ik stiekem naar een coffeeshop en zat daar tussen de drugsgebruikers. Wat ik echt vermeed, waren spiegels. Spiegels maakten me doodsbang.

Op een dag zag ik in de supermarkt dat de man achter de kassa en de andere medewerkers niet meer op mij leken zoals ik mezelf kende. Ze waren dunner, ongeschoren en hadden langer haar. Ze leken op alcoholisten en daklozen. Na tien maanden leven in een caravan in een bos, zie ik er misschien wel zo uit, dacht ik. Maar ik zag ook dat ze allemaal net een beetje van elkaar verschilden, want het meisje bij de slagerijafdeling had geen haar op haar gezicht, maar wel op haar armen. En haar gezicht was rond. Ze leek bijna meer op Lotte dan op mij. Die dag durfde ik voor het eerst naar het centrum te gaan. Ik zag dat alle mannen op zwerwers begonnen te lijken, en alle vrouwen op Lotte. Ik ging

's avonds stiekem naar onze oude straat. De gordijnen van ons huis waren dicht. Dicht bij het raam zag ik door een kier Lotte in de woonkamer zitten, naast een man die op mij leek. Ze zaten op de bank die wij hadden gekocht toen we acht jaar samen waren. Ik hoorde de muziek die Lotte draaide in de eerste maanden na onze ontmoeting.

Ik was blij dat Lotte niet meer op mij leek en niet meer alleen was. Ik liep verder naar een andere straat en daar durfde ik in een autospiegel te kijken naar mijn gezicht. Het was een ander gezicht. Ik maakte een sprongetje van blijheid. Ik herkende mezelf in de spiegel totaal niet meer. Ik ging naar de caravan en dacht aan de man die ik met Lotte had gezien. Wie was hij? Hij voelde zich vast de gelukkigste man op aarde. Maar ik was gelukkiger. Want ik leek niet op hem.

IK LIEP TERUG

Ik was mezelf verloren. Toen dat tot me was doorgedrongen, begon ik aan de tocht naar Santiago de Compostella. Sommigen die de tocht achter de rug hadden, hadden me verteld dat ze zichzelf zo hadden gevonden, en niet in gesloten kamers of donkere kroegen, niet in de praktijken of behandelkamers van psychologen of psychiaters. Daarom besloot ik naar Santiago de Compostella te gaan. Om mezelf te vinden. Ik dacht: als ik mezelf vind, laat ik mij nooit meer los.

Vol goede moed begon ik aan de eerste kilometers. Al snel zag ik een blonde tweeling in innige omhelzing. Een van hen lachte, de andere huilde. Degene die lachte, draaide zich naar mij om. Kon ze mijn gedachten lezen?

‘Zij,’ zei ze, ‘is in tegenstelling tot wat je misschien denkt niet mijn tweelingzus. Ik ben het zelf. Ik zocht mezelf en heb me net gevonden. Gelukkig voor mijn vijfendertigste.’ Ik wilde de vrouw die lachte vragen waarom haar zelf aan het huilen was, maar dat lukte niet, want ze begon luider te lachen en overstemde alles, en hetzelfde gold voor het gehuil.

Ik liep door en kwam een man met een ruige baard tegen. Misschien had hij zich wel al tien jaar niet meer geschoren.

‘Hé, ben je daar nou alweer. Ik zag je net ook, een paar kilometer verderop. Als je nog iets sneller loopt, haal je jezelf in,’ zei hij me. Ik bedankte hem en ging sneller wan-

delen. Wat spannend om mezelf te vinden. Waar ik vooral benieuwd naar was, was hoe ikzelf eruit zou zien.

Verderop zag ik een man iemand bij zijn boord vastgrijpen. ‘Klootzak! Moest ik zolang naar je zoeken!?’ schreeuwde hij. ‘Ik laat je nooit meer los!’

‘Ben jij dat?’ vroeg ik verbaasd aan het slachtoffer.

‘Natuurlijk, wie anders?’ en hij gaf zichzelf een klap in zijn gezicht.

Ik zag een man achter iemand aanlopen.

‘Dat is mijn kont!’ zei hij tegen mij. ‘Ja, verdomd. Dit is mijn kont.’ Hij ging iets sneller lopen, haalde de man voor hem in en keek. ‘Maar dat is mijn gezicht niet...’ Ik was nieuwsgierig hoe dit zou aflopen. De man sprong ineens voor de ander en greep hem bij zijn baard, die meteen losliet.

‘Aha! Net wat ik dacht! Wilde jij vermomd ontsnappen? Dacht het niet!’ Hij smiet hem op de grond, sprong boven op hem en hield hem in een houdgreep.

‘Wie is dat?’ vroeg ik de man.

‘Dit is mezelf.’

‘Waarom ontsnapt hij steeds?’

‘Hij wil geen eigenaar. Hij wil vrij zijn. Ik heb hem al honderd keer gezegd dat dat onmogelijk is. Dat hij bij mij hoort, maar hij luistert niet.’

Ik liet de mannen worstelend achter en zag verderop een man achter een vrouw in sexy kleren aan lopen. Ze draaide met haar kontje, terwijl ze op hoge hakken en met dikke rode lippen en hoog opgedrukte borsten voor hem uit bleef lopen.

‘Is dat je vriendin?’ vroeg ik.

‘Ssst, niet zo hard. Dat ben ik.’

‘Maar ze lijkt niet op jou. Jij bent een man en zij is een vrouw!’

‘Daarom loopt ze van me weg.’

‘Weet je zeker dat zij jou is?’

‘Honderd procent. Op een nacht werd ik wakker en zag ik mezelf voor de spiegel staan. In de kleren van een vrouw. Ik sprong geschrokken uit bed en schreeuwde: “Wat doe jij nou?” Ze schrok en zei: “Je ziet het, ik wil een vrouw zijn. Dat probeer ik je al tijden te vertellen, maar je negeert me altijd.” Uiteindelijk kon ik haar nergens meer vinden, en toen ik haar met de hulp van een detective terugvond, had ze allerlei operaties achter de rug.’

Op dat moment trok de vrouw haar schoenen met de hoge hakken uit en begon weg te rennen. Hij rende achter haar aan, greep haar bij haar pols, haalde handboeien uit zijn zak en klikte haar pols aan de zijne vast. Hij haalde een zweep tevoorschijn en begon haar te slaan, omdat ze naar hem moest luisteren en zijn zelf moest zijn. Een voorbijganger belde de politie, die meteen kwam, maar toen de man zei dat hij zichzelf sloeg, wat zijn papieren bevestigden, lieten ze hem zijn gang gaan.

Ik realiseerde me dat zij die zichzelf hadden gevonden, helemaal niet gelukkig leken. Ze waren eerder woedend, of zelfs gewelddadig.

Ik stopte even, bleef staan en draaide me toen om. Ik liep terug.

UURTJE CHI KUNG

DE AMERIKAANSE MEESTER

‘Vandaag doen we een uurtje chi kung. Doe nu je ogen dicht. Adem diep in. Voel je adem tot diep in je longen. Voel de aarde onder je. Voel dat de aarde van jou is. De hele aarde is van jou. Jij bent de heer van de aarde. De enige heer. Niemand heeft macht over jou. Iedereen luistert naar jou. Iedereen gelooft in jou. Iedereen is van jou. En jij bent van niemand. Voel dat: jij bent ook de meester over jezelf. Voel je handen en je armen. Voel dat je geen armen hebt, maar twee vleugels. Voel dat je een hongerige, woedende adelaar bent. De heer van de hemel. Iedereen is bang voor jou, en jij bent bang voor niemand. Voel dat je de grootste en de sterkste bent. Jij bent nummer één. Kijk naar de hemel. Voel dat de hemel van jou is. Beweeg langzaam je vleugels. Voel dat je opstijgt van de aarde, die van jou is, naar de hemel, die van jou is. Voel dat elke spier in je lijf voor je werkt. Jij bent hun baas en hun eigenaar en ze doen wat jij wilt. Adem nogmaals diep in. Voel dat jouw inademing de hemel is en jouw uitademing de aarde. Jij ademt alles. Jij bent nu het universum.’

‘Vandaag beoefenen we chi kung, van vier uur tot vijf uur. Over drieënhalve minuut beginnen we. Nu mag je nog bewegen zoals je wilt, tot vier uur. Doe nu maar wat je wilt. In deze drieënhalve minuten ben je helemaal vrij, maar zo dadelijk, tussen vier en vijf, hebben we een uur chi kung... En nu is het vier uur! Alsjeblieft, doe je ogen dicht, probeer niet te denken aan de problemen op je werk. Haal diep adem. Probeer je inademing meer dan tien seconden te laten duren en je uitademing precies even lang. Voel dat de lucht slechts zuivere zuurstof is, en dat hij binnenkomt zonder de rook van afzuigkappen, machines, auto’s en fabrieksschoorstenen. Frisse lucht. Ja, dat is natuurlijk onmogelijk, want er rijden ongeveer een half miljoen auto’s om ons heen, en ondanks dat ze steeds milieuvriendelijker worden, gaat het niet goed met het milieu. Denk vooral niet aan hoeveel longziektes veroorzaakt worden door al die machines om ons heen. Het is bijna niet voor te stellen, maar toch, doe alsof de lucht die je inademt zuivere zuurstof is. Dat moeten we doen in dit uur, anders is het geen chi kung. Probeer te denken dat de zuurstof een beetje fris is. En voel daarna het plafond één meter en veertien komma vijf centimeter boven je hoofd. Voel ook de drie verdiepingen boven ons, maar kijk niet naar de lucht boven het gebouw, want het zal de komende drie dagen grijs zijn. Pas volgende week donderdag wordt het een beetje mooier. Denk dat boven de wolken de zon schijnt, maar niet altijd. Voel ook de vloerbedekking onder je voeten en de

kruipruimte daaronder, voel de rioleringspijpen, de elektriciteitskabels, de glasvezel en de gasleiding. En voel de aarde. Stel je voor dat het weekend is, na een week hard werken met collega's die vreselijk zijn. Denk dat het je werk is waar het om gaat, en niet je collega's. Denk niet dat het nu tijd is voor chi kung, maar weekend. Je hoeft niet te werken. Beweeg je armen in een hoek van zevenendertig komma vijf graden omhoog, met een snelheid van zeventien kilometer per uur. Voel dat je spieren bewegen, niet op het werk, maar in het weekend. Ik hoop echt dat je relaxed bent nu. Beeld je even in dat je relaxed kan zijn. Het is niet zo moeilijk. Het kan. Je bent vrij van werk, van je partner, van familie en vrienden. En vooral, je hoeft niet na te denken. Denk dat je relaxed bent. Denk niet. Je bent relaxed.'

DE HOLLANDSE MEESTER

'Lieve mensen, dit is de eerste les chi kung. Straks gaan we chi kung beoefenen, maar dit eerste kwartier vind ik het belangrijk er even iets over te vertellen. Dan weten jullie wat we gaan doen en wat wel en niet kan. Ik heb trouwens liever dat jullie niet in een kring staan, maar in twee rijen. Zo ja, en dan wat meer op volgorde van lengte graag. Dan kan ik jullie tenminste allemaal goed zien. Oké, de volgende keer – ik zeg het maar vast – is het fijn als iedereen een eigen handdoek meeneemt. En als het kan, neem dan een warme douche voor je hiernaartoe komt. Wat we vooral nodig hebben, is concentratie. Want zonder concentratie heeft chi

kung geen effect op het lichaam en de verbindingen tussen gevoel en gedachten. Chi kung is een onderdeel van de Chinese leer dat ervoor zorgt dat je je lichamelijke en geestelijke gezondheid kunt behouden en verbeteren. Chi kung-oefeningen zijn meestal opzichzelfstaande oefeningen waarbij je je lichaamsdelen volgens een voorgeschreven patroon beweegt, en deze bewegingen enige malen herhaalt, alvorens je naar een volgende beweging overstapt. Mijn naam is Miranda de Jong. Ik heb vier jaar chi kung gestudeerd, maar heb wel mijn eigen stijl. Straks gaan we de oefeningen uitvoeren, maar eerst dus een aantal belangrijke zaken. Aan het eind van dit kwartiertje geef ik jullie de mogelijkheid vragen te stellen, maar niet meer dan één vraag per persoon, zodat er niet iemand drie gaat stellen en iemand anders dan geen kans meer krijgt. Eerst wil ik graag dat iedereen iets over zichzelf vertelt, naam, leeftijd, werk en de reden dat je chi kung wilt doen. Aan het eind van het uurtje chi kung zal ik de formulieren uitdelen, die kunnen jullie dan volgende week ingevuld weer meenemen. Zijn er nu vragen? Iedereen één. Nog meer vragen? Geen vragen?’

DE SPAANSE MEESTER

‘Prachtige dames en heren, mooie jongens en meisjes. Vandaag is het vier uur, of kwart voor of kwart over vier. Tijd voor de chi kung-les. Vanavond is er trouwens een flamencoconcert in de haven. Ik ken de gitarist, we zaten bij elkaar in de klas op de basisschool en ik had ooit een re-

latie met zijn zus Maria. Heel mooi meisje. Nu heeft ze drie kinderen met Antonio, hahaha. Als jullie willen, kunnen we na het concert even een terrasje pakken. Ik ken een cafeeetje daar, waar ze ook lekkere dingen op het menu hebben staan, maar soms duurt het concert wat langer en dan kunnen we pizza's bestellen bij La Marina voor tijdens het concert. Een van de danseressen, Tina Gomez, werkt ook in het café. Ik ken haar al tien jaar. En het concert is gratis. Haal diep adem, en adem rustig uit. Probeer te lachen tijdens het in- en uitademen. Draai, draai. Je heup, laat die ook bewegen. Kijk door het raam naar de zee. Kijk naar dat schip, die man vist op sardientjes, ik ken hem, leuke man. We kunnen straks in de haven gaan kijken hoe de boten terugkomen vol sardientjes en tonijn. Proef de zeelucht. Adem in, adem uit. O, die vrouw die daar zwaait is Alba. Blijf in- en uitademen, blijf naar de zee kijken. Hé, Alba! Ja, ik geef chi kung tot vijf uur en dan ga ik naar dat flamencoconcert. Ja, zie ik je daar.'

DE IRAAKSE MEESTER

'Broers, ik hoop van harte dat dit uurtje chi kung tussen vier en vijf vredig zal verlopen. Alles is mogelijk. Zelfs dat er geen bombardementen zullen plaatsvinden. En nu, sluit één oog. Laat het andere open, zodat je op je hoede kunt blijven. Probeer niet te verdwalen in je hoofd. Je aandacht moet ook naar buiten gericht zijn. Als er iets trilt of hierachter valt, stuif dan meteen weg, voor het dak instort en dit de

laatste chi kung-les is. En nu alsjeblieft, één oog dicht, nee, niet twee. Luister naar mij, maar ook naar buiten. Ik herhaal: de deur is nog open, zodat je meteen weg kunt, mocht dat nodig zijn. Denk je in dat nu, tussen vier en vijf, op dit moment dus, Al Qaida, is, Al-Nusra, de Moslimbroederschap, Hezbollah, het Russische leger en de Amerikaanse mariniers allemaal door een wonder tegelijk pauzeren. Denk je in dat er dit uur geen auto's zullen ontploffen, geen raketten zullen vallen en geen zelfmoordaanslagen zullen worden gepleegd. Denk je in dat in dit uur de muren en de plafonds stevig op hun plek blijven staan. Denk vooral niet aan die andere chi kung-les, die eindigde met een morteraanval. Nee, denk je in dat deze les echt een uur lang doorgaat. Voel je voeten. Denk je in dat er geen landmijnen onder liggen. Haal diep adem en denk je in dat de lucht geen chemische stoffen bevat. Adem uit en denk niet aan een kogel die je hersenen binnendringt, zodat dit je laatste uitademing is. Nee, denk dat je dit hele uur blijft ademen. Beweeg je handen omhoog, denk dat er geen sluipschutters zijn die je een paar vingers zullen kosten. Je bent nu veilig, je bent in een zaal, beweeg je handen rustig en denk dat deze zaal er mogelijk tot vijf uur nog staat, in tegenstelling tot de vorige in dat andere gebouw met de vijf lieve chi kung-liefhebbers en die andere meester. Je bent veilig. Je bent niet blij, natuurlijk niet na al die ellende, maar je bent veilig. Je bent bij een chi kung-uurtje. Haal diep adem. Gaap, als je dat kunt, ook als je niet kunt slapen. Gapen is ook chi kung. Stop met trillen, relax, relax...'

DE CHINESE MEESTER

'Adem in, adem uit. Adem in, adem uit. Adem in, adem uit.
Adem in, adem uit. Adem in, adem uit. Adem in en adem
uit.'

DE ROEM VAN TARGAN

Targan verliet zijn dorp in de bergen ver van de bewoonde wereld, waar geen elektriciteit was en geen stromend water. Niemand uit zijn geboortedorp hoorde daarna nog iets van hem, maar hij werd in de buitenwereld wel beroemd onder de naam 'Omar de Tsjetsjeen'. Dat hij beroemd was geworden was wel doorgedrongen tot zijn geboortedorp, en vooral de kinderen waren nieuwsgierig naar het lot van Targan en de reden van zijn beroemdheid.

'Hij is voetballer, bij een club die Barcelona heet, in Spanje,' zei iemand in het dorp, omdat hij dacht dat beroemdheid alleen een gevolg van voetbal kon zijn. Meteen begonnen de kinderen een plek in het dorp vrij te maken en zo ontstond er een voetbalveldje. Van plastic zakken maakten ze een bal. Stuk voor stuk wilden ze voetballer worden en net zo beroemd als Targan.

Na een paar maanden zei iemand plots: 'Targan is wel beroemd, maar niet omdat hij voetballer is. Hij is zanger. In Amerika.' Meteen begonnen de kinderen de hele tijd te zingen. Allemaal wilden ze naar Amerika gaan en daar zanger worden, of muzikant. De kinderen die niet goed konden zingen, begonnen fluiten, gitaren en trommels te maken en in het hele dorp klonk constant muziek.

Nog een tijdje later werd er gezegd dat Targan beroemd

was omdat hij kunstschilder was in Parijs. Meteen begonnen de kinderen te tekenen en schilderen op alles wat ze maar konden vinden; papieren, muren, stukken hout en doeken. Overall kwamen er geschilderde bomen en bloemen en kleuren.

De bewoners van het dorp waren blij met de beroemdheid van Targan en na een tijdje begonnen ze die in te zetten als ze iets van de kinderen wilden. Als ze vonden dat het tijd was dat het dorp eens werd opgeruimd, zeiden ze dat Targan beroemd was omdat hij iets had uitgevonden wat 'prullenbak' werd genoemd, waarin het afval kon worden gegooid zodat de steden schoon werden. Als ze wilden dat de kinderen meehielpen met de fruitoogst, zeiden ze dat Targan beroemd was omdat hij de hele dag in bomen klom om fruit te plukken. Als ze wilden dat de kinderen stil waren, zeiden ze dat Targan beroemd was omdat hij urenlang kon zwijgen. Targan werd beroemder en beroemder, en niemand wist nog waarover het nieuws over Targan nou eigenlijk ging.

Op een dag kreeg een van de bewoners van het dorp pijn in zijn nier. Hij stapte op zijn muilezel en ging naar de dokter in de stad. Hij bleef een maand weg en keerde toen terug met een zakje pillen. Iedereen kwam hem begroeten, en hij liet het zakje met de medicijnen die hem beter zouden maken zien, maar zodra hij alleen was met zijn vrouw in zijn stenen hut, zag zij in het licht van de olielamp dat het gezicht van haar man bezorgd stond. Hij pakte een krant uit zijn binnenzak, sloeg die open en liet die zijn vrouw zien. Er stond een foto van Targan in, hij had inmiddels een rode baard. Eronder stond de naam 'Omar de Tsjetsjeen'. Hij

droeg zwarte kleren. In een hand had hij een mes en met de andere hield hij de haren vast van een man in een oranje overall, die geknield voor hem zat, met zijn handen op de rug gebonden.

‘Targan! Dat is onze Targan!’ riep de vrouw uit.

‘Ja,’ zei de man benauwd. ‘Dus hierom is hij beroemd. Hij laat zich nu Omar de Tsjetsjeen noemen. Wat een grote fout dat wij ons rustige dorpje lieten schoonmaken, vullen met muziek en opfleuren door zijn beroemdheid, dat we zo het fruit lieten plukken of de kinderen op tijd naar bed lieten gaan. Het zal niet lang meer duren of diezelfde beroemdheid zal ons dorp vernietigen.’

‘Verbrand die krant en niemand zal het weten!’ zei zijn vrouw.

‘Je kent de roem niet. Als die eenmaal begint, kan niemand hem nog verbranden of tegenhouden. Hij is net als een dikke scheet: misschien kun je het geluid maskeren, maar de stank niet.’

Zijn vrouw geloofde hem niet en pakte de krant, verbrande die en begroef de as.

Kort daarop begonnen de vrouwen in het dorp te klagen dat er messen verdwenen uit de keukens.

UNIEKE OLIVER

Oliver geloofde dat hij uniek was. Hij verhuisde van Amsterdam naar Hattem. Dat was een zeer unieke beslissing, want wie zou er in hemelsnaam een Amsterdammer in Hattem verwachten?

Toen zijn overbuurvrouw overleed, bleef haar huis vijf maanden leegstaan, voor er een Aziatisch uitziende man in trok.

Oliver dacht: zal ik naar hem toe gaan om me voor te stellen, of wacht ik op het juiste moment? Zijn nieuwe overbuurman dacht precies hetzelfde.

Oliver had zijn woonkamer zeer uniek ingericht. Zijn bank stond in het midden, en als hij erop zat, zat hij met zijn rug naar het raam. Wie langs het huis liep, kon zijn rug zien en het scherm van de televisie. Zo konden de burens nieuwsgierig naar hem kijken, zonder het gevoel te krijgen dat hij hen kon zien. Het toeval wilde dat de nieuwe overbuurman op precies dezelfde manier zijn kamer inrichtte. Hij keek op dezelfde manier naar de televisie, en de mensen die langs liepen dachten hetzelfde als bij Oliver als ze door het raam keken: die zit vreemd in zijn woonkamer. Ik kan zelfs zien waarnaar hij kijkt op tv.

Oliver ergerde zich eraan dat zijn overbuurman zijn bank op dezelfde manier had staan. Nu waren zijn kamerinrich-

ting en hoe hij televisiekeek niet meer uniek. Wat grappig, dacht de Chinese buurman op datzelfde moment. Mijn nieuwe buurman zit precies zoals ik. Toen bedacht hij dat het misschien niet zo beleefd was om met je rug naar de mensen te zitten, dus hij besloot zijn bank zo te draaien dat hij met zijn gezicht naar het raam zat.

Oliver besloot zijn manier van zitten te veranderen om zich te onderscheiden van zijn nieuwe buurman. Hij draaide de bank, zodat hij met zijn gezicht naar het raam zat. Maar toen hij daarmee klaar was en plaatsnam op de bank, keek hij door het raam en zag dat zijn buurman ook net zijn bank had omgedraaid. Hij zag ook dat die op de bank zat en door het raam keek. Hun blikken kruisten elkaar. De buurman glimlachte naar Oliver, en realiseerde zich dat het misschien niet beleefd was om zo door het raam recht naar de buurman te kijken, dus hij besloot zijn bank een kwartslag te draaien. Ook Oliver verzette zijn bank. Hij draaide haar vijfenveertig graden, zodat de mensen buiten zijn rechterwang konden zien.

Wat een toeval, dacht de Chinese man even later. Nu staan onze banken weer op dezelfde manier. Om te voorkomen dat zijn overbuurman zou denken dat hij hem nadeed, draaide hij zijn bank opnieuw. Oliver zette de televisie aan, om de overbuurman niet het gevoel te geven dat hij in de gaten hield wat hij deed, maar hij zag wel dat die naar dezelfde televisiezender keek.

Even later zette hij kribbig de televisie uit en maakte zich op om boodschappen te gaan doen, maar op het moment dat hij de deur uit stapte, ging ook de deur van zijn over-

buurman open en kwam die met een boodschappentas naar buiten. Snel liep Oliver door en nam een andere weg dan gebruikelijk naar de supermarkt, maar bij de ingang kwam hij de buurman weer tegen.

De buurman glimlachte en Oliver glimlachte terug. Vanbinnen ergerde hij zich echter, want nu zag hij hem alweer. In de supermarkt namen ze beiden verschillende paden, maar bij de kassa aangekomen, stond Oliver opnieuw tegenover de overbuurman. Tot zijn schrik zag hij dat de boodschappen die hij op de kassaband zette, min of meer dezelfde waren als die die de buurman in zijn mandje had. Ook hun af te rekenen bedragen lagen wel erg dicht bij elkaar. Oliver haastte zich naar huis. De buurman deed hem in alles na! Oliver baalde dat hij het huis waarin hij woonde had gekocht, nu was verhuizen ingewikkeld. De overbuurman vond Oliver vriendelijk. Als hun ogen elkaar kruisten wanneer ze hetzelfde deden, glimlachte hij en groette Oliver. Oliver schrok altijd en groette uit beleefdheid terug.

Toen het op een dag regende en Oliver naar het station moest, zag hij toen hij de deur opendeed dat de overbuurman ook net buiten stond en zijn paraplu opende. Zijn paraplu was, net als die van Oliver, donkerblauw en eindigde in een punt. Hij knikte naar Oliver en zei: ‘Wat een weertje, hè?’ Oliver antwoordde dat hij haast had en ging naar het station van Zwolle, maar toen hij in de trein zat, die vijf minuten vertraging had, zag hij zijn overbuurman in dezelfde trein instappen. Hij zag Oliver en ging tegenover hem zitten, want ze kenden elkaar tenslotte en het was niet beleefd om zomaar verder te lopen.

‘Vijf minuten vertraging,’ zei de buurman. ‘Maar ik zal op tijd in Utrecht zijn.’

‘Ik kom te laat,’ zei Oliver, terwijl dat niet waar was.

Toen de zomervakantie naderde, merkte Oliver dat hij toe was aan vakantie en dat hij zo ver mogelijk weg moest van zijn overbuurman. Op schiphol keek Oliver de hele tijd om zich heen, maar zijn buurman stapte pas als laatste in in het vliegtuig. Oliver had het verwacht, maar schrok toch. De buurman glimlachte.

‘He buurman, ook naar Curaçao? Wat leuk.’ Hij nam plaats op de stoel aan de andere kant van het gangpad en pakte het boek dat hij aan het lezen was uit zijn tas, *Knielen op een bed violen*. Oliver pakte zijn boek niet uit zijn tas. Hij was ervan uitgegaan dat ze in hetzelfde hotel zouden zitten, maar hij zag de buurman pas weer bij de terugreis op het vliegveld en in de trein van Schiphol naar Zwolle. Desondanks vond Oliver de vakantie vreselijk, want hij deed voortdurend dingen tegen zijn zin in de hoop de overbuurman niet tegen te komen.

Die klote Chinees, uit dat klote Hattem, in die klote buurt. Hij bedierf zelfs mijn zomervakantie, dacht Oliver in de trein, maar hij glimlachte naar de buurman wanneer die naar hem opkeek.

Toen Oliver er niet meer tegen kon, besloot hij zijn gordijnen dicht te doen, zodat hij zijn buurman niet hetzelfde als hem zag doen. Hij begon door de achterdeur naar buiten te gaan en veranderde zijn volledige routine. Met alles waar-

door hij verder van zijn leven afdwaalde, verwijderde hij zich ook verder van de overbuurman. Soms keek hij stiekem door de gordijnen naar de overkant, en zag hij dat de televisie aanstond. Dan dacht hij: dat is precies wat ik zou doen. Als hij iemand wilde bellen, gluurde hij vanachter het gordijn en als hij de buurman zag bellen, fluisterde hij tegen zichzelf: 'Lezen is beter dan bellen.' Als hij bij de Chinees beneden het licht uit en boven het licht aan zag gaan, fluisterde hij, terwijl hij ook moe was: 'Hij leest nu vijf minuten, doet daarna het leeslampje uit, gooit zijn boek onder het bed en slaapt.' Oliver gaapte en dacht: hij gaapt nu. Dan zette hij thee voor zichzelf en ging een halfuurtje later naar bed.

Olivers vrienden en familieleden hadden geen idee wat er met hem aan de hand was, en Oliver legde het niet uit, maar zijn leven was niet meer wat het was geweest. Een jaar en twee maanden later stond Oliver op een dag om kwart over zeven 's avonds op en opende hij de gordijnen. Hij zag dat de gordijnen van de buurman nog open waren en dat hij met zijn rug naar de straat gekeerd zat en naar het televisieprogramma keek dat Oliver normaal gesproken op die tijd altijd keek. Tussen hem en de buurman bevond zich 12 meter en 35 centimeter, tussen hemzelf en zijn leven een jaar en twee maanden. Hij voelde een eenzaamheid die hij nooit eerder had ervaren, draaide de bank om en begon nieuwsgierig te kijken naar zijn vorige leven in het huis aan de overkant.

SERGE ONTDEKT WIE HIJ IS

Vanaf zijn vierde leek Serge niet iemand te zijn die met andere kinderen kon spelen. Na een paar minuten stopte het spel, of met het huilen van het speelkameraadje, of hij huilde zelf. Later op school leek hij nergens goed in te zijn, niet goed in rekenen, niet tijdens de muziek- en tekenlessen, niet in sport. Wat hij wel goed kon, was krijsen. Dat deed hij alleen thuis, en alleen tegen zijn moeder. Op straat zag hij er weliswaar vijandig en boos uit, maar schreeuwen deed hij niet. Hij had de woede en het volume van zijn vader geërfd, maar in diens huis, en in de periode voor zijn ouders uit elkaar waren gegaan, hield hij zich rustig. Na de scheiding bewaarde hij het geschreeuw voor op de dagen dat hij bij zijn moeder woonde. Zo'n twee keer per week had hij een krijsessie nodig. Als hij het te lang niet deed, werd het geschreeuw ondraaglijk, en wanneer het er dan eindelijk uitkwam, zelfs beangstigend – niet alleen voor zijn moeder, maar ook voor de naaste burenen.

Toen zijn moeder een nieuwe vriend kreeg, hield het gekrijs wonderwel op. Serge was niet bang voor zijn moeders nieuwe vriend, maar zijn angstaanjagende uiterlijk gaf hem rust. Hij had tatoeages in zijn nek, een dikke buik en gespierde armen. Aron, deze nieuwe vriend, zei dingen tegen Serge als: 'Ga in de tuin zitten.' En dan ging Serge in de tuin

zitten. Of hij zei: 'Eet je broodje.' En dan at Serge zijn broodje zonder mopperen, en als Aron zei: 'Laat Rakker uit', dan ging Serge een rondje lopen met de hond.

Eerst was Serges moeder stomverbaasd, maar al gauw maakte deze nieuwe ontwikkeling haar gelukkig zonder dat ze er vragen bij stelde. Altijd was Serge de reden geweest dat mannen bij haar weggingen. Dit keer was het anders.

Zo gingen de jaren voorbij, en op een dag zei Aron tegen Serge, die nu bijna zeventien was: 'Ik heb je opgegeven als vrijwilliger bij het Bevrijdingsfestival. Vrijdagmiddag twee uur!' Dus ging Serge erheen. Ze gaven hem een uniform in zijn maat (xxl) en instrueerden hem over zijn taken voor de volgende dag. De volgende ochtend vroeg, om halfacht, wist Serge waarom hij geboren was, en wat hij met de rest van zijn leven zou doen.

Hij stond in uniform bij een ijzeren hek dat als artiestenin-gang diende voor het festival. Hij had duidelijke instructies gekregen: alleen wie een blauw bandje droeg, mocht naar binnen. De rest niet. Daar stond Serge, voor het eerst in zijn leven vol zelfvertrouwen, en bijgevolg gelukkig, blij dat hij dat uniform in xxl vulde. Serge zag dat iedereen voor hem bleef staan en rekening hield met hem. Ze toonden hem hun bandjes, alleen als het blauw was en ze hem hadden aangekeken, mochten ze als ze zijn toestemming kregen – een kort: 'Ga maar naar binnen' – doorlopen. Het was niet echt warm voor 5 mei, maar Serge had het geen seconde koud. Hij had daar de hele dag wel kunnen staan, niet tot het einde van zijn shift om zes uur, maar tot tien uur die avond, of

desnoods nog langer. Iets in het werk maakte hem trots en gelukkig.

Een mooie blonde jongedame kwam voor hem staan, het soort meisje dat hem normaal geen blik waardig zou keuren. Ze glimlachte verlegen en zei dat ze fan was van een van de zangers die straks zou optreden. Ze liet hem drie cd's van hem zien, zei dat ze hem dolgraag wilde ontmoeten, om ze te laten signeren. Voor die ene zanger was ze zelfs speciaal helemaal uit Den Bosch gekomen. Het meisje keek Serge aan met een ondeugende en smekende blik.

‘Heb je een blauw bandje?’ vroeg hij.

‘Helaas niet.’ Ze hield haar hoofd iets schuiner en haar blik werd nog iets smekender. ‘Heel eventjes maar...?’ Serge kon niet geloven wat hij zag en hoorde. In zijn dagelijks leven kenen meisjes door hem heen, en nu gebeurde dit.

‘Vooruit dan,’ zei hij, zonder zenuwen, verwarring of angst.

‘Echt?’ fluisterde het meisje vol ongeloof. Ze sprong op en omhelsde hem in tranen. Nu begreep Serge waarom hij zich gelukkig voelde, hij voelde het van top tot teen in zijn hele lijf. Het was iets wat hij nooit eerder had gekend: macht.

Na dat festival veranderde Serges leven. Ook op de meest koude en winderige avonden en nachten stond hij voor bars, kroegen of discotheken tot het ochtendgloren. Hij was gelukkig als hij daar stond. Meer had hij in zijn leven niet nodig en nooit meer zou hij die koude 5 mei vergeten, toen hij ontdekte dat hij vanbuiten een mens was, maar vanbinnen een waakhond.

DE GOD VAN SAFFA

‘Wat is jouw godsdienst?’ werd Saffa vaak gevraagd. Zijn antwoord was dan: ‘Het leven.’ Toen er in Irak geen regering en geen wetten om de mensen te beschermen meer waren, viel het land uit elkaar in milities, die elk hun eigen god hadden. Het leven werd gevaarlijker. Misschien moet ik nu ook maar een god nemen om me te beschermen, dacht Saffa. Hij kwam er alleen snel achter dat de juiste god vinden nog niet zo simpel was. Een rechtvaardige god wordt in Irak namelijk gevolgd door genadeloze mannen, een god van liefde door mannen vol haat en de god van de vrede door mannen die van de ene oorlog in de andere sprongen. Meer keuzes in goden waren er niet dus Saffa besloot naar India te reizen, omdat hij had gehoord dat daar wel honderden goden waren.

En inderdaad, in India was er keuze genoeg. Nu moest hij op zoek naar de juiste god voor hem. Hij liep door een soort warenhuis vol goden. Er stonden grote en kleine, dure en goedkope, van hout, steen, ijzer, geboetseerde beeldjes van dadels zoals in de oude tijden die je kon opeten ter bescherming, goud, zilver en klei, maar welke god hij moest kiezen, dat wist Saffa niet. Hij vroeg het de verkoper.

‘Is hier een god die mij kan kiezen, in plaats van dat ik hem kies?’

‘Goden kiezen niemand. Zij hebben niemand nodig,’ zei

de verkoper glimlachend, en hij vroeg Saffa wat voor god hij zocht.

‘Ik zoek een god die me tegen terreur beschermt. Zonder god ben je in Irak tegenwoordig zo goed als dood.’

‘Ik begrijp het. Wacht hier even, ik heb een god die je kan beschermen. En niet te duur,’ zei de verkoper. Hij verdween achter de toonbank en kwam terug met een stenen godje van 5,5 centimeter. Het beeldje had zes armen, een groot hoofd en een klein staartje. ‘Wie in deze god gelooft, wordt beschermd tegen terreur,’ zei de verkoper. Zonder aarzeling betaalde Saffa de 28 dollar die de verkoper voor het beeldje vroeg en nam het mee terug naar Irak. Weer in Bagdad voelde hij zich meteen een stuk veiliger. Nu kon hij in zijn geliefde Irak blijven zonder om te komen bij een aanslag.

Vanaf dat moment droeg Saffa zijn god altijd bij zich, en al snel ontdekte hij dat die zijn werk deed. Op een dag zat hij in de bus in Bagdad. Hij las de krant tot hij opeens merkte dat de bus stilstond. Verbaasd stond hij op, klopte zijn kleren af, keek op en zag flitsende camera's en telefoons op hem gericht. En de bus waarin hij zat was veranderd in as. Alleen zijn stoel, henzelf en de krant waren nog intact. Hoe kon dat nou? Zowel hij als de omstanders waren verbaasd dat hij nog leefde, zijn foto ging de hele wereld over met als onderschrift: ‘De man met het meeste geluk van de wereld’. Saffa wist zeker dat het kwam door zijn god. Het mooiste was dat hij er niets voor hoefde te doen; noch bidden, noch offers geven. Hem op zak hebben alleen was voldoende, en hij woog bijna niks.

Anderhalve maand later liep Saffa over de vogelmarkt, om-

dat dat de kortste weg was van zijn werk naar zijn woning. Het was vrijdag, de drukste dag van de week. Ineens was alles om hem heen verdwenen en werd hij omringd door lijken en geschreeuw. Anderhalve meter bij hem vandaan had een terrorist zich opgeblazen, waardoor alles met de grond was gelijkgemaakt. Veren vlogen om hem heen, zonder vogels, en Saffa was de enige die nog overeind stond. Hij stak zijn hand in zijn broekzak en raakte zijn god aan, die hem opnieuw had beschermd.

Toen een week later twee jihadisten met een vrachtwagen op de menigte inreden, bleef Saffa verbaasd staan kijken hoe de mensen om hem heen werden doodgereden. De vrachtwagen maakte een zwieper om ook hem te raken, maar ze misten hem op een haar na. De jihadist die naast de chauffeur zat, richtte zijn machinegeweer op Saffa en schoot, maar de kogels deden hem niets.

‘Zondaar!’ schreeuwde de jihadist, en hij gooide een bom naar Saffa, zonder erover na te denken dat die ook weleens zijn eigen vrachtwagen zou kunnen raken. De vrachtwagen ontplofte. Toen de rook langzaam optrok zag iedereen dat Saffa er nog stond.

Die avond kwam Mustafa, zijn goede vriend, bij hem langs en vroeg hem wat toch zijn geheim was waardoor hij beschermd was tegen terreur. Saffa vertelde hem dat het echt tussen hen moest blijven, omdat hij bang was dat de terroristen zijn god zouden afpakken, en toen Mustafa plechtig beloofde het niet verder te vertellen, haalde Saffa het pakketje uit zijn broekzak. Hij wikkelde het krantenpapier eraf en zette het beeldje op tafel.

‘Hij beschermt mij.’

Mustafa wist niet wat hij zag. ‘Kan dat godje mij ook beschermen?’

‘Misschien als je in hem gelooft.’

Mustafa geloofde onmiddellijk, en daarna verspreidde het geheim zich naar Mustafa's familie en andere beste vrienden, naar de beste vrienden van zijn familie en hun burens. Honderden, nee, duizenden mensen begonnen te geloven in de god van Saffa, zonder die ooit gezien te hebben of op zoek te gaan naar bewijs dat hij bestond. Wat hen aantrok was de rust die ze zouden krijgen, omdat ze niet door terreur om het leven zouden komen, en dat bleek ook uit te komen. Overal begonnen terroristen zich op te blazen, maar de mensen om hen heen bleven in leven. De terroristen bombardeerden dus eigenlijk zichzelf.

Toen de laatste jihadist zichzelf had opgeblazen en de terreur was afgelopen, besloot Saffa als uiting van zijn dankbaarheid om naar het land van herkomst van zijn god te gaan. Daar bezocht hij het warenhuis waar hij het beeldje had gekocht. De verkoper was hem al lang vergeten.

‘Ik ben die Irakees die een god bij je kocht. Weet je nog?’

‘Welke god?’

‘Die tegen terreur,’ zei Saffa, maar de verkoper kon het zich niet herinneren. Saffa haalde zijn god uit zijn broekzak en liet die aan de verkoper zien. Die keek er verbaasd naar.

‘Dat moet een misverstand zijn,’ zei de verkoper. ‘Deze god is niet tegen terreur, maar tegen domheid.’

HIJ HIELD VAN HAAR

Liefde is als schoenen: ze bestaat in verschillende maten en als twee mensen elkaar ontmoeten, is het voor de liefde heel handig als ze dezelfde maat hebben. Want dat houdt dezelfde maat verlangen in, en dezelfde maat problemen, en dezelfde maat van geluk en ongeluk.

Toby en Rina kenden elkaar pas een aantal uurtjes, en toch voelde hij dat zijn liefde voor haar overweldigend groot was. Zij voelde ook een soort van liefde voor hem, maar minder groot. Je zou kunnen zeggen dat Toby's liefde een flinke maat vijftig was, maar die van Rina eerder een kindermaatje twintig.

Toby dacht elke seconde aan Rina. Als ze niet bij hem was, volgde hij haar in zijn gedachten, een en al gevoelens, hormonen en verlangens, en als ze wel bij hem was, volgde hij haar ook, zelfs als ze ging douchen. Al snel voelde Rina zich gevangen.

Op een dag ging Toby naar het zuiden om daar bij een meisje te overnachten met wie hij vroeger af en toe lichame-lijk contact had, puur voor de seks. Zoals ze gewend waren, lagen ze in hetzelfde bed. Hij sprak met haar over de liefde die hij voelde voor Rina, en zij wenste dat ze ook zo'n liefde kende. Hij vertelde over zijn overweldigende gevoelens, en zij wenste dat iemand zoiets ook voor haar voelde. Hij begon

over hoe bijzonder het was als hij Rina aanraakte en over de lichamelijke klik die ze hadden. Zij wenste dat ze ook zo'n klik had met iemand.

Nadat het licht uitging, dacht Toby aan Rina in het donker en hij raakte het meisje naast hem aan. Zo begon hij met haar te vrijen. Lichamelijk met haar, maar geestelijk met Rina. Toen de vrijpartij na ruim een halfuur eindigde, voelde Toby zich alsof zijn wereld was ingestort. Hij deed alsof hij sliep, maar hij was wakker en zenuwachtig, waardoor hij de hele nacht niet lekker lag. De volgende dag had hij overal pijn, maar vooral in zijn hart, door zijn schuldgevoel. Wat het nog pijnlijker maakte, was dat hij die dag precies drie maanden verkering had met Rina. Bij Rina aangekomen, begon hij meteen te huilen en hij biechtte op dat hij de grootste mogelijke fout had begaan, tegen haar en zijn hart: hij had seks gehad met een vriendin bij wie hij logeerde.

Rina was opgelucht. Dat kwam goed uit. Al tweënhalf maand lang twijfelde ze aan haar relatie met Toby en wist ze dat ze eigenlijk niet met hem verder wilde, maar ze wist niet hoe er een punt achter te zetten. Daarom greep ze deze kans met beide handen aan en joeg Toby haar huis uit. Ze had geen problemen met Toby zelf, de seks met hem of zelfs zijn overspel, maar wel met de relatie zelf, en toen Toby uit haar leven was verdwenen, haalde Rina opgelucht adem. Ze opende alle ramen zodat er een frisse wind door het huis kon waaien, trok de lakens van het bed en deed het beddengoed in de was, en de slipjes die ze tijdens die drie maanden met Toby had gedragen, gooide ze weg. Na een paar uur was Toby uit haar leven verdwenen.

Toby daarentegen waande zich in de hel. Hij ervaaarde het vreselijkste verlies, van zijn grootste en diepste liefde, maar voelde ook het grootste en diepste schuldgevoel. Alles wat mooi was geweest was in één klap zomaar uit zijn leven verdwenen; het licht, de warmte, de lente. Een week later voelde Toby zich alsof hij geen zeven dagen maar zeven maanden was verouderd, of misschien wel een jaar of twee. Hij ging naar de plekken waar hij met Rina samen was geweest. Hij luisterde naar dezelfde muziek als eerder met haar. Hij dronk dezelfde koffie die zij dronk en bestelde dezelfde maaltijden in dezelfde cafés en eethuizen. Wat Toby nog wanhopiger en droeviger maakte dan zijn eigen verlies, was dat hij haar hart had gebroken. Dat schattige, warme hart van die lieve, schattige Rina. Het schuldgevoel was de zwaarste marteling.

‘Door mij is ze zeker haar vertrouwen verloren in iedereen die tegen haar zegt dat hij van haar houdt. Ach, nu vertrouwt ze vast niemand meer, misschien zelfs de liefde in het geheel niet.’ Toby dacht aan hoe blij ze bij hem was geweest, en hoe rustig. Dat ze bij hem eindelijk geluk had gevonden, maar nu zeker eenzaam was, en verloren in liefdesverdriet en de pijn van zijn verraad. Hij probeerde een paar keer weer contact met haar op te nemen, maar zij weigerde, en bij elke weigering voelde hij zich nog schuldiger. Na achttien maanden probeerde hij het een laatste keer, maar ze nam de telefoon niet op en beantwoordde zijn berichten niet meer.

Precies tweeënhal jaar na de dag dat hij haar voor het eerst zoende, liet hij alles vallen waarmee hij bezig was en ging naar Peru om gehandicapte kinderen te helpen. Hij bleef daar

zes jaren, die hem compleet veranderden. In plaats van nog van Rina te houden, hield hij van de liefde. In plaats van zich nog schuldig te voelen tegenover Rina, voelde hij zich schuldig tegenover de gehandicapte kinderen, die geboren waren met een ongelukkig lot in het leven. Na die zes jaar ging Toby terug naar huis om verder te studeren en arts te worden. Het plan was daarna terug te keren naar Peru om een medisch centrum op te zetten voor gehandicapte kinderen.

Toby stapte in het vliegtuig naar Nederland, mager, met een lange baard, en in kleren die leken op de gewaden uit oude indiaanse religies. Toen zag hij Rina. Ze zat naast een andere jonge vrouw, precies in de rij voor de zijne. Ze keek hem even aan toen hij langsliep, maar herkende hem niet. Toby ging op zijn stoel zitten en toen Rina met haar vriendin begon te praten, klopte zijn hart als een gek, alsof hij ondanks al die jaren toch nooit weg van haar was geweest. Zijn oude liefde en schuldgevoel zwollen op in zijn borst, die op een trommel leek, waarop een professionele, gespierde drummer speelde met stokken van ijzer. Haar stem klonk nog hetzelfde, ze sprak de 'r' nog steeds op die warme manier uit, alsof er water in haar keel draaide.

De reis duurde twaalf uur en vijfendertig minuten, en Rina praatte met haar vriendin. Hij begreep uit hun gesprek dat ze vier weken lang samen op reis waren geweest. Ze spraken over hun ervaringen in Zuid-Amerika, hun plannen voor de komende tijd en daarna begonnen ze over hun levens. Toby luisterde aandachtig en toen Rina begon te praten over haar liefdesleven en haar relaties, begon zijn hart nog sneller te kloppen.

Rina praatte over de eerste keer dat ze verliefd was geweest, haar eerste kus, haar eerste echte keer. Ze praatte over haar eerste relatie en Toby luisterde. Ze had het over Laurens, de jongen met wie ze vier jaar een relatie had gehad voor ze Toby ontmoette. Toby kreeg het benauwd. Nu zou hij zeker ter sprake komen, want ze vertelde alles, vanaf haar eerste verliefdheid op de kleuterschool. Maar na Laurens sprong ze naar Esteban, die ze in Barcelona had ontmoet en naar wie ze een tijdje elke twee weken toe reisde, en daarna sprak ze over een zekere Christiaan, en Henk, en Nico en Jan-Willem. De namen stroomden Toby's oren in, zonder dat de zijne ertussen zat.

'Je hebt wel veel jongens gehad,' zei de vriendin. Rina lachte zacht.

'Ik hou van afwisseling.'

'Ik zou het moeilijk vinden het elke keer uit te maken met iemand.'

'Nee joh, soms gaat dat vanzelf. Ik herinner me dat ik een poosje een relatie had met een jongen. Hij heette... Wat was het ook alweer? Wacht even. Nou, ik weet het niet, het komt straks wel. Hij was lief hoor, maar vooral heel erg lastig. Ik werd er dol van, want hij volgde mij echt overal.' Het andere meisje lachte zacht en Toby's hart klopte pijnlijk in zijn borst, want hij wist zeker dat ze het over hem had.

'En hoe eindigde die relatie?'

'Hij was zo verliefd. En ik vond hem in het begin wel even leuk na die lange relatie met Laurens, maar na twee weken wist ik al dat het niet heel lang zou duren. Ik wist alleen niet hoe ik het moest uitmaken. Maar toen ging hij een keertje

ergens heen en logeerde bij een oude vriendin. De volgende dag vertelde hij huilend als een kind dat hij was vreemdgegaan.'

'En jij greep je kans.'

'Natuuuuuuuuuurlijk.'

'Waarom zei je niet gewoon dat je hem niet meer wilde. Het is toch sneu als hij zich daarover dan schuldig voelde?'

'Nee joh, zolang waren we nog niet bij elkaar. Hij was lief en leuk, hij heeft zeker nog veel meisjes gehad. Misschien is hij inmiddels wel getrouwd!'

Als er drie jihadisten waren opgestaan in het vliegtuig en 'Allahoe akbar' hadden geroepen, zou Toby daar minder door zijn aangedaan dan door dit gesprek op te vangen. Het licht in het vliegtuig werd gedimd. De passagiers gingen slapen boven de Atlantische Oceaan. Toby voelde een klein mes in hem priemen, dat hem van binnenuit begon te vullen. Hij dacht aan al die jaren dat zijn schuldgevoel hem dag en nacht had gemarteld. Toen ze geland waren, zag hij Rina opstaan en weglopen, en zo liep ze niet alleen het vliegtuig uit, maar ook zijn hart. Voor altijd.

ESMÉE

Een best negatief trekje aan mij is dat ik denk dat ik positief ben ingesteld, en dat wat negatief kan overkomen eigenlijk alleen maar eerlijkheid is. Wat wel positief is aan mij, is dat ik inmiddels mijn negatieve kant accepteer. Daarom was ik op zoek naar een positief ingestelde vriendin of tenminste een vrouw wier negatieve en positieve kant in evenwicht waren, zodat ze het leven met mij kon verdragen. Zo ontmoette ik Esmée.

Ik zat aan de bar. Zij nam plaats op de kruk naast mij. Vanuit mijn ooghoeken zag ik dat ze niet echt een schoonheid was, maar toen ze naar de wc ging, keek ik haar na en bedacht dat ze best mooi kon zijn als ze naakt was. Ze liep alsof ze de salsa danste. Toen ze terugkwam, luisterde ik naar haar gesprek met de barman en ontdekte dat ze een positieve vrouw was. Ik ving op dat de man achter de bar een ex van haar was. Omdat hij uiterlijk meer het type moordenaar was en ik in vergelijking meer weg had van een lijk, dacht ik dat ze nooit op mij zou vallen. Een halfuurtje later kwam er iemand anders binnen. Na een kort praatje begreep ik dat hij ook een ex van haar was. Dat gaf me hoop, want deze man leek wel een beetje op mij. Toen die ex met de andere ex praatte, probeerde Esmée een gesprek met mij aan te knopen, maar ik greep mijn kans niet. Ik dacht negatief en kreeg

daardoor de indruk dat de helft van de mannen in de bar exen waren van Esmée. Misschien was zij slechts voor één nacht. Dat negatieve idee bleef hangen, tot we vier maanden later goede vrienden waren geworden.

Ik kwam erachter dat Esmée mij toen in die bar eigenlijk leuk had gevonden, omdat ik volgens haar iemand ben die ontzettend positief en eerlijk in het leven staat, maar nu was het te laat. Inmiddels was ik er ook achter dat ze erg terughoudend was met seks. Ze deed het alleen als ze stapelverliefd was op iemand. Ze had in haar hele leven met maar drie mannen geslapen – met haar eerste vriendje toen ze zestien was, met de man achter de bar tien jaar later en twee jaar daarna met de andere ex. Esmée was een levende diamant, maar helaas was ik te negatief geweest om dat te zien. Het was pijnlijk om nu te ontdekken dat ze mij wel leuk had gevonden – dubbel zo pijnlijk eigenlijk omdat de reden dat ze mij leuk vond niet klopte en haar idee dat ik haar niet leuk vond evenmin.

Ik vond het altijd geweldig om Esmée te zien. Met haar zachte gedachten en gevoelens toonde ze mij dat de wereld waarin we woonden best oké was en de mensen om ons heen wel aardig waren. Wat raar was, was dat Esmée mij graag zag om dezelfde reden. Ik gaf haar ook een goed gevoel over de wereld en de mensen. Soms vond ik dat ik eerlijker tegen Esmée moest zijn. Dat ik opener moest zijn om haar te laten zien hoe ik echt was, maar dat lukte niet. Hoe negatiever ik ergens over was, over mezelf, de wereld, de mensen, hoe meer zij dacht dat ik positief was.

Toen het mij niet lukte een relatie met een positieve vrouw op te bouwen, bood het internet uitkomst. Ik besloot voor het eerst om een negatieve vrouw te zoeken. Uit alle advertenties stak er één hoog boven de andere uit. Op de foto leek ze net zo zacht als Esmée, maar eronder had ze geschreven: *Pas op, ik ben heel negatief*. Meteen stuurde ik haar een bericht. Dat ik ook negatief was en nu een negatieve vrouw zocht. Na een week e-mailen en bellen, ontmoette ik Leah. Vanaf het eerste moment ervaarde ik de wereld als mooi en de mensen prachtig, want ik kon negatief zijn over alles samen met iemand die net als ik heel negatief was, zonder dat ze verkeerde aannames over mij had.

Ik verhuisde naar haar stad en ging met haar samenwonen. Leah en ik zeurden over de burens, de stad, ons huis, ons leven, onze vrienden. Iedereen vond ons zo sympathiek samen. Eindelijk was ik gelukkig.

Twee jaar later bezocht ik Esmée. Al na een paar minuten keek ze mij verbaasd aan. ‘Wat is er aan de hand? Je lijkt zo droevig en ongelukkig. Gaat het wel goed met je?’

‘Je hebt het mis, Esmée. Ik voel me juist geweldig.’

‘Onmogelijk, ik ken jou. Je ziet er moe uit. En ongelukkig. Ben je depressief?’

Een uurtje later had Esmée mij ervan overtuigd dat het niet goed met me ging; dat ik niet gelukkig was, niet met mezelf en niet met Leah. Terug in de trein dacht ik: hoe gevaarlijk is Esmée... Ze is helemaal niet positief, maar de negatiefste vrouw ooit. Want volgens haar kon ik niet negatief en gelukkig tegelijkertijd zijn.

NIETS MEER DAN EEN SPIEGEL

Boas ontmoette Simone toen ze beiden vijf jaar oud waren, en ze stal zijn hart. Ofschoon hij nog erg klein was, flitste de liefde elke keer als hij haar zag in hem op; op het schoolplein als ze van de glijbaan gleeed, in de kring in de klas, als ze vertelde over haar huisdier, aan de tafeltjes als ze verfden, of na schooltijd, als ze achter de benen van haar moeder verdween.

Op haar zesde verhuisde Simone met haar familie naar een dorpje verderop, waar de huizen groter waren en het groen weidser, en ging ze naar een andere school. Vanaf dat moment ervaaerde Boas op school een gemis. Op die leeftijd kon hij nog niet begrijpen wat dat gemis precies was: het gevoel van een afwezigheid. Zijn moeder voelde dat aan en zocht het nieuwe adres van Simone op. Aan haar schreef hij zijn eerste brief. Het werd een lange brief, waarin hij alles schreef wat hij had beleefd en gekregen, maar het belangrijkste liet hij weg: dat hij van haar hield, en haar miste op school. Gelukkig verdween ze na een tijdje zodra de school uit was uit zijn hart, en langzaam ook uit zijn gedachten.

Dertien jaar later zag hij haar opeens op een feestje. Ze was er met een vriend, die op hem leek; hij met een vriendin, die op haar leek. Boas keek in Simones ogen en zij in de zijne, en hij realiseerde zich onmiddellijk dat wat hij had ge-

voeld toen hij klein was geen kalverliefde was geweest, maar iets eeuwigs. Zijn liefde was even sterk, maar rijper.

Kort daarop maakte hij het uit met zijn vriendin en zocht contact met Simone. Hij vertelde haar niet dat ze de liefde van zijn leven was, maar de drie uur die ze samen doorbrachten, luisterde hij alleen naar haar terwijl ze zeurde over haar vriend.

Na een paar maanden werd Boas verliefd op een ander meisje en vergat hij Simone, maar toen hij op zijn achtentwintigste een uitnodiging kreeg voor Simones bruiloft en hij haar stralend zag staan in een prachtige jurk, werd hij weer overvallen door liefde voor haar. Simone was de enige met wie hij zijn leven wilde doorbrengen. En van alle vrouwen op aarde was zij de enige met wie hij gelukkig zou kunnen zijn, daar twijfelde hij niet aan.

Enkele dagen later beëindigde hij zijn relatie met zijn vriendin, ondanks dat ze in de fase zaten waarin ze nadachten over een koophuis en kinderen. Hij zocht opnieuw contact met Simone. Ze spraken af, maar hij repte met geen woord over hoe hij leven zonder haar onmogelijk achtte, en luisterde alleen naar haar. Ze vertelde dat ze twijfels had over haar huwelijk.

Het leven ging door. Drie maanden later ontmoette Boas een ander meisje en werd verliefd op haar. Maar toen hij twee jaar later hoorde van Simones scheiding en haar verhuizing met haar kind, móést hij haar weer zien. Hij beëindigde zijn relatie en zocht Simone op in haar appartement. In plaats van haar te vertellen over zijn liefde voor haar, luisterde hij weer naar haar gepraat over haar mislukte huwelijk,

het gedoe rond de scheiding en de problemen met het kind waar ze nu alleen voor moest zorgen.

Een tijdje later viel hij voor een andere vrouw, maar toen hij een geboortekaartje voor Simones tweede kind ontving, bij haar op kraamvisite kwam en haar kind in zijn armen hield, voelde hij dat hij vader wilde worden, maar alleen van de kinderen van Simone. Terug thuis maakte hij zijn relatie uit.

Toen de tweede levenspartner van Simone stierf aan een ziekte, zocht Boas haar op. Op dat moment was hij tien jaar alleen. Simone vertelde hem over haar overleden man en zijn ziekteverloop. Boas voelde dat dit niet het juiste moment was haar te vertellen dat hij al die jaren aan haar had gedacht en altijd al van haar gehouden had, maar hij wist nu zeker dat zij de enige echte liefde in zijn leven was. Na tweeënhalf jaar nodigde ze hem en een paar oude vrienden uit voor een klein feestje ter ere van haar derde huwelijk, met een man van wie de vrouw vier jaar daarvoor was overleden aan dezelfde ziekte als haar man. Boas schrok, want hij dacht dat hij Simone deze keer voor altijd was verloren. Droevig stond hij op het feest, alsof hij op een begrafenis was en niet op een bruiloft. Toen Simones nieuwe man opeens rugpijn kreeg en even op bed ging liggen, stapte Boas op Simone af.

‘Ik hou mijn hele leven al van jou,’ zei hij.

‘Ik weet het,’ antwoordde ze met een glimlach.

‘Waarom heb je niet op mij gewacht?’ vroeg hij somber.

Simone lachte zachtjes. ‘Dat heb ik wel gedaan,’ zei ze. ‘Maar je kwam niet.’

‘Ik dacht dat je in de rouw was, dus ik wachtte af.’

‘Ik heb het over lang geleden, toen ik negentien was. En de keren daarna.’

‘Maar Simone, je zat telkens net in een beginnende relatie, of je had er net een achter de rug!’

‘Ach, Boas,’ zei Simone en ze gaf hem een knuffel. ‘We zijn inmiddels oud. Mijn hele leven heb ik van jou gehouden, en dat wist je. Maar ik ben altijd maar een spiegel voor je geweest. Je kwam er even voor staan, keek erin en zag je eigen leven zoals het was, waarna je het telkens veranderde. Meer is het nooit geweest.’

DE WITTE ANGST

Al vroeg in haar kinderjaren was het duidelijk wat voor karakter Tineke had. Toen ze met haar ouders en broer, acht jaar in die tijd, in de auto zat, kregen ze een ongeluk. Iedereen schrok hevig, maar niet Tineke. Een maand later vertelde ze haar broer, die een wond had gehad aan zijn schedel, dat de kleur van zijn hersenen niet wit was, en ook niet helemaal rood. Ze vertelde hem alles over zijn verwonding, in detail, over zijn schedel, zijn hersenen en zijn bloed, dat destijds bij het ongeluk flink had gestroomd. Na de angst van het ongeluk, leverde dat hem een nieuw trauma op. Later, ze waren inmiddels beiden al uit huis gegaan, zagen ze elkaar alleen nog op verjaardagsfeestjes of begrafenissen, en heel soms met Sinterklaas.

Op haar tweeëntwintigste begon Tineke als verpleegster te werken op de kinderafdeling van een ziekenhuis, en daar werkte ze nu, vijftien jaar later, nog steeds. Als je het gebouw binnenkomt, ga je links naar afdeling V4. Neem de lift naar de derde verdieping en op kamer 141, waar zes bedden staan, vind je Tineke. In een wit uniform beweegt ze zich voort langs de bedden met de tomeloze energie van een dieselmotor.

Het was op kamer 141 dat Luuk, negen jaar oud, kwam te liggen. Hij was van de schommel aan de appelboom in

de achtertuin gevallen, op zijn linkerknie, die nu rood was en opgezwollen, en warm aanvoelde. Er was een foto van zijn knie gemaakt, zijn bloed was geprikt om de ontstekingswaarden na te gaan en de chirurg had besloten de knie open te snijden om die vanbinnen schoon te maken. De chirurg glimlachte naar Luuk en vertelde dat hij er niets van zou voelen. ‘Het’ – het woord operatie gebruikte hij niet – was minder erg dan de tandarts, zei hij, want Luuk zou slapen en er niets van merken. De chirurg gaf hem een high five voor hij ging en vervolgens vergat Luuk in het ziekenhuisbed de chirurg, zijn knie en de komende operatie. Hij dacht alleen nog aan wat een geluk hij had gehad dat hij van de schommel was gevallen, want zijn ouders hadden hem in ruil voor het geleden leed een iPad beloofd. Een halfuurtje later kwam Tineke binnen, en ze liep rechtstreeks op het bed af waar Luuk lag te dromen van zijn iPad.

‘Luuk Robinson, geboren 21 augustus 2007. Je viel van de schommel aan de appelboom in de achtertuin. Je knie is nu opgezwollen, rood en warm.’

Tineke sprak monotoon, onpersoonlijk en kil, en deed denken aan een antwoordapparaat bij een verzekeringsmaatschappij voor huisdieren. Luuks moeder zat naast hem, luisterde mee en knikte geruststellend. ‘Er zit iets naars in je linkerknie. Bloed of pus, in elk geval iets wat er niet hoort. Omdat je twee weken eerder al op dezelfde knie bent gevallen en die toen openlag, is er wellicht een bacterie binnengeslopen. Daarom heeft de chirurg besloten een spoedoperatie uit te voeren. Je mag dus niets meer eten en drinken. Niéts.’ Tineke keek op haar horloge, waarvan het bandje ook wit

was. ‘Tot minimaal kwart over zeven, vier uur dus. Ruim. Nou, je hebt twee opties om onder narcose te gaan. Met een kapje of een prikje. Een kapje stinkt. Normaal gesproken zou je er misselijk van worden, en nu moet je juist heel diep inademen. En rustig blijven, zodat de verdoving goed kan werken. Je kunt ook kiezen voor een prikje. Dat is niet zoals bij de tandarts, want het verdooft niet alleen je mond een beetje, maar je hele lijf. Wat kies je?’ vroeg Tineke met een zakelijke glimlach. Ook nu vergat Luuk de pijn in zijn knie, niet door dromen over een iPad, maar omdat hij plots doodsbang was. Luuk beseftte dat hij op dit moment, voor het eerst in zijn leven, over iets groots moest beslissen. Iets essentieels.

‘Je moet nu kiezen. Een kapje of een prikje?’

‘Ikke...’ zei Luuk. Hij wilde zeggen dat hij niet verdoofd wilde worden en geen operatie wilde. Hij wilde alleen maar meteen naar huis, zonder iPad en als het moest zelfs zonder linker knie.

‘Kap of prik?’

‘Kapje,’ zei Luuk. Tineke noteerde zijn antwoord en ging. Even later kwam ze terug.

‘Zo, Luuk, ik geef je vast deze operatiekleden. Dit blauwe schort moet jij straks aan, en deze onderbroek. Je moeder mag mee, die krijgt ook speciale blauwe kleden aan. Bij de operatie snijden ze je knie open. Ze maken twee gaten, één hier en één hier. Daartussen zal drie centimeter zitten, en elk gat is een cirkeltje van acht millimeter. De chirurg zal een pijpje in het ene gat stoppen, dat doorloopt naar het andere gat. Zo kunnen het bloed en de pus eruit. Dan gaat er

een drain in, zodat de wond de komende dagen openblijft. In die periode zul je twee keer naar het ziekenhuis komen, zodat we het goed kunnen schoonmaken. Als de rode kleur weg is en je temperatuur omlaag, is het oké. Zo niet, dan zal de chirurg iets anders beslissen.'

Zweet druppelde van Luuks bleke gezicht, en van dat van zijn moeder, maar de informatie bleef uit Tinekes mond stromen. 'Na de operatie zal je moeder je wekken. De eerste vijfenveertig minuten voel je niets, want dan werkt de verdoving nog, maar daarna zul je pijn in je knie voelen. Dat hoort erbij. Je krijgt paracetamol en pijnstillers, maar de pijn zal niet meteen helemaal weggaan. Veel succes en sterkte.'

Luuk voelde de operatie en de pijn ervan nu al, nog voordat er iets was gebeurd, en die pijn ging dieper dan alleen zijn linkerknie.

Terwijl hij bang, hongerig en dorstig wachtte op het moment dat de operatie kon beginnen, kwamen er andere kinderen op de zaal binnen. Annemarie van tien bijvoorbeeld was eerder al geholpen aan haar neusamandelen en voor controle teruggekomen, maar omdat er een klein stukje was achtergebleven moest ze nu weer onder het mes. Luuk hoorde Tineke Annemarie vertellen wat er met haar aan de hand was en wat haar te wachten stond.

'De wond van de eerste operatie is nog niet helemaal genezen, dus het zal wel lastig zijn. Misschien wel pijnlijker dan de eerste keer. De vorige keer had je een kapje om in slaap te geraken. Was dat wel oké? Stonk het niet te erg? Werd je er niet misselijk van? Wil je dat nu weer? Of deze keer liever een prikje?'

‘Prikje,’ zei Annemarie, niet omdat ze het kapje de vorige keer te erg vond stinken, maar omdat Tineke het veel erger deed voorkomen dan het eigenlijk was.

Luuk deed net alsof hij niets had gehoord. Elf dagen na de operatie was de wond helemaal genezen, en na drieënhalve week was ook de plek op zijn knie bijna onzichtbaar. De pijn zou echter nooit helemaal verdwijnen; niet door de appelboom, noch door de schommel, de val, zijn linkerknie of de chirurg, maar door Tineke. Toen hij het ziekenhuis eenmaal had verlaten, was hij geholpen door een chirurg aan zijn botten, maar hij had een witte wond in zijn ziel die nooit zou genezen.

DE NAGEL

Zidaan was de beste kapper aller tijden in Irak. Dat vond iedereen die hij knipte. Het soort haar of gewenste kapsel maakte niet uit, nog nooit had hij in een oor geknipt, behalve toen hij het vak nog leerde, en nadat hij beroemd was geworden, waren de paar mensen die hij in de oren had geknipt daar trots op.

Midden in een winternacht lichtte de geheime dienst Zidaan van zijn bed. Ze trokken een doek over zijn hoofd en zijn handen naar achteren, en drukten hem in een auto. Dit is het einde, het is afgelopen, dacht hij. Toen de doek van zijn hoofd werd getrokken, zag hij een glimlachende officier van de geheime dienst staan.

‘Van harte gefeliciteerd,’ zei hij. ‘Jij bent nu de kapper van meneer de president.’

Even haalde Zidaan opgelucht adem. Hij zou niet sterven die nacht. Maar meteen daarna sloeg de angst in. De kapper van Saddam Hoessein...? Hij, de kapper van Saddam Hoessein?

‘Je moet weten dat er voor jou negen andere kappers waren,’ zei de officier. ‘Ze stierven terwijl ze meneer de president knipten. Meneer de president is nochtans een vredelievende man, die zijn hele leven geen mens kwaad heeft gedaan. Nog geen miertje. Je moet ook weten dat meneer de president

behoorlijk emotioneel en gevoelig kan zijn. Hij huilt veel, dus vertel hem nooit en te nimmer iets dramatisch terwijl je hem knipt. We zullen je een film laten zien, zodat je weet hoe meneer de president huilt, hoe hij lacht, hoe hij emoties uit. Maar het belangrijkste op dit moment: je mag niet doodgaan terwijl je meneer de president aan het knippen bent. Duidelijk?’ zei de officier.

‘Heel erg duidelijk, meneer,’ knikte Zidaan.

‘Je krijgt een auto. En een nieuw huis. En een speciale identiteitskaart. Dan zal niemand je tegenhouden bij controles.’

De rest van de nacht en de volgende dag bracht Zidaan door met het kijken naar filmpjes, waarin Saddam Hoessein huilde, lachte, kinderen over hun bol aaide en arme mensen knuffelde in dorpsstraatjes. Daarna begon hij aan zijn nieuwe baan als de kapper van meneer de president. Hij knipte zijn haren, scheerde zijn baard, trimde zijn snor en onderhield zijn nagels. In het begin trilden zijn handen, en kon hij pas beginnen nadat Saddam Hoessein hem had bevolen niet bang te zijn. Dan stopten zijn handen wel met trillen, maar vanbinnen beefde alles, al zijn organen, gedachten en het onverteerde eten in zijn maag.

Als hij Saddam Hoesseins baard had geschoren, knipte hij daarna met een klein schaarje ook zijn snor. Hij deed niets zonder dat hij er eerst een bevel toe kreeg. Als hij naar Saddam Hoessein in de spiegel keek, kreeg hij het gevoel tussen drie Saddam Hoesseins te zitten; de echte, die in de spiegel en die in zijn hoofd.

Na het trimmen van de snor kreeg hij soms het bevel de grijze haartjes te verwijderen. Dan pakte hij een pincet en

trok ze een voor een uit de snor. Dat was voor Zidaan het gevaarlijkste, want dit was niet het werk van de schaar, dit deed hijzelf. Het pincet klemde de haren vast, maar hij trok. Bange gedachtes spookten door zijn hoofd. Dat hij het hele hoofd van Saddam Hoessein er per ongeluk af zou trekken, bijvoorbeeld. Toen hij een keer na het tweede haartje een verwrongen blik van Saddam Hoessein opving, schrok hij, want hij had hem pijn gedaan. Het derde haartje trok hij er nu voorzichtiger uit.

‘Au,’ zei Saddam Hoessein, waarna Zidaan bijna, zoals de negen kappers voor hem, dood neerviel op de grond. ‘Trek sneller, anders doet het pijn,’ beval Saddam Hoessein.

Als hij over straat liep, durfde Zidaan niet naar de muurschilderingen van Saddam Hoessein te kijken. Mensen die de Saddam Hoessein van verf respectloos bejegenden, werden door de geheime dienst opgepakt, dus hoe zou het mensen die de Saddam Hoessein van vlees en bloed slecht behandelden dan vergaan? Wat als hij zijn haren eens te kort zou knippen, of het scheerschuim per ongeluk op zijn lippen zou smeren? Zelfs toen hij al vijf jaar Saddam Hoesseins kapper was, raakte Zidaan nooit aan het idee gewend en bleef hij op zijn hoede.

Op een dag knipte Zidaan na de haren en de snor op Saddams bevel diens nagels. Dat deed hij vaker, maar dit keer viel een afgeknipt nageltje per ongeluk tussen de veters van Zidaans rechterschoen. Hij was te bang om de nagel te zoeken en weg te gooien in het kleine bakje voor de afgeknipte nagels, dat altijd naast hem op tafel stond. Saddam Hoessein

had het niet zien gebeuren omdat hij hem net vroeg hoe het met zijn pasgeboren dochter ging. Toen Zidaan klaar was, boog hij zoals altijd voor Saddam, liep buigend naar achteren zodat hij zijn rug niet naar hem toekeerde en ging naar buiten. Op de trap voelde hij de nagel van Saddam Hoessein tussen de veters van zijn rechterschoen branden. Hij voelde dat zijn schoen en been zwaarder werden. Hij begon mank te lopen, kon zijn been niet goed meer optillen. ‘Gaat het?’ vroeg de officier bij de laatste poort aan Zidaan.

‘Zeker, zeker, ik heb alleen wat pijn in mijn knie. Maar verder gaat het goed.’

Toen Zidaan door de bewakers naar de garage werd gebracht en in zijn auto zat, reed hij weg, maar zijn rechtervoet was te zwaar geworden om het gas- en rempedaal te kunnen bedienen en hij stopte halverwege. Zwetend hield hij een taxi aan en liet zich naar zijn huis rijden.

Thuisgekomen deed hij meteen de deur op slot, zocht de nagel tussen zijn veters en nam die in zijn vingers. Nu werd ook zijn hand zwaar, kilo’s zwaarder, en voor het te laat was en hij die ook niet meer kon gebruiken, legde hij de nagel op tafel. Hij viel neer op de grond, ging op zijn rug liggen en keek of de tafelpoten het gewicht van de nagel konden houden.

‘Wat doe je toch? Die tafel is stevig, hoor,’ zei zijn vrouw.

Maar Zidaan hoorde niet wat zijn vrouw zei. Hij begon onrustig de poten te betasten. Aan zijn bleke, zwetende gezicht zag zijn vrouw dat het niet goed met hem ging. Hij dacht aan de nagel, die tot voor kort nog aan de wijsvinger van Saddam Hoessein had gezeten – de wijsvinger die een

stad in de as kon leggen, die een land in oorlog kon storten, alleen maar door ernaar te wijzen. Hij krabbelde overeind en staaarde naar de nagel. Zijn vrouw snelde naar de baby, die was begonnen te huilen, en toen ze terugkwam met hun dochter in haar armen, zag ze Zidaan voor de tafel staan.

‘Wat doe je toch?’ zei zijn vrouw. ‘Waarom zie je zo bleek?’

Zidaan hoorde niets. Het enige waaraan hij dacht, was de nagel. Wat als ze de nagels in het bakje zouden tellen en ontdekten dat er één nagel van Saddam Hoessein ontbrak? Wat als ze die nergens konden vinden? Wat moest hij tegen hen zeggen als ze hem vroegen waar die nagel was gebleven?

‘Kijk,’ kon hij uitbrengen, terwijl hij trillend naar de nagel wees. Zijn vrouw boog voorover.

‘Een nagel,’ zei ze.

‘Ja,’ zei hij.

‘En wat dan nog?’ Ze bekeek de nagel van dichtbij. ‘Hij is wel vies.’

‘Het is niet de mijne.’

‘Gooi hem weg, bah zeg. We eten ook van die tafel.’

‘Het is de nagel van Saddam Hoessein,’ fluisterde Zidaan. Alles wat die zin in Zidaans lichaam aanraakte toen hij zich een weg naar buiten perste, verwondde hij: zijn hoofd als ideeën, zijn longen als adem en zijn mond als woorden, en Zidaan zakte weer neer onder de tafel. Zijn vrouw begon nu ook te trillen. Moeizaam greep ze de deurpost en kon nog net haar bed bereiken. Ze probeerden allebei te bevatten dat álles nu hier bij hen in huis op tafel lag, de straten, de heme-len en muren, de angst en as.

Later, toen de buren de deur forceerden omdat de baby niet ophield met huilen, begreep niemand wat er was gebeurd, en niemand kon het navertellen.

MISSCHIEN

Marcel ontmoette Tess toen hij negentien was, zij was zeven-tien. Nadat Tess Marcels moeder, Irma, voor het eerst had ontmoet, zei ze: 'Ik vind je moeder niet bepaald een open boek.' Bij de tweede ontmoeting zei Tess: 'Ik vind je moeder geen warme persoonlijkheid,' en een jaar later zei ze: 'Weet je, die moeder van jou... het is geen aardig mens, hoor.' Irma zei niets over Tess, maar ze herkende zichzelf in haar.

In zijn kindertijd had Marcel niet door dat hij altijd op zijn hoede was voor zijn moeder. Eigenlijk was hij bang voor haar, zonder dat hij dat doorhad. Hij dacht dat hij gewoon naar haar luisterde, zoals het hoorde. Toen hij Tess voor de eerste keer zag, werd hij niet verliefd op haar, maar was hij vooral onder de indruk van iets in haar wat hij herkende, maar waar hij niet precies de vinger op kon leggen. Tess en Irma herkenden hun eigen innerlijk in elkaar, en daarom haatten ze elkaar. Hun oorlogsgebied was Marcel. De stille woede van Irma en de kletsende woede van Tess sijpelden in Marcels geest, en hij stond verlamd in het midden. Marcel begon zijn moeder steeds minder te zien. Niet omdat hij dat niet wilde of omdat dat niet mocht van Tess, maar diep vanbinnen voelde het alsof hij met zijn moeder was als hij bij Tess was.

Marcel was een aantrekkelijke jongen. Zijn uiterlijk mas-

keerde de angst die zijn moeder in hem had geplant. Overal kreeg hij knuffels en altijd werd hij omringd door de mooiste en zachtste meisjes, die van hem hielden, tot Tess haar web om hem heen spon. Binnen twee jaar was Marcel net zo geworden als zijn vader. Hij had niet door dat die al lang geen persoon meer was, maar slechts zijn angst voor Irma. Nee, hij zei juist met een beetje trots dat hij zijn vader beter begon te begrijpen. Toen hij eraan begon te wennen dat hij niemand was geworden, besepte hij dat niet. Hij dacht dat hij begon te wennen aan zijn leven met Tess.

Toen Tess besloot om te gaan samenwonen met Marcel, ging ze eerst in haar eentje het appartement bekijken en daarna samen met hem en toen het huurcontract moest worden getekend, ging Marcel met zijn vader in de auto de verf halen die zij had uitgekozen. Zijn vader reed, terwijl hij dacht aan zijn zoon naast hem en onvermijdelijk ook aan zijn eigen leven. Opeens ontsnapte het woord: ‘Misschien...’ aan zijn lippen. Hij wilde zeggen: ‘Hé jongen, misschien is het geen goed idee om nu al te gaan samenwonen. Misschien moet je gewoon eerst even op jezelf wonen. Misschien moet je reizen, iets van de wereld zien. Misschien moet je eens een andere studie proberen of een andere stad ontdekken.’ Zijn vader wilde dat alles zeggen, maar zei alleen: ‘Misschien...’ En dat ene woord bleef hangen in Marcells hoofd.

Misschien ben ik er nog niet helemaal klaar voor, dacht Marcel, terwijl hij de verf de trappen naar het appartement op de derde verdieping op sjouwde. Misschien moet ik eerst alleen op reis gaan. Misschien ben ik niet gelukkig met haar. Misschien past zij beter bij iemand anders en ik ook.

's Avonds in bed, toen Tess het licht uitdeed terwijl hij nog aan het lezen was, zoals altijd, en zij al snel in slaap viel, piekerde hij in het donker. En toen, in een opwelling, deed hij het licht weer aan en voor het eerst verlichtte het niet alleen de slaapkamer, maar de hele wereld. De muren leken ramen geworden en hij zag plots hoe wijds de wereld eigenlijk was, en hoe klein de zijne.

Hij was net vijftientig toen het woord 'misschien' hem redde.

ARABISCHE THRILLER

Die avond wist Nahi Jaffar precies wanneer ze zouden komen om hem te vermoorden, zoals altijd. Hij wist ook wie de moord zou plegen, op welk tijdstip en welke kleren hij zou dragen. Het enige wat hij niet wist was welke crimineel ze deze keer uit de gevangenis zouden laten ontsnappen, zodat ze die van de moord konden beschuldigen. Nahi had zijn vrouw en drie kinderen die dag naar zijn familie gestuurd. Dat ook zijn hond het met de dood zou moeten bekopen, omdat het hem dit keer niet was gelukt voor zijn leven te betalen, vond hij onnodig, dus die had hij aan een vriend meegegeven. Alarm slaan was niet meer nodig, want het script lag al klaar en Nahi wist precies wat hem te wachten stond.

Nahi zat achter de deur en dacht aan zijn broer Rami.

‘Die gierige stommeling!’ siste hij. Deze keer had Nahi geen cashgeld gehad om zijn leven te kunnen kopen, daarom had hij het hoofd van de geheime dienst zijn auto willen aanbieden, maar Rami had hem ervan overtuigd dat het beter was de auto te verkopen omdat de helft van de waarde van de auto al voldoende was. Hij zei dat hij de auto voor hem zou verkopen, en was zo lang op zoek naar de hoogste bieder dat het hoofd van de geheime dienst boos werd, en de rechercheur beval om hem te doden. De twee agenten had-

den hem die dag meegedeeld dat ze vanavond langs zouden komen.

Stom, dacht Nahi. Ik had niet naar Rami moeten luisteren en gewoon de auto moeten weggeven... Nu was het te laat. Zijn broer was naarstig op zoek naar het hoofd van de geheime dienst, met het geld, maar hij kon hem niet bereiken.

Om tien over twaalf stak de rechercheur de sleutel in het slot en kwam binnen, gevolgd door de assistent en twee agenten. Tussen hen in liep Abd, geboeid in kettingen.

‘Dit is onze laatste ontmoeting,’ zei de rechercheur. Hij klopte Nahi op zijn schouders. ‘Onze laatste ontmoeting. Elke keer wist je je net op tijd vrij te kopen, maar nu niet. Waarom toch niet? In plaats van lekker in bed liggen, moet ik je nu hier afmaken. Sufkop!’

De rechercheur gaf zijn assistent de opdracht boven te kijken. ‘Morgenochtend om acht uur zal op het nieuws worden bekendgemaakt dat je bent vermoord, en dat de dader Abd zich hier heeft opgehangen.’

‘Ik zweer op de grote God dat ik niet ontsnapt ben uit de gevangenis!’ zei Abd, en hij sproeide speeksel rond in de kamer terwijl hij sprak. ‘Kijk, ik ben geboeid en sta tussen twee agenten. Ik zweer dat ik hem niet heb gedood.’ Hij wees met twee handen naar Nahi Jaffar.

‘Hou je kop, klootzak,’ zei de rechercheur.

De rechercheur ging naar boven om te kijken wat de assistent aan het doen was en of die niet iets waardevols had gevonden en het onder zijn kleren wilde verbergen. Abd keek Nahi smekend aan en kwam, zonder dat de agenten het merkten, steeds een stapje dichterbij. Toen hij dicht genoeg

genaderd was, fluisterde hij: 'Ze zeggen dat ik je moordenaar ben, maar dat is echt niet waar. Ik zweer het. Die daarboven, de God die alles ziet en hoort, en alles weet, weet ook dat ik je niet heb gedood. Ik zat in de gevangenis voor diefstal, ik ben geen moordenaar.'

'Ik geloof je,' zei Nahi.

'Kun je dan getuige zijn, alsjeblieft?'

'Ik ben er nu getuige van dat je me niet gedood hebt, maar als ik straks een lijk ben, is het wat lastig om te getuigen. En helaas getuigt het lijk niet van wat het weet, maar van wat anderen erover weten.'

'Ze hebben een pluk haar afgeknipt en lieten mij een mes vasthouden,' zei Abd.

'Dus ze zullen mij doden met een mes.'

'Ze gaven me een touw en lieten me een strop maken,' zei Abd trillend.

Toen de rechercheur en zijn assistent weer naar beneden kwamen, ging zijn telefoon. De rechercheur nam op.

'Ja. Ja, meneer.' Daarna liep hij naar Nahi. 'Verdomde geluksvogel. Het is weer niet je laatste keer.'

Nahi haalde diep adem en viel opgelucht neer in een stoel.

'Mag ik dan gaan, meneer?' vroeg Abd.

'Waarom?'

'Onderweg hiernaartoe hoorde ik op de radio dat ik was ontsnapt.'

'Stommeling. Straks klinkt op de radio dat je weer bent opgepakt.'

De rechercheur liep naar buiten.

'Koop jezelf de volgende keer iets eerder vrij, ja?' riep hij

nog. Nahi hoorde Abd, die met rinkelende kettingen tussen de twee agenten werd meegevoerd, nog schreeuwen: ‘Het lijkt ontsnapt aan de dood, maar de moordenaar mag niet eens ontsnappen uit de gevangenis?’

DE MIGRANT

Er wordt beweerd – mogelijk kunnen we dat na grondiger onderzoek naar zijn leven in dat verre verleden nog eens bewijzen – dat Karel als kind niet van zijn vader hield, en dat hij toen hij ouder werd, ook niet meer van zijn vier broers en twee zussen hield. Toen hij nog iets ouder werd, had hij een hekel aan zijn hele familie. Uiteindelijk hield hij niet meer van de Amsterdamse wijk waar hij woonde en daarna niet meer van Amsterdam zelf. Rond zijn dertigste, voor hij een hekel aan zichzelf begon te krijgen, vertrok hij. Hij wilde ver weg van zijn familie zijn, en ver weg van Amsterdam.

Omdat Nederland klein was en alles, ook in die tijd, relatief snel te bereizen was en Karel daardoor binnen Nederland nooit genoeg afstand kon nemen van Amsterdam en zijn familie, besloot hij naar het buitenland te vertrekken. Hij reisde maanden over land, te voet, met postkoetsen, op paarden, maar aangekomen in Italië voelde hij dat de afstand nog niet groot genoeg was. Hij vertrok met een Engels schip naar Spanje, met een Spaans schip naar Portugal, en dankzij het Portugese schip bereikte hij eindelijk een eilandje. De Portugezen stuurden Karel als eerste aan wal. Hij roeide naar het strand en verdween in het woud. Toen hij niet terugkeerde, dachten ze op het schip dat voor de kust voor anker lag dat een dier hem had verslonden, en ze zeilden verder.

Karel liep die eerste dag op het eiland rond en beseftte dat hij op de mooiste plek waar hij ooit was geweest was aangekomen. De schaars geklede bewoners van het eiland kwamen om hem heen staan, keken even naar hem en gingen vervolgens weer hun eigen weg. Karel voelde zich, voor het eerst in zijn leven, ergens thuis – daar, op dat eiland, tussen die mensen. Hij sloep in de schaduw van een enorme boom en toen de schemering intrad, hoorde hij een vogel. Het geluid klonk als een huilende baby, wat hem deed denken aan de jongste zoon van zijn broer Hendrik, dus noemde hij de vogel Hendrik. Hij sloot zijn ogen en viel in slaap, tot hij druppeltjes voelde.

Toen hij opkeek, zag hij een onbekend dier op een tak boven hem dat ongegeneerd zat te wateren. Zijn gedachten drevan naar zijn baas Nelis bij het dakdekkersbedrijf waarvoor hij ooit werkte, die van de daken plaste tijdens het werk. Karel doopte het beest in de boom Nelis. De volgende ochtend hoorde hij tussen de bomen water kabbelan. Hij ging op onderzoek uit en vond een watervalletje, dat hem deed denken aan de tuin van Frederik, een goede vriend van zijn vader, waar hij ooit een hek had gebouwd. Hij noemde de waterval de Frederikwaterval. Karel nam een duik in het poeltje voor de Frederikwaterval, waste zijn kleren en hing ze aan de takken van een boom te drogen. Hij herinnerde zich dat zijn zus Anna degene was die vroeger zijn kleren waste, en noemde de boom daarom Anna.

Tijdens de wandeling die volgde, rook hij fruit. Hij volgde zijn neus en vond een vruchtenboom, waarvan de vruchten heerlijk smaakten, en ze deden hem denken aan zijn tan-

te Zwaantje die vroeger altijd lekkers voor hem meenam, dus dat werd het Zwaantjesfruit. Bij de boom met vruchten die leken op het hoofd van zijn broer Jan nadat zijn zus Sientje hem had kaalgeschoren tegen de luizen, twijfelde hij. Zou hij de vruchten Jan of Sientje noemen? De boom werd uiteindelijk de Janboom en de naam Sientje gaf hij aan een klimplant ernaast, met azuurblauwe bloemetjes. Even verderop werd een boom met zuur fruit de Saartje, naar het Mokumse meisje op wie Karel verliefd was, maar zij was niet op hem geweest.

Karel proefde alle vruchten van het eiland en gaf ze de namen van zijn familieleden en Amsterdammers die hij kende, afhankelijk van hun smaak, geur of vorm vernoemde hij ze naar gemene kennissen, lieve zussen of vreemde burenen. De namen van de giftige planten correspondeerden meestal met namen van zijn familieleden. De vogels kregen namen van vroegere klasgenoten en de hagedissen van zijn neven en nichten. Ook de kleine zoogdiersoorten kregen allemaal een Amsterdamse naam. De weg naar de Frederikwaterval noemde hij de Koningsgracht, en de boom waaronder hij sliep de Dam.

Eigenlijk wisten we lange tijd niet wat de bewoners van het eiland over Karel dachten, maar de brieven die we terugvonden, die hij op het eiland schreef en niet kon versturen, gaven ons een duidelijker beeld.

In het begin waren de eilandbewoners voorzichtig, maar ze werden nieuwsgierig naar Karel. Toen ze hem kaas zagen maken, vis drogen en paraplu's en parasollen tegen de zon

en regen maken, deden ze hem na. Toen hij een moestuin aanlegde, deden zij hetzelfde en uiteindelijk bestond ook hun leven minder uit werk en meer uit geklets en onderling handeldrijven. Ze besloten Karel hun taal aan te leren. De eilandbewoners waren blij dat ze iets voor hem konden terugdoen, maar na een paar maanden spraken zij Nederlands met een Amsterdams accent. Ze leerden de namen van de bomen, de vruchten, de vogels en de dieren zoals Karel die had genoemd.

In het begin bleken ze Karel als een god te beschouwen, die uit de hemel naar hun eiland was afgedaald om hun leven makkelijker te maken. Karel maakte hun duidelijk dat hij geen god was en liet een kerk bouwen, die hij de naam van zijn tweelingzus gaf die was verdronken toen ze zes was: de Mariekenkerk. De eilandbewoners noemden het de kerk van de Heilige Marieken en veranderden de naam van de boom waaronder Karel sliep in de Heilige Dam.

Karel schreef op papier dat hij maakte van de vezels van de Vondelplant en hij gebruikte een veer van de Wilhelminavogel als pen. Hij maakte zelfs kaarten van het eiland, waarop de onbewoonbare en rotsige kust aan de andere kant van het eiland door hem werd aangeduid als Amsterdam-Noord en dat ene moeilijk bereikbare strandje een stuk verderop werd Duivendrecht. De kaarten werden bewaard in de kelder van de kerk van de Heilige Marieken, waar ze door het koele klimaat ondanks het verstrijken van de tijd goed leesbaar bleven. Van die kaarten leerden we ook dat Karel de meisjesnaam van zijn moeder gaf aan de hoge berg op het eiland, en de naam die ze sinds haar huwelijk droeg aan het diepe ra-

vijn ernaast. Een heuvel waarop wolven naar de maan jankten noemde hij naar zijn vader, en de namen van zijn twee ruziezoekende broers Harm en Daan waren voor twee bergen die ver van elkaar lagen, beide actieve vulkanen.

Waar we nooit achter zijn gekomen en wat mogelijk altijd een mysterie zal blijven, is waarom Karel het eiland Nieuw Amsterdam noemde, en niet Valencia of Sevilla, naar de twee steden waarvan hij de namen op zijn armen had getoetoeërd. Een jeugdvriend van Karel had laten optekenen dat Karel hem ooit had verteld dat hij in een van die steden geboren had willen worden, en dat hij, als hij het had gekund, Amsterdam in een rokende hoop as had veranderd, zoals Nero met Rome deed.

Een nieuw onderzoek van dr. Ines van der Laan, van het departement geschiedenis aan de Universiteit Leiden, en professor Seger de Vries, van de Universiteit Utrecht, in samenwerking met hoogleraar Gijsbert Van Aken, van de Universiteit Gent, wees uit dat de Amsterdamse namen Karel hielpen zich meer thuis te voelen op het eiland. Ze kwamen tot de conclusie dat de mens de plek waar hij naartoe vlucht, ook toen al, altijd wil veranderen in de plek die hij is ontvlucht.

SIETSKE EN DE ZEVEN MOHAMMEDS

Sietske was nu twee jaar met pensioen, maar ze had nog te veel energie om niets te doen. Daarom besloot ze vrijwilligerswerk te gaan doen en nieuw aangekomen asielzoekers te helpen. Ze meldde zich aan bij VluchtelingenWerk, en zo kreeg ze op een dag de taak om zeven nieuwe asielzoekers kennis te laten maken met Nederland. Het ging om twee mannen uit Irak, die Mohammed en Mohammed heetten, drie uit Syrië, Mohammed, Mohammed en Mohammed, en een Soedanees en een Somaliër, die beiden ook Mohammed heetten.

Sietske stond voor het station te wachten op de zeven Mohammeds. Zoals afgesproken hield ze een oranje vlaggetje vast, van het soort dat je vaak achter op kinderfietsen ziet. Ze stond naast haar zwarte damesfiets. Dat had Jannie, de medewerkster van VluchtelingenWerk, de zeven Mohammeds verteld: dat Sietske voor het station zou staan wachten bij de taxi's met in haar hand een oranje vlaggetje, en dat ze een zwarte damesfiets had. Jannie had de zeven Mohammeds een voor een gevraagd of de boodschap duidelijk was, en een voor een zeiden ze dat het 'heel erg duidelijk' was. Een van de Mohammeds zei zelfs: 'Heel heel heel erg duidelijk, mevrouw Jannie.'

En dus stonden alle zeven Mohammeds precies op tijd

áchter het station te wachten bij de fietsenstalling, elk van hen met een oranje vlaggetje in de hand.

Sietske wachtte inmiddels al een tijdje tevergeefs, en besloot Jannie te bellen. Daarop belde die de zeven Mohammeds en ze vroeg hun waar ze waren. Ze zeiden dat ze al bij de fietsen áchter het station stonden, maar dat er veel zwarte damesfietsen stonden, en ze wisten niet goed bij welke precies ze moesten wachten. Nu stonden ze elk bij een andere zwarte fiets met een vlaggetje in de hand. Jannie begreep ze niet precies en vroeg nog maar een keer of iedereen er was.

‘Ja, zeven. Zeven oranje vlaggetje,’ was het antwoord.

Jannie begreep dat ze alle zeven Sietske zagen, met haar zwarte fiets en oranje vlaggetje. Ze belde Sietske en gaf haar het telefoonnummer van een van de Mohammeds, degene die het beste Nederlands kon, in de hoop dat ze er zo wel zouden uitkomen. Sietske belde Mohammed en zei dat ze vóór het station stond te wachten met haar zwarte damesfiets en het oranje vlaggetje, bij de taxi’s. Ze vroeg of ze door de tunnel onder het station door konden lopen. ‘Kom naar mij toe!’ voegde ze eraan toe. Zij zeiden dat ze eraan kwamen.

Na het telefoontje keken de Mohammeds elkaar verbaasd aan. Eerst had Jannie hun gevraagd naar het station te komen met een oranje vlaggetje, en nu belde ze op en vroeg ze hun om naar haar toe te komen. Maar wat was het nut? Dat begrepen ze niet. Ze namen de trein naar het kantoor van VluchtelingenWerk.

Sietske werd nu wel erg ongeduldig en ze vond het raar dat ze over de tunnel onder het station, die hooguit hon-

derdertwintig meter lang was, meer dan eenentwintig minuten deden. Ze belde ze terug en zei dat ze moesten blijven waar ze waren en dat zij naar hen toe kwam. Mohammed zei dat dat goed was, en het zevental stapte bij het eerstvolgende station uit de trein. Daar wachtten ze, in plaats van verder te reizen naar het kantoor van VluchtelingenWerk. Ongerust over de situatie belde Jannie de zeven Mohammeds en vroeg hun waar ze waren.

‘Onderweg naar jou,’ zei Mohammed, ‘op de station.’

‘Blijf daar,’ zei Jannie, ‘want Sietske komt naar jullie toe.’

Sietske had inmiddels de tunnel volledig afgelopen, maar had nergens zeven mannen gezien die misschien Mohammed heetten. Ten einde raad belde ze hen opnieuw op, en de zeven Mohammeds zeiden dat ze bij de taxi’s stonden.

‘Aha, dan ga ik terug naar de taxi’s. Ik heb een zwarte damesfiets en een oranje vlaggetje in mijn hand. Blijf daar, bij de taxi’s.’

‘Precies. Bij blauwe taxi. En ook bij twee zwarte en witte.’

‘Oké, ga dan naast die blauwe taxi staan. En ga nergens anders heen.’

‘Maar als blauwe taxi weggaat?’

‘Blijf daar! Wacht dan bij de andere taxi’s, maar ga nergens anders heen!’

De zeven Mohammeds waren verbaasd. Nu weer de damesfiets en het vlaggetje... Sietske was ook verbaasd, want ze stond bij de taxi’s, maar zag hen nergens. Ze belde. De Mohammeds zeiden dat ze stonden te zwaaien met de oranje vlaggetjes. Mohammed gaf zijn telefoon aan de taxichauffeur.

‘Ja, ze staan bij de taxi’s op het station,’ zei die verbaasd.

Mohammed nam de telefoon terug. ‘Kijk, wij zijn bij taxi’s. Bij blauwe.’

Sietske stond nu al meer dan een uur te wachten en was het zat. Voor de laatste keer toetste ze Jannies nummer in. ‘Ik kan ze echt niet vinden, hoor. Ik ga naar huis, want de hond moet uitgelaten, en ik voel me niet zo lekker en ben moe.’

Gedesillusionneerd ging Sietske naar huis, dus Jannie belde Mohammed en vertelde dat Sietske de hond uit moest laten en naar huis ging.

De zeven Mohammeds zagen meteen de enige twee vrouwen op het station die er met een hond liepen. Mohammed belde Jannie terug, en vroeg welke kleur de hond had, want ze zagen nu twee honden, een zwart-witte en een niet zwart-witte.

Mohammed lachte hard en riep: ‘Heel heel heel goede grap!’

Hij richtte zich tot de andere Mohammeds. ‘Hond komt uit blauwe taxi en heet Sietske!’

Ook de andere Mohammeds begonnen hard te lachen. Hoofdschuddend gingen ze samen naar een shoarmatent, en ze bleven het vreemd vinden dat Jannie van VluchtelingenWerk hen om twee uur ’s middags met een oranje vlaggetje in de hand naast een zwarte damesfiets bij het station had laten wachten op een hond.

DE GRUWELIJKE DOOD VAN EEN OUDE, ONSCHULDIGE, EENZAME NEDERLANDSE VROUW

Magda Huisjes was een streng christelijke vrouw. Ze had haar hele leven in hetzelfde huis gewoond, waar ze ook geboren was. Toen haar moeder op eenennegentigjarige leeftijd overleed, erfde ze het huis. Ze was toen zeventig. Er was boven geen douche, alleen een wastobbe. Dat illustreerde hoe oud het sombere huis was, en het leven dat zich daar afspeelde. Een week na de begrafenis kocht Magda Huisjes een televisie. Toen haar moeder nog leefde was dat onmogelijk geweest. Nooit ging Magda op vakantie, niemand kon zelfs bevestigen dat ze ooit buiten het dorp was geweest. Ze leek ook erg op haar moeder, ze was net zo stabiel en had financieel alles goed op orde. Het was een sober bestaan, maar ze had precies genoeg geld, niets meer en niets minder dan nodig. Woorden als *vakantie*, *museum*, *restaurantje*, *theater*, *weekendje weg* kwamen in haar leven niet voor.

Op een dag gebeurde er iets in het leven van Magda Huisjes: in het huis tegenover het hare kwam een zwarte man wonen. Magda had veel zwarte mensen gezien in de christelijke tijdschriften die ze al vijftig jaar lang las en toch schrok ze, want in het echt had ze nog nooit iemand met een donkere huidskleur gezien. Magda wist verder niets over de man,

behalve dat hij zwart was. Soms keek ze nieuwsgierig door haar gordijnen naar hem. Eén keertje keek hij ook naar haar en glimlachte en zwaaide, maar Magda schrok, en daarna zwaaide hij niet meer.

's Avond keek ze naar *Opsporing verzocht*. Weer schrok ze, want de man die door de politie gezocht werd was zwart. Meteen belde ze het nummer dat op het scherm verscheen.

'Ja, hallo, met Magda Huisjes. Ik zag net dat jullie een zwarte man zoeken. Nou, ik weet waar hij woont, ja. Boslaan 21. Ja, hij is nu thuis. Ik zie hem door het raam. Hij staat in de keuken, naast... Ja... Hij vult een wit kopje met zwarte koffie, ik zie dat hij er twee klontjes suiker in doet, en eh... Nee... Geen melk... Het adres? De zwarte man bedoelt u? Boslaan. Nummer 21. 21.'

'Is zijn naam Clement Ofodile?'

'Geen idee, maar ik heb hem herkend van de tv. Hij is de man die jullie zoeken.'

'Dank u, mevrouw Huisjes. Wees voorzichtig. We zoeken deze man al maanden, verzeker u ervan dat uw deuren goed op slot zijn. Deze man is een gevaarlijke crimineel. De agenten zijn al onderweg.'

Magda Huisjes rende naar de voordeur, draaide die meteen op slot en vergrendelde ook de achterdeur en de ramen. Ze trok alle gordijnen dicht en hield vanachter het gordijn haar buurman angstvallig in de gaten. Ze zag dat hij aan de telefoon was, en meteen belde ze weer het nummer van de politie.

'Die zwarte man staat te bellen. Misschien weet hij dat ik jullie heb gewaarschuwd.'

‘Maak u geen zorgen, mevrouw Huisjes, hij kan er niet achter komen dat u heeft gebeld. U heeft uw deuren op slot? Goed. Bovendien zijn de agenten onderweg.’

Het klopte, want nog geen vijftien minuten later had de politie het huis van de zwarte man omsingeld. Ze klopten aan en Magda zag dat haar buurman opendeed en de agenten binnenliet. Slechts een paar minuten later vertrokken de agenten weer. Zonder de zwarte buurman. Magda zag dat haar buurman meer koffie inschonk en weer iemand belde. Ze belde de politie om te horen waarom ze hem niet hadden meegenomen. Er werd haar verteld dat ze een andere man zochten. Magda probeerde de agent aan de lijn duidelijk te maken dat haar zwarte buurman dezelfde man was als die in het televisieprogramma, en de agent probeerde haar uit te leggen dat de man in hun programma iemand anders was. Ze konden elkaar niet overtuigen.

Magda Huisjes bleef bang voor haar buurman. Een week later keek ze weer naar *Opsporing verzocht*. Er werd opnieuw een zwarte man gezocht. Meteen belde ze het nummer op het scherm en zei dat de man die ze zochten tegenover haar woonde. Ze gaf het adres door, maar de agent aan de andere kant van de lijn zei onmiddellijk dat dat niet degene was die ze zochten. De week daarop toen ze in *Opsporing verzocht* geen zwarte man zag, fluisterde ze tegen zichzelf: ‘Nu weet ik waarom hij de hele week thuis was.’

Magda werd steeds banger en wachtte tot de politie haar overbuurman zou oppakken, want stel dat hij wist dat zij wist dat hij een gevaarlijke crimineel was... Maar haar buurman werd niet opgepakt. Vanachter de gordijnen hield ze

hem in de gaten en ze wachtte telkens vol spanning op de volgende aflevering van *Opsporing verzocht* om te weten wat haar buurman die week had gedaan.

Op een avond zag ze hem door een kier van het gordijn van het slaapkamerraam een witte vrouw zoenen, en de schrik sloeg haar om het hart. De telefoon viel uit haar trillende handen. Ze belde 112.

‘Ja, Magda Huisjes weer. Mijn zwarte buurman bijt een vrouw in haar gezicht. Hij is een kannibaal. En die vrouw is weerloos, ze is verstijfd van angst.’ De politie zei dat haar buurman een gewone burger was, zoals iedereen, en geen gevaarlijke misdadiger. ‘Maar ik zie hem elke week op televisie als jullie hem zoeken!’

Een paar dagen later belde Magda Huisjes de ambulance. Nadat ze zich had gewassen in de tobbe, had ze opeens meerdere zwarte mannen in de woonkamer van haar buurman gezien.

‘Hallo, u spreekt met Magda Huisjes. Jullie moeten meteen komen naar Boslaan 18. Mijn zwarte buurman is niet alleen een zware crimineel. Hij heeft ontdekt hoe hij zichzelf op kan splitsen in vijven. En hij is de zesde. En ik woon hier alleen. En ik ga flauwvallen. Mijn hart. Alsjeblieft, kom snel...’

DE ZOMERDAG VAN JELLE

Om kwart over zeven werd Jelle wakker uit een nachtmerrie. Hij was nog moe, maar kon de slaap niet meer vatten. Zonder succes probeerde hij zich op een idee te concentreren. Zijn hoofd zat vol. Hij deed zijn best zijn hoofd leeg te maken, maar elke keer als hij een idee vasthad, schreeuwden de andere ideeën en beten en krabden hem. Tegen negen uur waren zijn handen verwond. Hij was van plan de ideeën met een mes te lijf te gaan, maar toen ze het in zijn hand zagen, werden ze nog bozer, woelden door zijn hoofd en schreeuwden als gekken. Opgeschrikt door het lawaai belde de buurvrouw aan.

‘Alles goed?’ vroeg ze angstig, toen Jelle de deur opende met het mes in zijn hand en ze de wonden op zijn voorhoofd en bebloede handen zag.

‘Ja, ik was aan het opruimen,’ antwoordde hij aarzelend. Met wijd open ogen draaide de vrouw zich om en ging.

‘Volgens mij is Jelle overspannen,’ zei ze tegen haar man, toen die met de hond terugkwam van het park.

Jelle zette al zijn apparaten aan, de stofzuiger, de wasmachine, de stereo-installatie, de ventilatoren, om de burenen te laten denken dat hij echt aan het opruimen was, maar toen ze voorzichtig over de schutting keken, zagen ze Jelle achter in zijn tuin zitten. Bloed druppelde van zijn voorhoofd en

handen. De stofzuiger stond naast hem te loeien alsof hij de lucht schoonmaakte. Jelle huilde. Het was duidelijk dat hij niet meer kon.

‘Klootzakken,’ fluisterde hij. Het was gericht aan iedereen die hij kende, familie, vrienden, collega’s, klanten, burenen, kennissen. Onrustig stond hij op, opende het kooitje dat naast hem stond, pakte met zijn bloederige hand de kanarie vast en gooide hem in de lucht. De kanarie viel echter op de grond en de kat van de burenen, die ook over de schutting had staan kijken, greep het gele vogeltje onmiddellijk.

‘Dat is beter dan de kooi,’ zei Jelle. Na een paar minuutjes werd er aangebeld.

‘Is dit jouw kanarie?’ vroeg de buurvrouw droevig met het vogeltje in haar hand.

‘Dat was de mijne,’ zei Jelle, en hij nam de kanarie bij zijn pootje over van de trillende vrouw en begroef hem in de tuin.

Om tien over elf nam Jelle een krant en een kratje bier, en ging naar zee. Hij spreidde zijn handdoek op het zand, opende een biertje en begon de krant te lezen. Hij lag op zijn rug en hield de krant boven zijn hoofd, tot hij zich opeens bedacht dat hij daar was om naar de hemel en het water te kijken, en niet naar de krant. Hij smeed die weg en keek naar het eindeloze blauw van de hemel dat overliep in het eindeloze blauw van de zee. Zijn spieren begonnen langzaam op te zwellen en te verharderen, als waren ze van ijzer, tot ze hem lieten opstaan, en niet op zijn twee benen, maar op handen en voeten. Woedend keek hij om zich heen en snoof. Hij stampde met zijn voet op de grond en begon als een razen-

de over het strand te rennen. Iedereen vluchtte voor hem weg. Een leeg strand bedekt met handdoekjes bleef achter. Hij bleef rennen terwijl de mensen schreeuwden: 'De stier! De stier!'

Toen Jelle was uitgeraasd en de wereld voldoende had geraamd, voelde hij een rust als nooit tevoren. Vooral toen de zon onderging en hij opnieuw een mens werd.

Het was Jelles mooiste zomerdag, die dag waarop hij in een stier veranderde. Eindelijk was hij vrij en durfde hij zijn wereld af te breken en een nieuwe wereld op de ruïnes te bouwen. Zijn wereld.

TWEE REIZIGERS IN DE TWEEDE KLAS

Aan het begin van de reis zat de coupé propvol, maar de laatste paar honderd kilometer waren er niet veel mensen meer over. Er waren geen dorpen of steden meer waar de trein tussendoor kon stoppen om nieuwe passagiers mee te nemen. Er waren zelfs geen huizen te zien door de ramen, of dieren langs het spoor. Van het spoor tot de horizon leek de aarde uitsluitend uit zwart brokkelig vulkanisch gesteente te bestaan.

Leander zag nu dat er een oudere man met een sik tegenover hem zat. Hij rookte pijp en er lag een wandelstok naast hem, waardoor hij zo uit de negentiende eeuw leek te zijn gestapt. Leander glimlachte, de man glimlachte terug.

‘We zitten al vanaf het begin van de reis tegenover elkaar,’ zei de man, om een praatje aan te knopen.

‘Er waren veel passagiers die in- en uitstapten,’ zei Leander. ‘Het leek wel een markt met al die drukte. Nu niet meer. Ik hou van dit gedeelte van de reis. Zo lekker rustig.’

‘Trein, markt,’ zei de man met een zucht. ‘Soms lijkt de trein op een markt, dat klopt. En soms lijkt de markt op een trein. Ja, dat kun je zeker zeggen. Waren we twee ruimtewezens die net uit de ruimte hier waren geland en in deze trein waren terechtgekomen, dat zouden we er verbaasd naar kijken.’ Hij grinnikte. ‘Als de trein rijdt, denken ruimtewezens

misschien dat het station zich van de trein verwijdt, en niet andersom. Ruimtewezens denken anders. Breder. Dieper. Ze kunnen een situatie dan ook van duizenden kilometers hoogte bekijken. Ze denken wellicht dat ook het station op een spoor naar een andere stad kan rijden, en niet altijd op dezelfde plek blijft liggen. Een station is ook een markt. En ja, vaak lijkt de trein op een markt, en een markt op een station...'

Leander keek bedachtzaam naar de man die voor hem zat. Tjonge, wat kan die man lang praten over niets, dacht hij ondertussen. Mijn God, wat een woordenstroom. En wat een onzin kraamt hij uit. Die man is gek. En dat baardje... Hij lijkt wel een Griekse berggeit. Ja, hij lijkt op een geit met een broek aan. Eentje die maar blijft mekkeren. Ik zeg wat en hij maakt er een heel verhaal van. Volgens mij kan ik maar beter zwijgen, anders zit ik de komende twee uur naar al die nonsens te luisteren. Opstaan en ergens anders gaan zitten kan niet, want dat valt te veel op. De coupé is verder leeg, verdomme.

Leander zag dat de man hem aankeek, hij leek te wachten tot Leander iets zou zeggen en hij erop kon reageren.

'Er is buiten niets, op wat stof en stenen na.'

'Klopt,' zei de man. 'Alsof we niet in een trein zitten, maar op Mars zijn. Alleen maar vulkanisch gesteente. Stel je voor dat deze trein nu op Mars rijdt en niet slechts twee uur lang, maar honderden en honderden uren, zonder een station om aan te komen. Op Mars zou deze reis miljoenen keren saaier zijn. Daar is geen leven. Niet in de stad waar de trein vertrok, niet op de plek waar de trein naartoe gaat, niet onderweg en

niet in de trein zelf. Er is niets, behalve stilte en leegte,' zei de man en hij praatte door over Mars, over de afstand tot de aarde en de hoeveelste planeet vanaf de zon het was.

Pfff, nu heeft hij het alweer over de ruimte, dacht Leander. Hij keek door het raam en besloot om de rest van de reis niets meer te zeggen. Na een tijdje zweeg ook de man tegenover hem, alsof hij niet uit zichzelf kon beginnen te praten, maar een aansporing nodig had. Nadat het Leander was gelukt om twintig minuten zwijgend uit het raam te kijken, vroeg de man hem plotseling iets.

'Heb je de zee gezien?'

'Ja,' zei Leander.

'Ach, de zee des levens,' zuchtte de man.

'Ik hou van de zee,' zei Leander plots. 'Eens liep ik over het strand, op zoek naar steentjes om een ketting voor Lora te maken.'

'Ach, de zee des levens,' herhaalde de man.

Zonder dat hij het doorhad, nam Leander het nu over. 'Ineens kwam er een hoge golf. Ik werd op een rots gesmeten en toen werd ik uit het woelige water gered door een man.'

'Ach, de redder. De verheven geest, die het universum vult. Hij redde jou uit de zee van het leven,' zei de man en hij keek door het raam. Leander wist niet hoe hij moest uitleggen dat hij niet was gered door een of ander verheven wesen, maar gewoon door een man die op een terras bij het strand werkte. Niet iemand die van een verre planeet was afgedaald, speciaal om hem te redden.

Toen de conducteur de kaartjes kwam controleren, maakte Leander gebruik van de afleiding en deed zijn ogen dicht,

alsof hij wilde slapen. Hij hoorde dat de man naar een andere stoel liep, zodat hij zijn voeten op de stoel tegenover hem kon leggen. En dus legde Leander een krant op de plek waar die vreemde man had gezeten en legde ook zijn voeten op de stoel.

Een paar dagen later zat Leander voor de tv te zappen toen hij plots de man uit de trein op het scherm voorbij zag komen. Meteen ging Leander rechtop zitten en zette hij het geluid harder. De man werd voorgesteld als ‘de befaamde ruimtewetenschapper’.

‘Het is een grote eer de wereldberoemde professor Tarino hier te gast te hebben. In zijn overvolle agenda vond hij een kwartiertje om ons op zijn bijzondere wijze te vertellen over sterrenstelsels. Dadelijk zullen wij met hem door het universum vliegen, door de eindeloosheid en eeuwigheid.’ De camera bewoog langs de nieuwsgierige gezichten in de volle zaal.

‘Kijk, die man!’ zei Leander opgetogen tegen zijn vrouw.

‘Wat is daarmee?’

‘Die ken ik! Hij zat tegenover mij in de trein. Hij daar! Wat een prachtig figuur is hij toch! Zo wijs en diepzinnig. De trein was leeg en saai en in dat laatste stuk zie je buiten natuurlijk ook niets. Maar toen die man begon te praten, voelde het alsof ik onderweg was naar een andere planeet. Echt geweldig. Hij maakte die urenlange treinreis onvergetelijk. Wat een genie...’ Hij zette de televisie nog harder. Het interview van een kwartier vloog voorbij en het applaus uit de zaal was overweldigend.

‘Hij weet wel veel over planeten,’ zei zijn vrouw.

‘Je hebt nog niets gehoord,’ zei Leander. ‘Je hebt hem net een kwartiertje gezien. Ik zat uren met hem in de trein. En ik heb me geen seconde verveeld, ik hing aan zijn lippen, behalve toen de conducteur kwam, het was jammer dat het gesprek toen werd afgebroken.’

‘Zat je soms in de eerste klas?’

‘Nee, hij zat gewoon net als ik in de tweede klas. Je zou nooit denken dat hij zo beroemd en belangrijk is. Gewoon in de tweede klas. Maar als je met hem praat, denk je daar niet aan. Trein, eerste klas, tweede klas. Nee man... Daarboven! Hoog! Heel hoog! Op Mars!’

HET WONDER VAN AMSTERDAM

‘Luister goed, alsjeblieft,’ zei hij. ‘Ooit redde Mohannet mijn leven in de oorlog. En nu woont hij al een paar maanden in een dorp in Nederland. Alsjeblieft, ik smeed je op onze vriendschap: bel hem en vraag hem wat hij nodig heeft. Jij woont al jaren in Nederland en kunt iets voor hem betekenen. En vergeet niet te zeggen dat ik dat gevraagd heb. Dan weet hij dat ik nooit vergeten ben dat mijn hoofd nog op mijn nek staat dankzij hem.’

Dus belde ik Mohannet, zei ik wie ik was en waarom en door wie ik belde, en ik vroeg hem wat ik voor hem kon doen. Het klopte, hij wist niet veel over Nederland, want hij sprak nog geen Nederlands en ook geen Engels.

Mohannet had op zijn twaalfde de school verlaten en vanaf zijn achttiende als soldaat in het leger gezeten. Daarna had hij zich aangesloten bij verschillende milities en werkte hij als bewaker.

Toen dat soort werk in Irak nog gevaarlijker werd, stopte hij ermee. Omdat hij niets anders kon dan wapens dragen en ze gebruiken, ontvluchtte hij Irak en kwam in Nederland terecht. Op helikopters, straaljagers, vliegdekschepen en onderzeeërs na kende Mohannet het gehele wapenarsenaal. En als hij met een wapen nog geen ervaring had, kreeg hij het snel onder de knie.

Aan de telefoon vertelde hij me trots dat hij aan het geluid kon horen of de straaljager die overvloog een Russische, Amerikaanse of Franse was. Als antwoord op mijn vraag wat ik voor hem kon doen, vroeg hij of ik hem mee kon nemen naar een museum over wapens of een wapenbeurs.

‘Heb je niet wat geld nodig?’

‘Nee, geld zat. Maar ik mis het dragen van een wapen. En ik wil weten welke mogelijkheden er in Nederland zijn om wapens te dragen, een kleintje maar, een kalasjnikov of zo. Kun je me daaraan helpen?’

Zijn vraag beangstigde mij, en ik wist al dat ik op dat vlak niet veel voor hem kon betekenen, maar ik zei dat ik hem graag wilde ontmoeten en hem kon rondleiden in Amsterdam. En dan kon ik hem ook uitnodigen wat te gaan eten, als persoonlijke dank dat hij een goede vriend van mij had gered van de dood.

Hij nam de trein vanaf Hengelo en we ontmoetten elkaar op Amsterdam Centraal. Stevig en stabiel liep hij op me af en gaf me een zelfverzekerde, ijzersterke handdruk. Aan zijn ogen zag ik dat ze nooit angst of schoonheid hadden gekend. Ze waren gewend aan rook, brand, bloed, lijken en as.

Het was druk. Honderden reizigers liepen in alle richtingen. Ze droegen een tas of ze trokken een koffer voort, ze keken naar een telefoon of spraken erin. Ze zochten de weg op een kaart of stonden, wandelden, liepen, botsten tegen elkaar op of renden.

Mohannet keek om zich heen en bestudeerde het stationsgebouw. Ik dacht dat hij het mooi vond en wilde vertellen

dat het was gebouwd in een neogotische-renaissance mengstijl, maar Mohannet was me voor en vroeg hoeveel ingangen het station had.

‘Ik denk zes, drie aan de voorkant en drie achter.’

‘Aha... Dus als drie jihadisten zichzelf opblazen bij drie voordeuren en drie bij de achteringangen, op precies hetzelfde moment, dan stort dit station in op de treinen en de treinen op de metro’s. En de trams zullen door de stad rijden met vuur dat uit hun ramen slaat. Dan verandert dit station in een enorme barbecue.’

Ik schrok van zijn opmerking en kreeg het benauwd. Snel liep ik naar buiten en hij liep achter me aan. Tussen de trams door keek ik op die zomerdag naar de hemel en ik voelde opluchting, want de hemel was te ver weg voor jihadisten om die in te laten storten.

‘Welkom in Amsterdam,’ zei ik. ‘We kunnen naar het oude huis van Rembrandt gaan of naar het Van Gogh Museum.’

‘Zijn dat musea over wapens?’

‘Nee, Rembrandt en Van Gogh waren schilders. Ze maakten schilderijen, geen wapens.’

‘Aha. Ik had ook nog nooit gehoord van een raket die Rembrandt heette, of een granaat met de naam Van Gogh. Maar staan er wapens op hun schilderijen?’

‘Ik denk het wel. Op *De Nachtwacht* van Rembrandt staan een paar geweren.’

Op mijn telefoon zocht ik naar een afbeelding van *De Nachtwacht*. Hij keek er aandachtig naar.

‘Ach, ouwe troep. Kijk dat geweer. Daar kun je nog geen konijn mee doodschieten. Dit schilderij stelt niets voor,

maar als er een M224-mortier op had gestaan... Ja, dan was het een ander verhaal geweest.'

We liepen van het centraal station naar de Dam. Ik dacht dat die plek het beste was, want er waren veel duiven. Duiven die patat en McDonald's van toeristen stelen, zouden misschien ook de bewapende gedachten aan de kop van Mohannet weten te onttrekken. Om ervoor te zorgen dat hij zijn mond hield, kocht ik ijs met drie smaken: mango, kokos en chocola. Het lukte. Mohannet was stil en at ijs, maar toen we op de Dam kwamen, was het ijs op.

'Wil je nog een ijsje?' vroeg ik.

'Nee, ik zit barstensvol.'

'We zijn op de Dam, een heel beroemde plek. En dat monument daar is de naald...'

Mohannet keek ernaar. 'Het lijkt op een langeafstandsraaket. Die kan een oceaan oversteken, en zichzelf automatisch bijsturen en alles filmen tot het moment dat hij opblaast.'

Ik vreesde meteen dat de obelisk door een wonder met een donderslag in een raket zou veranderen en wees naar de volgende attractie.

'Kijk, daar. Het oude paleis van de koningin.'

We liepen een rondje om het paleis, en Mohannet bestudeerde het van alle kanten.

'Weet je, vanaf hier kan een katjoesjaraket zich in dit paleis boren en een weg banen naar de andere kant.'

'Wil je echt geen ijsje meer?' drong ik aan.

'Nee, dank je wel. Ik heb genoeg.'

'Falafel dan? Shoarma? Pizza? Big Mac?'

'Nee.'

‘Cola?’

‘Ook niet.’

Ik wist niet hoe ik hem op een andere manier de mond moest snoeren, en bracht hem naar Madame Tussauds. Na een paar meter verveelde hij zich al, maar toen hij het wassen beeld van George W. Bush zag, schrok hij. Zenuwachtig en in de war kwam hij dichterbij. Hij bleef stokstijf staan, alsof hij zelf een wassen beeld was.

‘Vind je dat beeld mooi?’ vroeg ik, maar hij leek mijn vraag niet te horen. Een paar toeristen stonden naast George W. Bush en maakten foto’s. Mohannet stond er bewegingloos en zwijgend bij. Opeens wendde hij zich tot mij.

‘Kan ik zo’n beeld kopen?’

‘Dat weet ik niet, het zal wel niet te betalen zijn. Waarom zou je dat willen hebben?’

‘Kijk naar hem.’ Hij wees met een trillende vinger naar het beeld. ‘Hij was het sterkste wapen ooit. Hij kon de hele aarde in drie minuten veranderen in een bal van vuur, rook en as. Prachtig, toch?’ Daarna draaide hij zich om en verliet de ruimte. Ik volgde hem.

Ten einde raad besloot ik Mohannet naar de Wallen te brengen, want als het de vogels niet lukte hem van zijn gewelddadige gedachten te verlossen, dan de vrouwen misschien wel. We liepen erheen door een rivier van toeristen. Toen Mohannet een blonde, bijna naakte vrouw in het rode licht zag, begon zijn hele lichaam te trillen.

‘Wat is dat?’ vroeg hij. Ik hoefde hem niet te antwoorden, hij zou het snel genoeg zien. We liepen langs de ene na de

andere vrouw. Allemaal wenkten ze ons glimlachend, allemaal droegen ze weinig kleren, en allemaal waren ze omringd door rood licht. Mohannet begon steeds heftiger te trillen. Zweet parelde op zijn voorhoofd.

‘Gaat het?’ vroeg ik hem, maar hij zei niets. Met een zakdoek depte hij zijn gezicht en ogen droog. Hij bleef staan voor een prachtige, zwarte vrouw in witte lingerie.

‘Zij!’ riep hij ineens.

‘Zij wat?’ vroeg ik.

‘Zij is pas een massavernietigingswapen. Aiiiii!’ Hij legde zijn hand op zijn portemonnee, bedankte me en gebaarde mij hem alleen te laten. Hij liep naar het raam waarachter de zwarte vrouw stond, ik liep naar het centraal station en dacht: hoe mooi is Amsterdam. Zelfs hij kon hier binnen twee uur het juiste wapen vinden.

TRAUMA VAN EEN NEDERLANDSE KIP

Said was een Irakees die als asielzoeker in Nederland was gekomen. Hij werd verliefd op Rahma, een Irakese die ook in Nederland woonde. Ettelijke telefoontjes en chatgesprekken later, volgde een eerste date. Rahma werd ook verliefd op Said en al snel besloten ze te trouwen.

Toen ze een week waren getrouwd en in hun nieuwe huis in Rotterdam woonden, vroeg Said aan Rahma wat voor cadeau ze wilde om hun eerste huwelijksweek zonder ruzie te vieren.

‘Een kip,’ zei ze.

‘Gegrild, gekookt of gebakken?’

‘Levend,’ antwoordde Rahma. ‘Ik wil gewoon een kip als huisdier. Lijkt me wel gezellig, een levende kip. En dan hebben we elke dag een vers eitje. Leuk, toch?’

De volgende dag fietste Said Rotterdam uit, tot hij bij een boerderijtje kwam waar hij kippen hoorde. Hij fietste erheen en vroeg de boer of hij een kip kon kopen, als geschenk voor zijn vrouw. De boer glimlachte. Het was voor het eerst dat hij hoorde dat iemand zijn vrouw een kip als huisdier cadeau wilde doen. Daarom gaf hij zijn tamste kip, die nooit in het hok maar altijd buiten poepte, gratis mee. Said kon zijn geluk niet geloven. Hij kocht een fles wijn voor de boer en kwam terug met een doos waarin hij de kip kon vervoer-

ren, en hij nam haar achter op de fiets mee naar zijn vrouw.

Rahma was blij met de kip. Het dier sprong niet meteen wild uit de doos, maar Rahma kon haar aaien en rustig optillen. Daarna liep ze buiten de doos rond en pikte hier en daar wat van de grond.

‘Kijk, niet alleen de Nederlanders zelf zijn vriendelijk en beschaafd,’ zei Rahma, ‘maar hun kippen ook. Als dit een Iraakse kip was, zou de doos allang gescheurd zijn en was die kip er tijdens de fietsrit al uit gesprongen.’

‘Nederlanders zijn aardige, zachte mensen en de Nederlandse kippen zijn dat ook, maar als je een Iraakse en een Nederlandse kip grilt, ruiken ze even lekker,’ antwoordde Said.

‘Jij denkt altijd alleen maar aan je maag,’ zei Rahma, maar ze vergat te glimlachen om duidelijk te maken dat ze een grapje maakte.

‘Hou je mond, vuile hoer!’ ontplofte Said opeens onverwacht.

‘Klootzak! Waar heb je het over?’ schreeuwde Rahma terug.

Terwijl Said en Rahma ruziemaakten, keek de kip beduusd van de een naar de ander. Ze was verbaasd – het stel leek eerst zo lief voor elkaar, maar nu waren ze woedend en vijandig, zonder zichtbare aanleiding. De Nederlandse kip raakte ervan in de war. Zo extreem had ze het zelfs tussen twee henen nog niet gezien.

Toen Said en Rahma elkaar begonnen te meppen, kreeg de kip het benauwd. Ze sloegen met handen en slippers en schreeuwden woorden in het Iraakse dialect dat de kip niet

begreep, met een furie die de kip nog nooit had gezien. Toen ze elkaar knuffelden en zoenden kreeg de kip het er warm van, en hoopte ze dat er een haan in de buurt was, maar nu ze zo afschuwelijk vochten, hoopte ze dat er een agent van de vreemdelingenpolitie langskwam.

Said joeg Rahma het huis uit. 'Ga, vieze vuile slet, verdwijn met die stomme kip!'

Rahma liep driftig op de kip af, die dacht dat zij nu aan de beurt was. Ze rende angstig kakelend weg en Rahma ging prompt achter haar aan. De kip was het niet gewend om opgejaagd te worden. Vandaag eindig ik zeker in de pan, dacht ze. Daarom stooft ze van hoek naar hoek en verloor hier en daar een veer, telkens als Rahma haar bijna te pakken had. Toen Rahma haar uiteindelijk wist te vangen, stopte ze haar terug in de doos, en vertrok met de kip in de doos onder haar arm naar haar familie in Leiden.

Twee weken later miste Rahma Said en Said Rahma. Ze begonnen elkaar te bellen en zeiden dat ze nog nooit zo verliefd waren geweest, en dat hun gekibbel hoorde bij echte liefde. Ze besloten het weer samen te proberen.

Rahma zat de kip in het huis van haar familie achterna om haar te vangen en huiswaarts te keren, en toen het Rahma niet lukte haar in haar eentje te pakken, kreeg ze hulp van de hele familie; van wie drie met een verblijfsvergunning, twee uitgedoosd en zes illegaal. Nooit eerder zaten er zoveel mensen achter de kip aan. Toen ze haar eindelijk te pakken hadden, lagen er meer veren in de kamer dan ze nog aan haar lijf had. Ze stopten haar in de doos en zo ging Rahma met de kip terug naar Rotterdam.

Said knielde bij de deur voor Rahma. Hij vertelde dat hij haar zo gemist had en dat dat het bewijs was dat zij zijn grote liefde was. Ze begonnen te zoenen en te vrijen in de woonkamer. De kip zag dat en kreeg het er maar warm van. Ze hoopte dat er niet één, maar twee hanen in de buurt waren. Zo intiem had ze geen kip en haan ooit samen gezien, en ook geen twee geiten of de koe en de stier op de boerderij, laat staan de boer en de boerin.

Na twee dagen begon het geruzie tussen Said en Rahma weer, omdat Said Al Jazeera wilde kijken en Rahma Al Arabiya. Ze sloegen elkaar deze keer nog harder, alsof de eerste keer slechts een opwarmertje was geweest. De kip begreep er niets van en wilde dat er niet één agent van de vreemdelingenpolitie in de buurt was, maar twee.

Said schreeuwde naar Rahma dat ze met haar kip het huis uit moest, Rahma rende met een opgezwollen gezicht achter de kip aan, die dacht dat haar laatste uur nu absoluut zonder enige twijfel geslagen had. Uiteindelijk toog Rahma met de kip in de doos weer naar Leiden. In de doos dacht de kip met heimwee terug aan de boerderij, waar vrede, vrijheid, rust en stilte heersten. Waar de mensen niet schreeuwden, maar rustig met elkaar spraken en elkaar niet sloegen, maar dingen uitlegden. Niet lang daarna werd ze wederom opgejaagd door de familie van Rahma, schoot ze tussen hun voeten door, verloor een deel van haar verenpak en werd nog banger van het geschreeuw in het Irakese dialect dat ze niet begreep – opnieuw in de doos, en wéér onderweg naar Rotterdam.

Nog voor de wittebroodsweken voorbij waren wist de kip precies wat ze moest doen. Als Rahma en Said elkaar om-

helsden en zoenden, trilde ze van angst en als ze begonnen te vechten, sprong ze meteen de doos in. Als ze woorden hoorde als: 'Mijn schatje' of: 'Ik heb nog nooit zoveel van iemand gehouden' in het Irakees, wat ze inmiddels begreep, begon ze al richting de doos te schuifelen en toen na een tijdje de vechtpartijen elkaar in steeds sneller tempo opvolgden en ook de families van Said en Rahma onderling met elkaar begonnen te vechten, kwam de kip de doos alleen nog uit om haar behoefte in de tuin te doen.

Veren had de kip inmiddels niet meer. De naakte kip werd magerder en magerder, maar haar psychische toestand was pas echt zorgelijk, en toen ze op sterven leek te liggen, smeekte Rahma Said met tranen in haar ogen of hij de kip naar de boerderij terug kon brengen, want misschien voelde ze zich daar, waar ze geboren was, toch meer thuis. Said hoefde niet meer achter haar aan te rennen, ze zat al in de doos. Hij bracht haar terug naar de boerderij.

De boer was verbaasd Said te zien en nog verbaasder over waar de veren van de kip waren gebleven, en waarom ze zo mager was. Maar wat hij echt niet begreep was waarom de kip in hemelsnaam niet uit de doos wilde komen.

Dat was ook wat de andere kippen verwonderde. Ze vroegen haar na een paar dagen waarom ze toch in die doos bleef zitten, terwijl ze ook lekker met hen kon rondscharrelen in de wei. De kip kakelde een zin, waarvan de letterlijke vertaling ongeveer als volgt luidt: 'Als een Hollandse kíp al een trauma krijgt in de nabijheid van Irakezen, tijdens de mooiste periode van hun leven nog wel, wat moet die dan bij een Nederlander teweegbrengen?'

Na een tijdje vroeg een haan haar of ze misschien nieuwe kuikentjes wilde maken, want Nederland had meer hanen nodig. Maar de kip weigerde. 'Nederland heeft niet meer hanen nodig, maar meer vreemdelingenpolitie.'

SLAAP LEKKER

Ik kon niet slapen. Hoe ik ook sportte, liep, zwom, las, naar muziek luisterde, me concentreerde op mooie dingen, het lukte niet. Esther vertelde mij dat er cursussen bestonden om te leren slapen. Zij had er ooit een gevolgd, toen ze verliefd was op haar ex. Zo kwam ik bij de slaapcursus terecht. De meeste cursisten waren vrouwen; er waren eenentwintig cursisten om precies te zijn en slechts vier van hen waren mannen. De vrouw die de cursus gaf was heel spiritueel. Haar ingevallen gezicht was omlijst door lange grijze haren, die waren getrouwd met een kam en nooit waren vreemdgaan met een schaar. Ze droeg kleurrijke hippiekleren.

De eerste week leerde ze ons hoe we moesten ademen. 'Adem in, adem uit.' Ze leerde ons dat we moesten letten op de lucht die we inademden en de lucht die we uitbliezen. Zo leerde ik dat ik in Nederland geen zuurstof inademde, maar water. De tweede week vroeg de vrouw ons of wij goed hadden geslapen. Een domme vraag, want als we goed hadden geslapen, zouden we de cursus niet meer volgen. Die les leerde ze ons hoe we als een Boeddha moesten zitten; met onze billen moesten we de grond onder ons voelen en niet de grond zoals die op een andere plek zou kunnen zijn. Ze leerde ons dat dat heel belangrijk was, dat je dan nooit met je gedachten ergens anders kon zijn. Aan het einde van

de les hing geen kont meer tussen hemel en aarde, liep niemand in gedachten op een ver strand, bevond niemand zich in een storm. Voor de derde les begon vroeg de lerares ons opnieuw of we goed hadden geslapen. Eén man was niet komen opdagen. Wij wisten dat hij wel goed had geslapen. Nadat we hadden geleerd hoe we moesten ademen en zitten, vertelde de vrouw ons dat die week het belangrijkste zou gebeuren. We zouden praten over de reden dat we niet konden slapen. Een voor een stond iedereen op en vertelde zijn verhaal.

Petra vertelde dat de dood van Joepie haar wakker hield, maar ze geloofde wel dat Joepie, haar hondje, in de hemel was. Samantha vertelde dat ze niet kon slapen omdat ze voor de grap met een vriendin had gezoend. Ze had het lekker gevonden en was nu in de war, ze wist niet meer of ze op mannen of op vrouwen viel. Saskia kon niet slapen omdat ze eigenlijk geen veertig uur per week meer wilde werken maar minder kon niet, omdat ze net een huis had gekocht. Jennifer zei dat ze niet kon slapen omdat haar vriend voor drie maanden naar Afrika was gegaan. Ze was gewend aan zijn geur bij haar in bed, maar zijn t-shirt rook niet meer naar hem. Willem kon niet slapen omdat hij verliefd was, maar hij wist niet op wie. Thea vertelde dat ze niet kon slapen omdat Morris was weggelopen. Ze had hem niet teruggevonden, terwijl ze op alle muren in de stad A4'tjes had opgehangen met een foto van de kat en haar naam en adres erbij. Mieke kon niet slapen omdat ze na elke verjaardag meer op haar moeder leek.

Toen was ik aan de beurt. Ik stond op en vertelde dat ik

niet kon slapen omdat ik soms gebons op de deur hoorde, het was de geheime dienst die mijn broer kwam halen; omdat ik niet wilde dromen over de keer dat ik als kind op een plein verplicht naar de executie van een paar dienstweigerars moest kijken; omdat op mijn achtste een raket bijna ons huis raakte en verderop dertig families doodde; omdat mijn neef onthoofd was door de fundamentalisten en mijn familie wel zijn lichaam had gevonden, maar niet zijn hoofd.

Ik hoorde gesnurk en zag dat sommige medecursisten diep in slaap waren gevallen. Anderen gaapten of keken met zware oogleden naar mij. Ik ging verder. 'Waarom ik vooral niet kan slapen, is omdat mijn broertje sigaretten ging halen en terugkwam met een kogel in zijn borst en knie. Mijn oudste broer is volledig verbrand door een aanslag en stierf, en mijn gevluchte broer zit vast in Turkije met zijn drie kinderen en vrouw, en ik ben bang dat hij toch de oversteek naar Europa zal wagen in een bootje en zal verdrinken, zoals een vriend van hem met zijn pasgeboren kindje. Wij zijn sji-ieten en mijn familie in Irak woont tussen de soennieten in Bagdad en elke dag ben ik bang dat ik gebeld zal worden en dat ze zullen zeggen dat ze allemaal omgebracht zijn, en...'

Ik wilde doorgaan, maar het snurken werd te luid. Ik keek om me heen. Iedereen was in slaap gevallen, ook de lerares. Teleurgesteld verliet ik de klas. Volgens mij kan ik een cursus geven die mensen leert slapen, maar mij zal het zelf niet lukken.

